MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

Tamara Cazacu

Limba română

Manual pentru elevii clasei a V-a a şcolii cu predare în limba rusă

STRÎNGEȚI PIATRA LUCITOARE...

Editura LUMINA

Chişinău – 2016

CUPRINS

COPILUL ȘI SOCIETATEA

O altă limbă mai frumoasă nu-i 6
Şcoala lui Ion Creangă. *Imperfectul* 8
Vai! Ce şcoală!... 12
Evaluare 15
Prietenie 16

COPILUL ÎN FAMILIE

Ceasul tatei 18
Feciorul grijuliu. *Timpul viitor* 21
Cine a greşit? 25
Faptele copiilor. *Timpul prezent. Timpul trecut, imperfectul* 28
Tatăl şi fiul 31
Bunicul şi nepoţelul 33
Evaluare 36

COPILUL ȘI NATURA

Toamna. Semnele toamnei. *Adjectivul* 37
Toamnă tîrzie 42

COPILUL ȘI ARTA, CULTURA

Înţelepciunea populară. *Adjectivul. Gradul comparativ* 47
Puterea omului. *Adjectivul. Gradul superlativ* 51
Responsabilitatea. *Modul imperativ* 55
Omul curajos. 58
Cum e Tîndală? 63
Deştepţii salvează lumea 65
Judecătorul isteţ 68
Cîntăreşte laudele 70
Farmacia populară 73
Evaluare 77

COPILUL ȘI NATURA

Semnele iernii 79
Zăpada 81

COPILUL ȘI ARTA, CULTURA

Tradiţii de iarnă 84
Colinde și urături 86
Obiceiuri de iarnă la oraş 90
Urătura lui Guguţă 93

COPILUL ȘI PATRIA

Scumpă ţară şi frumoasă. O! Moldovă, ţara mea!... 99
Dorul de casă 101
Locuri minunate. *Modul imperativ* 104
Domnitorul curajos 108
Dreptate şi libertate. *Imperativul* 110
Legenda rîului 112
Urare Moldovei 116
Evaluare 118

COPILUL ȘI LITERATURA

Mit şi realitate 120
Legenda primului om. *Modul indicativ, modul conjunctiv, timpul prezent* 122
Grija faţă de oameni 126
Fapta lui Prometeu 128
Fata fierarului 131
Omul şi speranţa. *Cazurile substantivului* 135

COPILUL ȘI NATURA

Primăvara. *Cazurile genitiv şi dativ* 140
Sărbătoarea femeilor 142
Copilul din Nazaret. *Vocativul* 144
Sărbătorile de Paşti 147
Evaluare 150

Minunile din preajma noastră 151
Fulgerul 153
Nisipuri periculoase. *Imperativul* 155
Minunile apei 158
Prieten credincios. *Conjuncţia* 161
Din viaţa păsărilor 165
Papagalii de lîngă noi 166
Lumină sau întuneric 169
Fidelitatea păunului 172
Veveriţa şi ciocănitoarea 174
Evaluare 177

Învaţă de la toate 179
Maxime latine 180
Vocabular român-rus 182
Vocabular rus-român 187

CZU 811.135.1'243(075.3)
C 32

Manualul a fost aprobat spre editare prin ordinul nr. 321 din 28 aprilie 2016 al Ministrului Educaţiei al Republicii Moldova.

Manualul este elaborat conform Curriculumului disciplinar
şi finanţat din sursele Fondului special pentru manuale.

Toate drepturile asupra acestei ediţii aparţin editurii ***Lumina.***

Comisia de evaluare:

Frunze Lilia – *dr. în pedagogie, profesoară de limba şi literatura română, grad did. superior, Instituţia Publică Liceul Teoretic* **„A. Puşkin”**, *mun. Chişinău;*
Roşcovanu Veronica – *profesoară de limba şi literatura română, grad did. superior, Liceul Teoretic* **„D. Cantemir”**, *mun. Chişinău;*
Sava Mariana – *profesoară de limba şi literatura română, grad did. întîi, Liceul Teoretic* **„Olimp”**, *mun. Chişinău;*
Nicolaescu Galina – *profesoară de limba şi literatura română, grad did. întîi, Liceul Teoretic* **„D. Cantemir”**, *or. Rîscani.*

Acest manual este proprietatea Ministerului Educaţiei

Şcoala/Liceul .....
Manualul nr. .....

Anul	Numele şi prenumele elevului	Anul în care s-a folosit	Starea manualului	
			la primire	la returnare
1				
2				
3				
4				
5				

Profesorul trebuie să controleze dacă numele elevului este scris corect.
Elevul nu trebuie să facă note pe pagini.
Profesorul va aprecia starea manualului (la primire şi la returnare) cu termenii: nouă, bună, îngrijită, nesatisfăcătoare, proastă.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAŢIONALE A CĂRŢII

Cazacu, Tamara

Limba română: Manual pentru elevii clasei a 5-a a şcolii cu predare în limba rusă / Tamara Cazacu; prez. graf.: Alex Ussow; comisia de evaluare: Frunze Lilia [et al.], – Chişinău: Lumina, 2016 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – 192 p. – (Strîngeţi piatra lucitoare..., ISBN 978-9975-65-333-6).

Apare cu sprijinul financiar al Fondului special pentru manuale.

ISBN 978-9975-65-305-3

811.135.1'243(075.3)
C 32
9000 ex.

Prezentare grafică: ***Alex Ussow***
Redactor: ***Lidia Serghienco-Ciobanu***
Redactor artistic: ***Tatiana Melnic***
Paginare computerizată: ***Lidia Mocanu***

Editura Lumina, bd. Ştefan cel Mare, nr. 180, Chişinău, MD-2004,
Tel. 29-57-79; 29-58-68; e-mail: luminamd.mail.ru
Tiparul executat la F.E.-P. „Tipografia Centrală”, str. Florilor 1, Chişinău, MD-2068
Comanda nr. 8043

ISBN 978-9975-65-305-3

© Editura Lumina, 2016.
© Tamara Cazacu, 2016.
© Alex Ussow, 2016.

Moldova mea

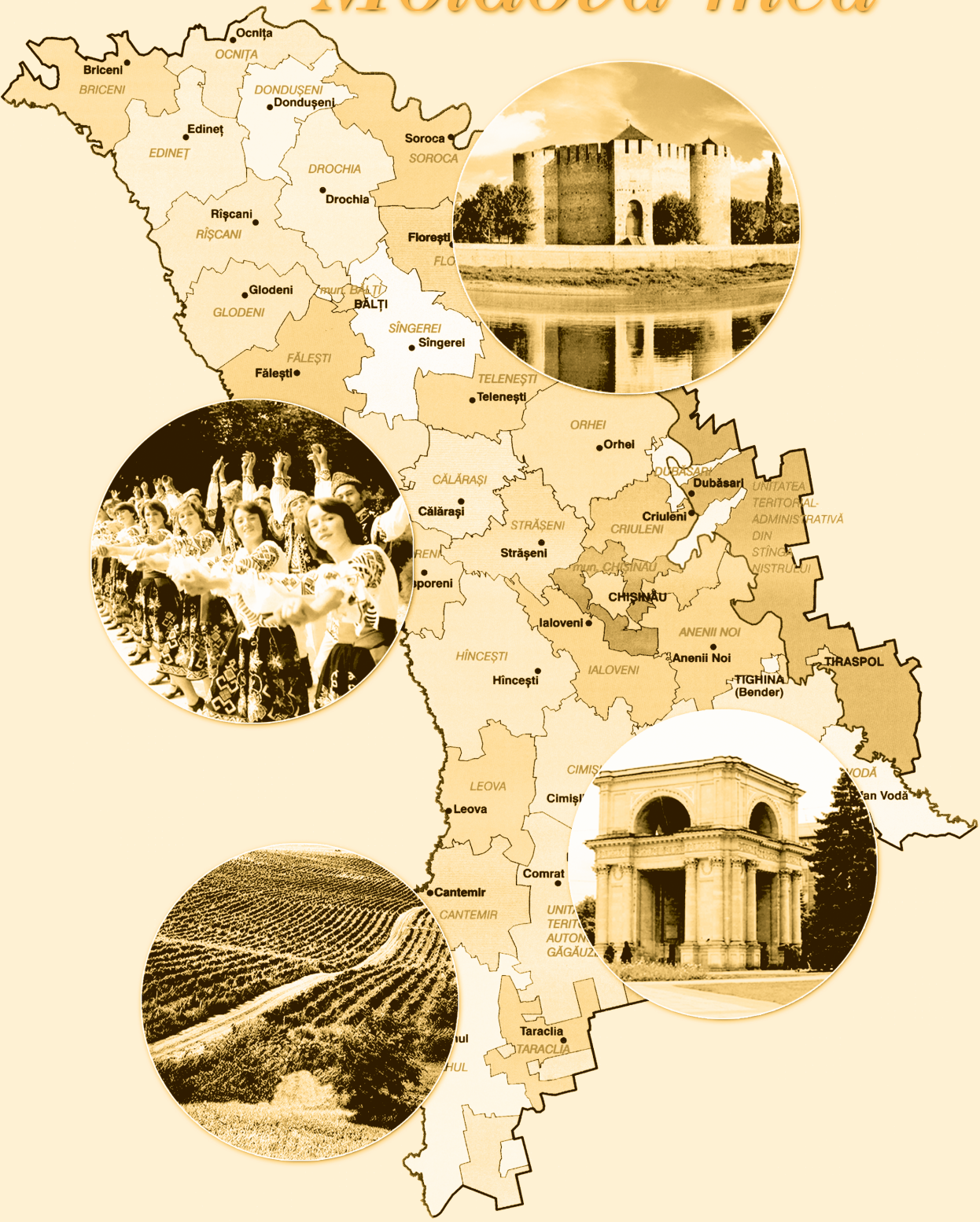
Ocnița
OCNIȚA
Briceni
BRICENI
DONDUȘENI
Dondușeni
Edineț
EDINEȚ
Soroca
SOROCA
DROCHIA
Drochia
Rîșcani
RÎȘCANI
Florești
Glodeni
GLODENI
BĂLȚI
SÎNGEREI
Sîngerei
FĂLEȘTI
Fălești
TELENEȘTI
Telenești
ORHEI
Orhei
CĂLĂRAȘI
Călărași
Dubăsari
UNITATEA TERITORIAL-ADMINISTRATIVĂ DIN STÂNGA NISTRULUI
Criuleni
CRIULENI
STRĂȘENI
Strășeni
CHIȘINĂU
Ialoveni
ANENII NOI
Anenii Noi
TIRASPOL
HÎNCEȘTI
Hîncești
IALOVENI
TIGHINA (Bender)
LEOVA
Leova
Comrat
Cantemir
CANTEMIR
Taraclia
TARACLIA

LIMBA NOASTRĂ

(fragment)

Limba noastră-i o comoară
În adîncuri înfundată,
Un şirag de piatră rară
Pe moşie revărsată.

Limba noastră-i foc, ce arde
Într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte,
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i graiul pîinii,
Cînd de vînt se mişcă vara;
În rostirea ei bătrînii
Cu sudori sfinţit-au ţara.

Strîngeţi piatra lucitoare,
Ce din soare se aprinde
Şi-ţi avea în revărsare
Un potop nou de cuvinte.

Alexei Mateevici

Copilul și societatea

TRĂIASCĂ, CREASCĂ, ÎNFLOREASCĂ!
VIVAT, CRESCAT, FLOREAT! (l. latină)

O ALTĂ LIMBĂ MAI FRUMOASĂ NU-I

Mai dulce şi mai bună decît toate
e pentru mine limba mea
şi pentru tine – limba ta,
şi pentru dînsul – limba lui.
O altă limbă mai frumoasă nu-i,
din care omul cîntecul îşi scoate.

Şi limba asta dacă-o ştiţi,
pămîntul, pîinea i-o sfinţiţi[1]
şi truda[2] omului ce-o face.
Cu ea cîntăm frăţia, pacea.

Cînd vii în codrul ei umbros[3],
te faci mai tînăr, mai frumos;
cînd bei din apa ei adîncă,
se prinde rod pe vîrf de stîncă[4].

E limba mea, pe care mama
mi-a pus-o-n suflet pentru drum,
şi-aşa-i de nouă şi bogată,
că n-o ştiu bine nici acum.

Victor Teleucă
(a. n. 1933, s. Cepeleuţi, r. Edineţ – 12.08.2002)

[1] **a sfinţi** – освящать
[2] trudă – muncă
[3] **umbros** – тенистый
[4] Se prinde rod pe vîrf de stîncă – вершина скалы дает плоды

Ce este limba pentru fiecare dintre noi?
În ce constă veşnicia limbii?

– În limba ta ţi-e dor de mama?
– Cu-cu... – cuc!...

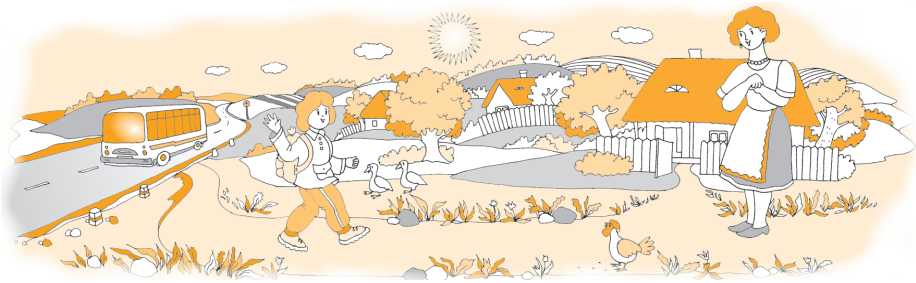

Nu-i drum şi nici cărare
Să nu te-aducă acasă,
Nici cer fără de soare,
Nici mamă mai frumoasă.

Ion Vieru

NOTA BENE !

Cele mai multe limbi şi dialecte dintre toate ţările din lume se vorbesc în India. În India există peste 1 500 de limbi.

neam
glasul mamei
comoară
istorie

Limba e

piatră rară
pasăre rară
...

PASĂRE RARĂ.
RARA AVIS. (l. latină)

Avis (din lat.: pasăre)
Lingua [lingva] rara avis est.

avion

aviator

aviaţie

avia

Cad din cer şi vor cădea
Ostenite **stele**,
Dar va arde pururea
.?. limbii mele.

Grigore Vieru

Bună-i mama, cea mai bună,
Sfîntă-i casa părintească,
Dulce-i limba cea străbună,
.?. şi dumnezeiască.

Dumitru Matcovschi

ŞCOALA LUI ION CREANGĂ

1. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Pronunţaţi corect sunetul [ă]. Alcătuiţi oral două propoziţii cu îmbinările evidenţiate.*

Lună nouă	tînăr frumos	ţară bogată
limbă frumoasă	pîine rumenă	**pămînt sfînt**
om sărac	apă adîncă	casă mare

2. *Completaţi urarea bunicului cu una dintre adresările (обращения) următoare:* ***dragul meu, scumpul meu, nepotul meu*** *ş.a. Traduceţi cuvîntul evidenţiat. Alcătuiţi 2–3 propoziţii cu acest cuvînt.*

A venit un om în ospeţie la fiica sa. Ea a născut un băiat. Bunicul a zis: «Eu sînt **sărac**. N-am bani pentru daruri. Dar îţi doresc din toată inima: vivat, crescat, floreat!»

3. *Citiţi dialogul. Găsiţi în vocabular sensul cuvîntului evidenţiat.*

– Bună ziua, om bun!
– Bună ziua!
– Cum te cheamă, om bun?
– Păcală mă cheamă.
– Păcală-ă-ă?! Vrei **să mă păcăleşti**?
– Nu-u-u! Ia un ban şi dă-mi doi...

NOTA BENE !

Păcală – a păcăli – păcăleală
poveste – a povesti – povestitor
bun – bunici – bunătate

COMPARAŢI !

Ieri eu **am venit** (что сделал? пришел) tîrziu acasă.	Săptămîna trecută eu **veneam** (что делал? приходил) tîrziu acasă.
Fratele **mi-a spus** (ce a făcut?) unde a învăţat Ion Creangă.	Eu ţin minte că mama îmi spunea (ce făcea?) poveşti.
Ce **ai făcut** ieri?	**Ce făcea** mama cînd ai venit de la şcoală?

4. *Citiţi/audiaţi textul. Spuneţi cîte personaje are.*

CE LITERE GUSTOASE !

Bunele, zice Guguţă, povesteşte-mi cum îi învăţa Ion Creangă pe copii literele.

– Bine, Guguţă. Ascultă.

Cică[1] Ion Creangă venea la şcoală cu o cutie subsuoară[2]. La lecţie scotea din cutie prăjituri în formă de litere, presărate[3] cu zahăr. Punea literele-prăjituri pe tablă şi alcătuia cuvinte. Apoi chema un elev la tablă şi-i spunea să citească.

Dacă elevul ştia literele şi citea cuvîntul, Ion Creangă îi dădea voie să mănînce litera pe care o vroia. Apoi îi zicea:

– Ţii minte[4] litera pe care ai mîncat-o? Dar cuvîntul?

Erau foarte gustoase literele lui Creangă! Şi băieţii, pofticioşi[5] cum sînt, nu-şi dădeau rînd la tablă. Şi era sărac[6] Ion Creangă, dar cocea[7] prăjituri în fiecare seară.

– Tare aş mînca şi eu o literă de aceea, bunele, zice Guguţă.

– Dacă vrei, caută în casa cea mare.

A căutat Guguţă, dar n-a găsit. Iaca vine bunelul.

– M-ai păcălit[8], bunele.

Bunelul îl ia de mînă, îl duce în casa cea mare şi-i dă o carte.

– Uite aici, măi Guguţă, sînt toate prăjiturile lui Ion Creangă. Ia gustă-le!

Guguţă a luat cartea şi a sărit în braţele bunelului:

– Nu-i drept că ai doar două clase, bunele. Tu ai optzeci de clase!

După ***Spiridon Vangheli***
(a. n. 1932, s. Grinăuţi, r. Rîşcani)

[1] **cică** – *sin.*: se vorbeşte
[2] subsuoară – под мышкой
[3] a presăra – посыпать
[4] **a ţine minte** – помнить
[5] **pofticios** – любитель поесть
[6] **sărac** – *ant.*: bogat
[7] a coace – печь
[8] **a păcăli** – обманывать

REPRODUCEŢI !

5. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Cu ce venea Ion Creangă la şcoală? 2) Cum erau literele învăţătorului? 3) Ce făceau la început elevii cu ele? 4) Dar după aceea? 5) Învăţătorul Creangă era sărac? 6) Amintiţi-vă cînd a trăit el. 7) De ce Guguţă a vrut litere ca ale lui Ion Creangă? 8) Despre ce fel de prăjituri vorbea bunicul?

REZUMAŢI !

6. *Citiţi textul şi găsiţi păcăleala bunicului.*

7. *Citiţi textul pe roluri.*

8. *De ce cartea lui Ion Creangă se afla în casa mare? Ce este casa mare?*

9. *Improvizaţi un dialog dintre Ion Creangă şi un elev pe tema «Să învăţăm literele». Daţi nume elevului. Folosiţi următoarele replici:*

• Treci la tablă! • Ce literă e aceasta? • Citeşte cuvîntul! • Bravo! • Ia o prăjitură!

• Mi-**a** plăcut prăjitur**a.**
• Mi-**au** plăcut prăjitur**ile.**

MEDITAȚI !

10. *De ce copiii îl iubeau pe Ion Creangă? Demonstraţi că bunicul lui Guguţă «are optzeci de clase». Ce v-a plăcut mai mult în acest text?*

11. *Completaţi cu alte calităţi ale bunicului.*

Bunicul lui Guguţă este bătrîn, bun şi frumos la suflet...

11.1. *Caracterizaţi-l pe bunicul vostru. Puteţi începe astfel:*

Pe bunicul meu îl cheamă Melinte. El are 70 de ani... Îi place să...

12. *Povestiţi textul, conducîndu-vă de întrebările din ex. 5 şi de imaginile de mai jos.*

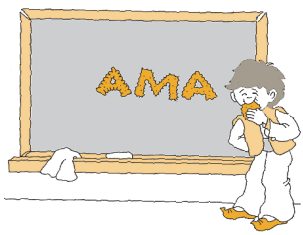

NOTA BENE !

Perfectul compus			Imperfectul
A chema			
Eu	**am**	chemat	Eu chem**am**
Tu	**ai**	chemat	Tu chem**ai**
El, ea	**a**	chemat	El, ea chem**a**
Noi	**am**	chemat	Noi chem**am**
Voi	**aţi**	chemat	Voi chem**aţi**
Ei, ele	**au**	chemat	Ei, ele chem**au**

a da – dăd**eam**
a şti – şt**iam**
a zice – zic**eam**
a citi – cit**eam**
a veni – ven**eam**
a vedea – ved**eam**
a şterge – şterg**eam**

Timpul trecut, ***perfectul compus*** (*ce am făcut?*) (выражает прошедшее ***законченное действие***)

Timpul trecut, ***imperfectul*** (*ce făceam?*) (выражает прошедшее ***незаконченное действие***)

13. *Citiţi al doilea alineat din text şi traduceţi verbele.*

Model: Venea – приходил.

14. *Copiaţi din text propoziţiile în care se vorbeşte despre prăjituri.*

15. *Citiţi în gînd textul şi spuneţi cum era prăjitura fiicei. De ce plîngea fata?*

Tata se întoarce de la serviciu. Intră în casă şi vede că fiica sa e cu ochii în lacrimi.
– Ce s-a întîmplat, draga mea?
– Am făcut o prăjitură şi, cînd am scos-o din cuptor, cîinele nostru a mîncat-o.
– Ei, lasă, nu mai plînge. Îţi cumpăr eu alt cîine.

15.1. *Explicaţi ultimele cuvinte ale tatălui, alegînd varianta potrivită.*

- Prăjiturile nu erau bune şi cîinele s-a îmbolnăvit.
- Prăjiturile erau crude (сырые) şi cîinele s-a otrăvit.
- Prăjiturile erau foarte gustoase şi cîinele e mulţumit.
- Varianta voastră.

15.2. *Scrieţi varianta aleasă.*

15.3. *Comparaţi dialogul cu imaginea. Numiţi asemănarea şi deosebirea dintre ele. Scrieţi 1–2 propoziţii.*

16. *Citiţi gluma. Reproduceţi (*разыграйте*) dialogul cu vecinul de bancă.*

Conversează doi băieţi:
– Cum îl cheamă pe fratele tău?
– Eu n-am frate.
– Dar pe sora ta cum o cheamă?
– Eu n-am soră. Eu n-am nici frate, nici soră.
– E imposibil! Cu cine dar te baţi acasă?

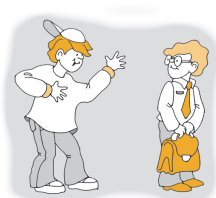

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi, la alegere, despre:*
a) trăsăturile de caracter ale bunicului lui Guguţă;
b) învăţătorul Ion Creangă;
c) literele lui Ion Creangă.

C. *Rugaţi părinţii să vă povestească despre bunicii lor, iar voi comunicaţi cele auzite colegilor de clasă.*

D. *Alcătuiţi două propoziţii cu îmbinările:* ***pasăre rară, a păcăli pe tata.***

E. *Traduceţi propoziţiile:*
1) Андрей читал текст без ошибок. 2) Гугуцэ приходил в школу раньше всех. 3) Учитель каждый день звал к доске Смэрэндицу.

VAI ! CE ȘCOALĂ !...

O TIMPURI, O MORAVURI!
O TEMPORA, O MORES! (l. latină)

1. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Pronunţaţi corect sunetele* **[t]**, **[n]**. *Formaţi propoziţii cu îmbinările evidenţiate.*

Bunic harnic	părinte sever	a ţine minte	**colegi speriaţi**
litere neobişnuite	**carte interesantă**	fete ruşinoase	**sărmana colegă**

2. *Priviţi desenele. Alcătuiţi 2 povestioare, folosind expresiile de mai jos. Puteţi începe astfel:* Moş Ion e sărac. El are un cal slab. Moşul duce...

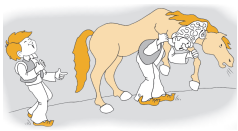

A bufnit în rîs.

A bufnit în plîns.

NOTA BENE ! roşu – ruşine – ruşinos; alb – dalb – bălan

părinte (părinţi)

părinte (preot)

3. *Citiţi textul şi spuneţi cine îşi aminteşte de copilărie.*

CALUL BĂLAN ȘI SFÎNTUL NICOLAI

(«Amintiri din copilărie», fragment)

Părintele[1] Ioan umbla[2] prin sat din casă în casă şi sfătuia[3] pe oameni să-şi dea copiii la învăţătură. S-au adunat o mulţime de băieţi şi fete la şcoală, între care eram şi eu, un băiat ruşinos[4], fricos şi de umbra mea.

Într-una din zile părintele vine la şcoală şi ne aduce un scaun nou şi lung şi după ce a întrebat pe dascăl care cum ne purtăm, s-a gîndit puţin, apoi a pus nume scaunului: Calul Bălan[5].

În altă zi iar vine părintele la şcoală şi ne aduce dar de şcoală nouă un drăguţ de bici[6] de curele, împletit[7] frumos. Şi părintele îi pune nume Sfîntul Nicolai[8]... Noi, şcolarii, am rămas cu ochii holbaţi[9] unii la alţii... Şi a zis părintele că în toată sîmbăta să fie ascultat fiecare şcolar tot ce a învăţat într-o săptămînă; şi la fiecare greşeală să-i ardă[10] şcolarului cîte un Sfînt Nicolai. Atunci chiar fiica părintelui, Smărăndiţa, cum era obraznică, a bufnit în rîs[11]. Nu după mult timp ea era pe Calul Bălan. Apoi a plîns cu mîinile la ochi de sărea cămaşa de pe dînsa.

Ion Creangă

(1 martie 1837 – 31 decembrie 1889, Humuleşti)

[1] **părinte** – *aici:* батюшка
[2] **a umbla** – *sin.:* a merge
[3] **a sfătui** – советовать
[4] **ruşinos** – застенчивый
[5] bălan – alb;
«Calul Bălan» – 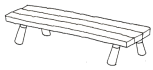
[6] **bici** –
[7] împletit – сплетенный
[8] «Sfîntul Nicolai» –
[9] cu ochii holbaţi – cu ochii larg deschişi
[10] a arde – *aici*: влепить
[11] **a bufni în rîs** – прыснуть со смеху

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi la întrebări cu ajutorul textului.*

1) De ce umbla prin sat părintele Ioan? 2) Cîţi copii s-au adunat la şcoală? 3) Ce fel de copil era Creangă-şcolarul? 4) Ce a adus părintele la şcoală? 5) De ce a adus el aceste «daruri»? 6) Copiii s-au bucurat? 7) Cine a fost pedepsit primul? 8) Colegii tăi sînt pedepsiţi pentru greşeli? 9) Dar tu?

5. *Găsiţi în text şi citiţi:*

- cum era Nică (Ionică) Creangă;
- cum era Smărăndiţa;
- despre darurile părintelui Ioan;
- fragmentul care v-a plăcut cel mai mult.

REZUMAȚI !

6. *Citiţi ideile principale. Găsiţi fragmentele corespunzătoare (*соответствующие*) în text.*

- Părintele Ioan adună copiii la şcoală.
- Darurile de şcoală nouă.
- Pedeapsa.

6.1. *Povestiţi fragmentul care poate fi intitulat: «Primul călăreţ».*

Model: Părintele a spus că învăţătorul trebuie să asculte şcolarii la sfîrşit de săptămînă. Pentru fiecare greşeală elevul îi «dă bineţe» Sfîntului Nicolai. Atunci Smărăndiţa... Ea a fost... Smărăndiţa a plîns...

MEDITAȚI !

7. *Improvizaţi un dialog după replicile date.*

– ?
– Părintele adună copiii la şcoală.
– ?
– S-au adunat mulţi băieţi şi fete.
– ?
– Era ruşinos şi fricos. Se temea şi de umbra lui.
– ?
– A adus un scaun şi un bici. O tempora, o mores!

A fi

Eu **eram**	Noi **eram**
Tu **erai**	Voi **eraţi**
El, ea **era**	Ei, ele **erau**

8. *Gîndiţi-vă şi spuneţi din ce cauză a fost pedepsită Smărăndiţa. Sînteţi de acord cu părintele Ioan? De ce?*

8.1. *Povestiţi, cum vă ajutaţi unul pe altul (în clasa voastră): la învăţătură, după lecţii etc.*

9. *Citiţi afirmaţia marelui savant Nicolae Iorga şi spuneţi dacă sînteţi de acord.*

«Vai de acel care ţine minte pedeapsa şi uită greşeala».

10. *Puneţi verbul* ***a fi*** *la imperfect (****ce făceam?****).*

1) Ion Creangă (...) un om sărac, dar bun la inimă. 2) Smărăndiţa (...) o fată obraznică. 3) Ionică (...) ruşinos ca o fată mare. 4) Prăjiturile (...) foarte gustoase.

11. *Scrieţi cîteva calităţi ce i se potrivesc lui Guguţă.*

12. *Ascultaţi/citiţi glumele şi spuneţi ce fel de elevi sînt Costel şi Ilieş.*

Costel vine de la şcoală şi îi spune mamei:
– Mămico, am luat azi nota zece!
– Bravo, puişorul mamei. La ce disciplină?
– Doi la matematică, patru la dictare,
trei la istorie şi unu la gramatică!

• • •

– Asemenea note proaste, măi Ilieş, zice tata, merită o bătaie bună!
– Bravo, tăticule! Să-ţi spun unde locuieşte profesorul?

12.1. *Povestiţi vreo întîmplare hazlie* (забавный) *din viaţa voastră şcolară sau din viaţa colegilor voştri de clasă, de şcoală.*

A. *Povestiţi unul dintre fragmentele textului conform ideilor principale expuse în ex. 6.*

B. *Povestiţi, la alegere, părinţilor despre:*

a) Smărăndiţa;
b) elevul Creangă.

C. *Scrieţi, din text, două propoziţii, care v-au plăcut mai mult.*

D. *Povestiţi despre unul dintre colegii voştri/colegele voastre: cum se numesc, unde locuiesc, cu cine stau la o masă, ce preferinţe au şi alte lucruri interesante.*

BRAVO !!!

1. *Scrieţi răspunsul corect.*

1.1. Nică era ...

ruşinos
obraznic
fricos

1

1.2. Smărăndiţa era ...

1

2. *Completaţi, punînd verbele dintre paranteze la imperfect.*

... (a fi) odată un moşneag şi o babă. Moşul... (a avea) o fată şi baba ... (a avea) o fată. Fata babei ... (a fi) rea, urîtă, iar fata moşneagului ... (a fi) harnică, cuminte şi bună la inimă.

1–5

După ***Ion Creangă***

3. *Ce îţi place? Scrie.*

1–3

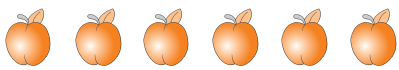

Îmi plac ... ...

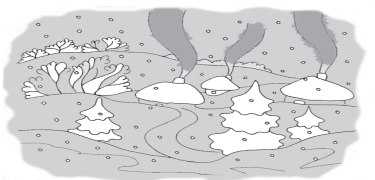

Îmi place ... ...

1–3

4. *Scrieţi antonimele.*

- bogat – ...
- obraznic – ...
- a bufnit în rîs – ...
- curajos – ...
- pleacă – ...
- scurt – ...
- prieten – ...
- sărăcie – ...
- vinde – ...
- stînga – ...

1–10

5. *Aranjaţi literele-prăjituri în aşa fel, ca să obţineţi un nume cunoscut şi «dulce».*

2

PRIETENIE

FĂRĂ PRIETENIE NU EXISTĂ VIAȚĂ. (l. latină)
SINE AMICITIA VITAM ESSE NULAM. (l. latină)

1. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii. Pronunţaţi corect sunetele [d], [t], [n].*

Prieten – credincios, fidel, …

Brad – argintiu, măreţ, …

A cumpăra – cărţi, ieftin, …, …

NOTA BENE !

prieten – prietenie
cumpărător – a cumpăra – cumpărat
vînzător – a vinde – vîndut
om – omenie

2. *Citiţi propoziţiile. Observaţi sensul cuvintelor şi expresiilor evidenţiate.*

1) Omul care **are minte** face lucruri bune. 2) Laura **ţine minte** toate poeziile învăţate. 3) Fratele Elenei este un băiat **cuminte**. 4) **Ia aminte**, nu traversa strada la culoarea roşie!

3. *Citiţi poezia. Ce este un prieten?*

PRIETENUL

Un prieten – ştiţi voi oare?! –
E comoar**a**[2] cea mai mare!
Omul fără de prieteni
E ca brad**ul** fără cetini[3].

Ca ogor**ul**[4] fără apă
Şi ca stînga fără dreapta.
Un prieten, ia aminte[5],
Nu se cumpără, nici vinde!

Grigore Vieru

[1] **ştiţi voi oare** – знаете ли вы
[2] **comoară** – *aici:* bogăţie, avere
[3] cetină – creangă de brad
[4] ogor – *aici:* pămînt arat
[5] a lua aminte – *sin.:* a ţine seamă

REPRODUCEȚI !

4. *Citiţi versurile:*

a) care ne comunică în ce constă comoara cea mai mare în opinia poetului;
b) echivalente cu un proverb;
c) în care se spune ce este un prieten;
d) care ţi-au plăcut cel mai mult.

5. *Răspundeţi la întrebări:*

1) Cum este omul fără prieteni? Folosiţi comparaţii şi «Colacul de salvare». 2) Demonstraţi, cu expresii din text, că omul fără prieteni e «pe jumătate om». 3) Cum înţelegeţi expresia: «***omul fără de prieteni e ca stînga fără dreapta***»? 4) Ce sfat aţi găsit în poezie?

- pasăre fără aripi
- cer fără stele
- primăvară fără flori
- copil fără zîmbet

REZUMAȚI !

6. *Propuneţi un alt titlu pentru poezie. Argumentaţi.*

7. *Recitaţi poezia. Formulaţi ideea principală.*

7.1. *Intitulaţi poezia cu un proverb adecvat.*

8. *Organizaţi concursul:* ***«Cine citeşte mai expresiv».***

9. *Memoraţi poezia. Recitaţi-o împreună cu alţi patru colegi.*

10. *Amintiţi-vă povestea «Doi prieteni» de Lev Tolstoi. Ce i-a spus ursul la ureche băiatului?*

MEDITAȚI !

10.1. *Ce trăsături avea «prietenul»?*

11. *Enumeraţi cîteva asemănări sau deosebiri între tine şi prietenii tăi / prietenele tale.*

Asemănări	Deosebiri	
noi	*eu*	*el/ea*
veseli	leneş	harnic/
...	...	harnică
...	...	...
...	...	

12. *Citiţi proverbul latin:*

«Ceartă-ţi prietenii în taină şi-i laudă în public».

12.1. *Comentaţi proverbul, aducînd argumente pro sau contra.*

A. *Învăţaţi poezia pe de rost. Scrieţi un dialog din şase replici cu unul dintre colegii sau prietenii voştri.*

COPILUL ÎN FAMILIE

CEASUL TATEI

1. *Citiţi versurile înţelepte. Pronunţaţi corect sunetele* **[d]**, **[t]**, **[n]**. *Sînteţi de acord cu sfatul din poezie? De ce?*

Trezeşte-te, copile,
din somn de dimineaţă –
mai limpede ţi-e mintea,
mai bine se învaţă!

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte. Alcătuiţi propoziţii cu două dintre ele.*

Ceas **de** – buzunar, ..., ...

A mîngîia **cu** – ochii, ..., ...

3. *Citiţi textul şi spuneţi cum se numeşte ceasul bunicului.*

CEASUL

De la o vreme Guguţă tot îi zice lui taică-său:

– Tată, cînd vor rămîne cîteva minute în ceasul tău şi-i vrea să scapi[1] de el, să mi-l dai mie să-l arunc[2].

Tata i-a mîngîiat[3] părul şi Guguţă a rămas mulţumit.

Trece o zi, trece o săptămînă – tata nu-i dă ceasul să-l arunce.

Într-o zi Guguţă îl vede pe bunel că se uită la soare:

– Ce faci, bunele?

– Mă uit cît e vremea.

– Acesta e ceasul tău, bunele?

– Acesta.

Guguţă îl compară cu al tatei şi găseşte că ceasul bunelului e mai bun. Să tragi[4] un ciocan în ceasul tatei, nu rămîne nici un minut în el.

În ceasul bunelului însă au bătut cu tunurile[5] la război şi tot nu l-au stricat. Luminează şi încălzeşte. La ceasul acesta se pricep[6] şi păsările, şi caii. Merge şi merge – nici ceasornicar nu-ţi trebuie.

După ***Spiridon Vangheli***

[1] **a scăpa** – *aici:* избавлять
[2] **a arunca** – выбрасывать
[3] **a mîngîia** – приласкать, погладить
[4] a trage – *aici:* ударять
[5] cu tunurile – пушками
[6] **a se pricepe** – *sin.*: a înţelege

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Ce vrea Guguţă? 2) Credeţi că băiatul vrea să arunce ceasul?
3) Ce a făcut tatăl? 4) E scump ceasul bunicului? De ce?

5. *Citiţi:*

- propoziţia în care se comunică despre dorinţa lui Guguţă de a avea ceas;
- fragmentul în care este descris ceasul bunicului;
- dialogul dintre bunic şi Guguţă;
- propoziţiile sau îmbinările de cuvinte care pot fi şi titlu la acest text. Scrieţi-le.

REZUMAȚI !

6. *Povestiţi fragmentul care poate fi intitulat: «Ceasul veşnic».*

7. *Adresaţi-i lui Guguţă cinci întrebări:*

– Ce ……?
– De ce bunicul tău ……..?
– Cum este ……...?
– Cine ……..?
– De ce ……?

8. *Desenaţi ceasul bunicului. Prezentaţi-l.*

MEDITAȚI !

9. *Gîndiţi-vă şi spuneţi de ce ceasul bunicului e mai bun. Cînd acest ceas nu «merge»? Ce fel de ceas doriţi voi? De ce? Completaţi sfîrşitul textului cu o propoziţie potrivită după sens.*

10. *Continuaţi dialogul dintre Guguţă şi prietenul său. Ei vorbesc despre ceasul veşnic.*

– Ce faci, Guguţă?
– Mă uit la ceas.
– Şi cît e ora?
– E nouă.
– La ceas?! De ce te uiţi atunci la soare?
– Păi acesta este cel mai bun ceas.
– De ce? Cine ţi-a spus?
– ...

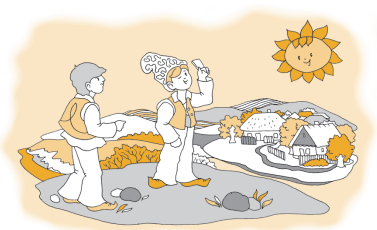

11. *Citiţi dialogul. Spuneţi cum este Ionel.*

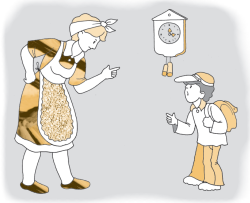

Ionel a venit cam tîrziu acasă.
– Cît e ora? îl întrebă mama cînd acesta a intrat în casă.
– Unu.
– Parcă ceasul a bătut de trei ori.
– Nu, mamă. L-a repetat doar pe unu de trei ori.

11.1. *Scrieţi calităţile lui Ionel. Alcătuiţi apoi enunţuri.*

NOTA BENE !

Numeralul cardinal

Singular	Plural
o sută	două sute
o mie	două mii
un milion	două milioane
un miliard	?...

DOI – DOUĂ

- *doi* nepoți *două* nepoate
- ***doi**sprezece* decembrie (**un** decembrie! ***data**:* numeral + denumirea lunii – ***cînd***?)
- ***două**sprezece* luni – ***cîte***?

12. *Citiţi sau scrieţi cu litere:* 1998, 2016, 12 ianuarie.
Anul are 12 luni. Eu am 32 de ani. Fratele are 32 de pixuri.

13. *Continuaţi:*

Soarele mi-i tată,
Eu îi sînt copil.
...

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Reproduceţi, la alegere, dialogul dintre:*
a) bunic şi Guguţă;
b) Guguţă şi prietenul său.

C. *Discutaţi cu părinţii proverbul:*

Nu arunca apa tulbure (мутная),
Pînă nu o găseşti pe cea curată.

FECIORUL GRIJULIU

ORI TOTUL, ORI NIMIC!
AUT CAESAR, AUT NIHIL! (l. latină)
[CEZAR]

1. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Pronunţaţi corect sunetul [ă]. Alcătuiţi propoziţii cu îmbinările de cuvinte evidenţiate.*

Pernă moale	**plapumă uşoară**	poznă hazlie
bicicletă nouă	rîndunică harnică	albie adîncă

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte. Includeţi în propoziţii două dintre ele.*

A umfla
- balonul
- roata
- obrajii
- ...

3. *Citiţi propoziţiile. Amintiţi-vă textul învăţat şi spuneţi cum îl cheamă pe băiat.*

Soarele s-a ascuns după nori. Băiatul s-a posomorît, căci nu poate afla cît e ora.

NOTA BENE !

Eu **o să** învăţ – я выучу
El **o să** meargă – он пойдет

4. *Alcătuiţi propoziţii după imagini.*

5. *Citiţi textul. Cum credeţi, a învăţat mama să meargă cu bicicleta[1]?*

BUN LUCRU MAI E ȘI BICICLETA ASTA!..

– Mamă, o să te învăţ să mergi cu bicicleta.

– Doamne! Ce-o să zică oamenii, măi băiete?! se uită mama în ochii lui Guguţă.

– O s-o învăţ şi pe nana Jenea, şi veţi fi două vecine.

Gîndul acesta i-a plăcut mamei, dar în loc să zică «da», îi spune:

– Învaţ-o pe nana Jenea. Pe mine nu mă bate la cap.

S-a posomorît[2] băiatul, dar într-o zi...

Începe el a scoate din casă pernele[3], plapumele[4], ţolurile, paltoanele, cuşmele, sacul cu lînă şi tot ce a mai găsit şi le înşiră[5] prin ogradă.

Cînd vine mama, îşi pune mîinile în cap.

– Ce văd eu, ori mi s-au stricat ochii? Cine şi-a bătut joc[6] de casa noastră?

– Eu le-am scos, mamă. Dacă te-a trînti[7] bicicleta, să ai pe ce cădea.

– Ce să fac eu cu tine, măi băiete? Ş-apoi vecinii sînt acasă...

– Mamă, fii liniştită. Vecinii lasă-i în seama mea.

Iese din ogradă şi se duce la vecine. Uneia îi spune că o cheamă un om în alt capăt al satului, alteia – că-i rage[8] viţelul pe toloacă...

S-a întors bucuros, a înălţat scaunul la bicicletă, a umflat[9] bine roţile, dar mama nu se grăbea. Abia cînd a plecat şi rîndunica de acasă, s-a urcat pe bicicletă.

Cum nu da mama, cădea numai pe pămîntul gol. Guguţă alerga din urma bicicletei cu o pernă în mînă, iar mama huştiuliuc! într-o albie[10] cu apă, dar măcar să zică «văleu»! Se urca iar pe bicicletă...

Cînd s-a întors tata, nu putea intra în ogradă, însă era bucuros de pozna[11] nouă a feciorului. A lăsat camionul la poartă, şi-a pus un şorţ şi a pregătit cina. Apoi şi-a dorit singur poftă bună, că mama nu cobora de pe bicicletă.

După ***Spiridon Vangheli***

[1] **bicicletă** –
[2] **a se posomorî** – омрачаться
[3] **pernă** –
[4] **plapumă** – одеяло
[5] **a înşira** – раскладывать
[6] **a-şi bate joc** – *aici:* набезобразничать
[7] a trînti – сбрасывать, швырять
[8] a rage – мычать
[9] **a umfla** – надувать
[10] albie – корыто
[11] **poznă** – проделка

REPRODUCEȚI !

6. *Răspundeţi la întrebări cu ajutorul textului.*

1) Ce i-a spus Guguţă mamei? 2) Ce i-a răspuns ea? 3) De ce s-a posomorît băiatul? 4) Ce a făcut el într-o zi? 5) În ce fel a trimis vecinele de acasă? 6) Mamei i-a plăcut să meargă cu bicicleta? Cum v-aţi dat seama? 7) Ce a făcut tata?

7. *Citiţi:*

- propoziţia în care se arată că mama e fricoasă;
- al doilea dialog dintre mamă şi fecior.

8. *Priviţi imaginea de sus. Daţi-i un titlu, folosind propoziţii din text.*

9. *Povestiţi primul fragment, răspunzînd la primele trei întrebări din ex. 6.*

REZUMAȚI !

10. *Citiţi ideile principale ale textului. Găsiţi fragmentele corespunzătoare, citiţi-le şi numerotaţi-le.*

- Ce-o să zică oamenii?
- Guguţă face ograda «moale».
- Şiretlicul băiatului.
- Pregătirea bicicletei.
- Învăţătura e grea.
- Tata mănîncă singur.

11. *Povestiţi al doilea fragment şi explicaţi de ce feciorul a pus în ogradă perne, plapume.*

11.1. *Povestiţi fragmentul care vă place cel mai mult.*

Model: Guguţă a scos bicicleta afară, a spălat-o. Apoi a ridicat scaunul...

12. *Spuneţi ce pozne a făcut Guguţă.*

13. *Povestiţi textul (sau un fragment) în numele unei vecine, despre care Guguţă nu ştia că e acasă. Puteţi începe astfel:*

Dimineaţa dădeam mîncare la găini. Mă uit peste gard. Văd că vecina a vorbit cu feciorul său, apoi a plecat undeva. În timpul acesta Guguţă a început să scoată din casă...

MEDITAȚI !

14. *Improvizaţi dialoguri după începutul dat.*

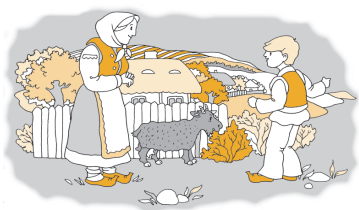

14.1. – Bună ziua, tanti Olga!
– Bună ziua, băiete.
– Tanti Olga, moş Ion, verişorul matale, a spus să treci pe la el.
– Mulţumesc. Dar ce vrea?
– ...

14.2. – Tanti Cristina, ...
– Bună ziua,...
– Tanti Cristina, vreau să-ţi spun ceva...
– ...

15. *Gîndiţi-vă şi spuneţi cine dintre personajele textului ar putea spune:*

- «Aut Caesar, aut nihil!»;
- «Învaţă de la ape să nu dai înapoi».

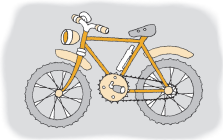

16. *Demonstraţi că mama lui Guguţă este o femeie ruşinoasă. Scrieţi din text propoziţiile respective.*

NOTA BENE !

Timpul viitor (popular) – будущее время (разговорное)

Eu	**o să**	învăţ, merg – я выучу, пойду
Tu	**o să**	înveţi, mergi – ты выучишь, пойдешь
El, ea	**o să**	înveţe, meargă – он, она выучит, пойдет
Noi	**o să**	învăţăm, mergem – мы выучим, пойдем
Voi	**o să**	învăţaţi, mergeţi – вы выучите, пойдете
Ei, ele	**o să**	înveţe, meargă – они выучат, пойдут

17. *Modificaţi forma verbelor după model.*

Model: Eu **citesc** cartea aceasta. – Eu **o să citesc** cartea aceasta.

1) Mama zic**e** că sînt băiat bun. –
2) Băieţii mănînc**ă** prăjituri. –
3) Smărăndiţa plîng**e** cu lacrimi de crocodil. –

18. *Traduceţi propoziţiile.*

1) Что скажут люди, сынок? 2) Научу и тетю Женю, мама! 3) «А что скажет ласточка?» – подумала мама. 4) Или пан, или пропал!

A. *Citiţi textul pe fragmente.*

B. *Povestiţi părinţilor unul dintre fragmentele textului, folosind ex. 10.*

C. *Scrieţi trei propoziţii în care verbele să fie la timpul viitor.*

D. *Găsiţi în dicţionar echivalentul românesc al expresiei «*Или пан, или пропал*». Alcătuiţi 1–2 enunţuri sau un text scurt.*

CINE A GREȘIT?

ORICE OM POATE GREȘI.
ERRARE HUMANUM EST. (l. latină)

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetul [î]. Căutaţi în dicţionar sensul cuvintelor necunoscute.*

Înapoi	a se gîndi	a rîde	posomorît
urît	a se întrista	a mîngîia	a cîştiga

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi enunţuri.*

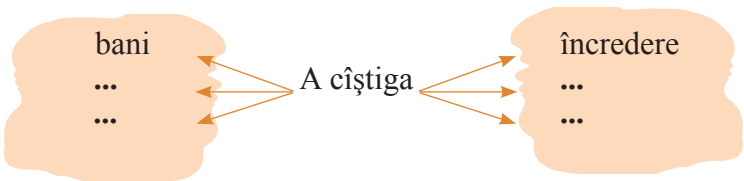

3. *Priviţi imaginile. Alcătuiţi propoziţii în care cuvîntul* ***galben*** *să aibă sensuri diferite.*

galbeni (monede)

frunze galbene

4. *Priviţi imaginea. Daţi nume băiatului. Spuneţi la ce se gîndeşte el.*

A căzut pe gînduri.

NOTA BENE !

- tristeţe – a se întrista – întristat – trist
- bun la inimă; bun de însurat

5. *Citiţi textul. Cum credeţi, cine a fost mai înţelept: tatăl sau mama?*

CUM SE CÎȘTIGĂ BANII

(poveste populară)

Cică a fost un bărbat şi o femeie care aveau un fecior. Băiatul a crescut mare, dar nu a fost obişnuit[1] să muncească. Azi aşa, mîine aşa, iată că vine timpul să se însoare[2]. A venit la tată-său şi-i zice:

– Tată, vreau să mă însor.

– Bine, dar să ştii că îţi trebuie un galben[3].

– Ce să fac cu el?

– Să-l arunci[4] în apă. Dacă galbenul va sta deasupra apei, apoi eşti bun de însurat, dacă nu – mai aşteaptă.

Băiatul a căzut pe gînduri[5]. Unde să găsească el un galben? S-a dus la mamă-sa. Mama, bună la inimă, i-a dat un galben. După aceea băiatul s-a dus la rîu şi l-a aruncat. Galbenul s-a dus la fund[6].

Vine băiatul întristat[7] la tată-său.

– Ce-i, dragul tatei?

– S-a dus la fund...

– Mai aşteaptă, nu eşti bun de însurat.

Aşteaptă băiatul, aşteaptă şi iarăşi se duce la tată-său. Dar el îi spune acelaşi lucru.

S-au repetat toate acestea de vreo cîteva ori. Nici mamă-sa nu mai vroia să-i dea galbeni.

Se duce băiatul la fată şi-i zice:

Hai să cîştigăm[8] galbenul nostru.

... L-au cîştigat şi se duc iarăşi la tată-său.

– Hai să-l aruncăm, zice tata.

– Tată, nu-l arunca, l-am cîştigat cu greu.

Atunci tatăl îi zice:

– Iată acum eşti bun de însurat. Vă binecuvîntez[9] să trăiţi împreună. Acum ştiţi cum se cîştigă banul. Banul cîştigat nu se aruncă în apă.

[1] a obişnui – приучать
[2] **a se însura** – жениться
[3] galben – monedă de aur; золотой
[4] **a arunca** – выбрасывать
[5] **a cădea pe gînduri** – призадуматься
[6] **fund** – дно
[7] întristat – trist
[8] **a cîştiga** – заработать
[9] a binecuvînta – благословлять

REPRODUCEȚI !

6. *Răspundeţi la întrebări cu ajutorul textului.*

1) Cum era băiatul? 2) Ce i-a spus el tatălui? 3) Care a fost răspunsul? 4) De la cine a cerut ajutor feciorul? 5) De ce tatăl nu i-a dat voie să se însoare? 6) Ce hotărîre a luat băiatul? 7) De ce băiatul nu a vrut să arunce banii? 8) Cînd tatăl i-a permis feciorului să se însoare?

7. *Citiţi:*

- propoziţiile în care se spune cum este băiatul;
- primul dialog dintre tată şi fecior;
- ultimul dialog şi daţi-i titlul potrivit.

8. *Intitulaţi altfel povestea, folosind propoziţii din text.*

REZUMAȚI !

9. *Citiţi ideile principale ale textului. Găsiţi fragmentele corespunzătoare.*

- Băiatul trîntor (тунеядец).
- Părerea tatălui.
- Mama e colacul de salvare.
- Tatăl e categoric.
- Hai, dragă, să muncim!

10. *Povestiţi un fragment din text, folosind ca titlu una dintre ideile din ex. 9.*

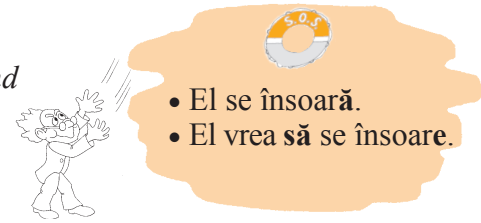

MEDITAȚI !

11. *Gîndiţi-vă şi explicaţi, cu ajutorul textului, expresia latină* ***«Errare humanum est».***

12. *Cum credeţi, după ce semne tatăl şi-a dat seama chiar de la început că feciorul nu e bun de însurătoare?*

13. *Improvizaţi un dialog după replicile date.*

– Mamă!
– Ce vrei, dragul mamei?
– ...
– Vrei să te însori? Însoară-te!
– ...
– Pentru ce îţi trebuie galbeni?
– ...
– Poftim. Ia un galben.
– Mulţumesc, mamă.
– ...

14. *Imaginaţi-vă că sînteţi mari şi aveţi copii. Ce veţi face într-o situaţie similară celei din text în rol de părinţi?*

15. *Citiţi versurile. Spuneţi despre cine ar putea fi vorba. Ce «calităţi» are acest personaj?*

L-am văzut şi eu pe-aici,
În vacanţă la bunici –
Timp de două săptămîni
A tăiat ... frunză la cîini!

Efim Tarlapan

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Scrieţi două propoziţii, folosind cuvintele:* ***a arunca, a cîştiga***.

C. *Povestiţi, la alegere, un fragment din text, folosind ex. 9.*

FAPTELE COPIILOR

1. *Citiţi. Pronunţaţi corect diftongii. Alcătuiţi o propoziţie la alegere.*

Iartă-mă	tata o pedepsea	iau galbeni
fiică neascultătoare	atîtea cuie	aleargă la tată-său

NOTA BENE !

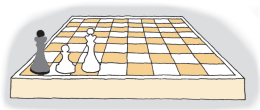

pat

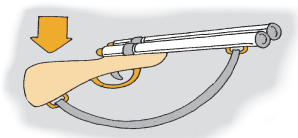

pat

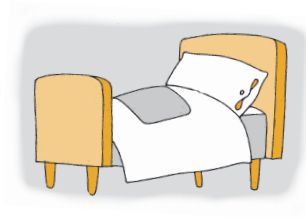

pat

2. *Observaţi sensurile verbului* ***a bate****. Traduceţi îmbinările în limba maternă. Alcătuiţi propoziţii cu trei dintre îmbinările date.*

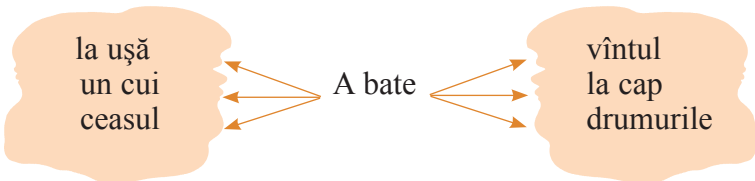

3. *Priviţi imaginile de mai jos. Povestiţi despre fiecare personaj: cine este, ce face şi cum este, folosind şi expresiile ce însoţesc aceste imagini.*

zgîrie-brînză

a prinde la minte

4. *Citiţi propoziţiile. Traduceţi cuvintele evidenţiate, folosind dicţionarul.*

Eu am un prieten. Mai înainte el era rău, **obraznic**. Acum **s-a schimbat.** El învaţă bine, îşi ajută părinţii, citeşte mult şi are atîtea cărţi!

5. *Citiţi textul. Spuneţi de ce se mirau (*удивлялись*) oamenii.*

NICI LEMNUL NU IARTĂ[1]

Se spune că un om avea o fiică leneşă şi neascultătoare. Tatăl său nu o pedepsea[2], dar de fiecare dată bătea[3] cîte un cui[4] în uşa casei. Şi tot aşa ani de zile, de nu a mai rămas loc pentru niciun cui. Fata a prins puţin la minte[5] şi-l întreabă odată pe tată-său:

– Tată, ce-i cu uşa aceasta? De ce are atîtea[6] cuie?

– Acestea sînt faptele[7] tale, fiico. Fiecare cui înseamnă o faptă rea.

– O să iau un cleşte şi o să le scot.

– Bine. Dar numai la fiecare faptă bună să scoţi cîte un cui.

– Am înţeles, tată.

Şi iată că s-a schimbat[8] fata. Din rea s-a făcut bună, din leneşă – harnică, din zgîrie-brînză[9] – bună la inimă. Se mirau[10] toţi oamenii.

Aşa au trecut cîţiva ani. Şi iată a mai rămas ultimul cui. Aleargă fata repede la tată-său, care era de acum pe patul de moarte[11], şi-i spune bucuroasă:

– Tată! Gata! Uşa nu mai are niciun cui.

– Dar găurile[12]?! Găurile doar au rămas...

De aici şi vorba: lemnul că-i lemn şi tot nu iartă.

Din cartea ***«Raiul copiilor»***

[1] **a ierta** – прощать
[2] **a pedepsi** – наказывать
[3] a bate – *aici:* забивать
[4] cui –
[5] **a prinde la minte** – a se face deştept
[6] **atîtea** – столько
[7] **faptă** – поступок
[8] **a se schimba** – измениться
[9] zgîrie-brînză – *sin.:* zgîrcită; скряга
[10] a se mira – удивляться
[11] pe patul de moarte – на смертном одре
[12] **gaură** – отверстие

REPRODUCEȚI !

6. *Răspundeţi la întrebări cu ajutorul textului.*

1) Despre cine se vorbeşte în text? 2) Cum era fiica? 3) Ce făcea tatăl fetei mulţi ani la rînd? 4) Ce l-a întrebat fiica într-o zi? 5) Ce a hotărît ea? 6) A scos repede cuiele? De ce? 7) Cum credeţi, tatăl a rămas mulţumit? De ce? 8) Ce simbolizează găurile?

7. *Citiţi:*

- primul dialog dintre tată şi fiică;
- propoziţiile ce evidenţiază trăsăturile de caracter ale fetei;
- propoziţia care exprimă ideea principală a textului. Scrieţi-o.

REZUMAȚI !

8. *Citiţi ideile principale. Găsiţi şi citiţi fragmentele ce le corespund sau propuneţi variante personale.*

- Fiica cea leneşă.
- Cuiele.
- Hărnicia fetei.
- Găurile au rămas.

8.1. *Povestiţi fragmentul care poate fi intitulat «Hărnicia fetei». Puteţi începe astfel:*

Fata a prins la minte. S-a schimbat foarte mult...

- Fata e *foarte* **frumoasă.**
- Fata **îmi place** *foarte mult.*

MEDITAȚI !

9. *Citiţi cuvintele înţelepte ale lui Nicolae Iorga. Cărui personaj al textului le putem atribui?*

«E harnic nu oricine lucrează, ci acel care lucrează cu plăcere, care nu poate fără lucru».

10. *Improvizaţi un dialog dintre doi copii care au citit textul «Nici lemnul nu iartă». Ei discută despre tată şi fiică. Folosiţi întrebările din ex. 6.*

11. *Priviţi imaginea. Numiţi asemănările şi deosebirile dintre conţinutul textului şi desen.*

12. *Recitiţi primul fragment. Copiaţi verbele la imperfect. Traduceţi-le în limba maternă.*

13. *Scrieţi expresiile latine care se potrivesc mesajului acestui text.*

14. *Citiţi în gînd dialogul. Faptele elevilor pot fi numite frumoase? De ce?*

– Copii, ce fapte frumoase aţi făcut în vacanţă? întreabă învăţătoarea.
– Eu am ajutat o bătrînică să traverseze strada, a zis Ionel.
– Foarte frumos.
– Şi eu l-am ajutat pe Ionel să treacă bătrînica strada, a spus Sandu.
– Frumos. Altcineva?
– Şi eu i-am ajutat pe Ionel şi Sandu, interveni Cristinel.
– Bine. Dar de ce toţi?
– Fiindcă bătrîna nu vroia să traverseze strada.
– Atunci de ce aţi făcut-o?
– Pentru că Dumneavoastră aţi spus că aceasta este o faptă frumoasă.

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Improvizaţi un dialog similar celui din ex. 14.*

C. *Scrieţi două propoziţii, folosind îmbinări de cuvinte sau expresii din exerciţiile 1–3.*

TATĂL ŞI FIUL

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetul [ă]. Formaţi îmbinări de cuvinte cu cele evidenţiate.*

Bătrîn	**casă**	tînăr	**a trăi**
bătrîneţe	povară	băieţel	tăcere

2. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Continuaţi cu alte exemple. Alcătuiţi propoziţii.*

Tremură **de** — frig, frică, ...

Tremură — frunzele, mîinile, ...

NOTA BENE !

Timpul prezent	**Timpul trecut: imperfectul**
Mi-i foame.	**Îmi era** foame.
Ţi-i frică.	**Îţi era** frică.
I-i greu.	**Îi era** greu.

tînăr – tinereţe – a întineri bătrîn – bătrîneţe – a îmbătrîni

3. *Citiţi textul. Ce aţi vrea să-i spuneţi feciorului şi soţiei lui?*

FARFURIA DE LEMN

A fost odată un tată bătrîn care avea un fiu. Fiul era însurat şi trăia cu bătrînul său tată într-o casă, pentru a-i fi de ajutor la bătrîneţe.

De la o vreme bătrînul aproape nu vedea, mîinile şi picioarele îi tremurau[1] atît de tare că umbla şi mînca cu mare greu. Mai avea puţin de trăit. Dar fiul şi soţia lui îl chinuiau[2] în fiecare zi: îl insultau[3], ba chiar[4] şi îl băteau, cînd împrăştia[5] mîncarea sau spărgea[6] farfuria. Dar era el oare vinovat?!

Bietul bătrîn nici nu mai ştia ce să facă. De multe ori stătea la masă şi plîngea în tăcere. Îi era foame, dar şi mai mult îi era frică de fecior şi de soţia lui.

Atunci, plin de durere[7], se ruga[8] lui Dumnezeu să-l ia din lumea asta[9], ca să nu-i mai fie povară[10] feciorului pe care l-a crescut, pentru care a muncit şi a suferit[11] pînă l-a văzut mare.

Într-o zi bătrînul iarăşi a scăpat farfuria jos şi a spart-o. Atunci feciorul i-a dat o farfurie şi o lingură de lemn.

Fiul bătrînului avea un băieţel de vreo patru anişori. Copilul acesta vedea totul.

După ***Traian Dorz***

[1] **a tremura** – дрожать
[2] a chinui – мучить
[3] **a insulta** – оскорблять
[4] chiar – даже
[5] **a împrăştia** – рассыпать
[6] **a sparge** – разбивать
[7] durere – боль
[8] **a se ruga** – молиться
[9] a lua din lumea asta – покинуть этот мир; забрать к себе (к Богу)
[10] povară – *aici:* обуза
[11] a suferi – страдать

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*
1) Cine locuiau împreună? 2) Cum era bătrînul tată? 3) Ce făceau feciorul şi soţia lui? 4) De ce bătrînul deseori (часто) nici nu se atingea de mîncare? 5) Cui se ruga el? 6) Bătrînul s-a supărat că fiul i-a dat farfurie şi lingură de lemn? 7) De ce credeţi aşa?

5. *Citiţi fragmentele care demonstrează:*
- comportamentul urît al feciorului faţă de tatăl său;
- suferinţa bătrînului.

6. *Priviţi desenul. Spuneţi cine este, ce face şi cum este fiecare personaj.*

REZUMAȚI !

7. *Povestiţi detaliat fragmentul pe care îl putem intitula «Chinurile bătrînului».*

8. *Împărţiţi textul în trei fragmente, numerotaţi-le şi citiţi-le. Daţi-le titluri, folosind expresii din text.*

MEDITAȚI !

9. *Presupuneţi acţiunile de mai departe ale nepotului (lucraţi în echipe). Povestiţi.*

Model: Într-o zi copilul n-a vrut să mănînce. I-a spus tatălui său:
– O să mănînc atunci cînd o să te porţi frumos cu bunicul...

10. *Continuaţi dialogul:*
– Bunicule!
– Ce-i, nepoţele?
– Ce faci?
– Mă odihnesc.
– De ce nu vii să mănînci?
– ...

11. *Copiaţi din text trei propoziţii care v-au plăcut mai mult.*

12. *Scrieţi trei propoziţii după desenul din ex. 6.*

13. *Citiţi dialogul. Intitulaţi-l. Demonstraţi că băiatul nu este atent.*

– Vai, Nelule! Ce-ai păţit la cap?
– M-au bătut nişte farfurii zburătoare.
– Unde s-a întîmplat asta?
– În bucătărie.

- a căzut
- a spart vesela
- a răsturnat dulapul
- podea udă

13.1. *Improvizaţi un dialog similar. Folosiţi «Colacul de salvare».*

A. *Citiţi fragmentul care v-a impresionat mai mult. Povestiţi-l părinţilor.*

B. *Scrieţi antonimele cuvintelor:*

a mîngîia, tînăr, a rîde, mic, a lua, bine.

C. *Improvizaţi un dialog dintre fecior şi soţie, care sînt nemulţumiţi de «comportamentul» bătrînului (în baza textului).*

BUNICUL ȘI NEPOȚELUL

1. *Citiţi şi pronunţaţi corect. Folosiţi cuvintele date pentru a caracteriza o persoană bună, blîndă sau una răutăcioasă.*

Model: Prietenul meu este bucuros.

Frumos	răutăcios	neputincios	prietenos
ochios	supărăcios	mîncăcios	bucuros

NOTA BENE !

lacrimă – a lăcrima – lăcrimioare
amintire – a-şi aminti – a ține minte

COMPARAȚI !

- A ţine minte — a memora — memorie
  memorial — memorii — memorabil
- a se ruga — rugăciune
  a ruga — rugăminte

2. *Citiţi textul. Cunoaşteţi vreun caz similar celui din text?*

CUM ÎȚI VEI AȘTERNE, AȘA VEI DORMI

(continuare)

– De ce plîngi, bunicule?

– Nu plîng, dragul meu. Aşa lăcrimează[1] ochii bătrînilor.

– La toţi bătrînii lăcrimează ochii?

– Nu, nu la toţi.

– La care bătrîni nu lăcrimează?

– La care... nu le tremură mîinile.

– Dar de ce mănînci din farfurie de lemn?

– Aşa mănîncă bătrînii.

– Toţi bătrînii?

– Nu toţi. Numai cei la care le tremură mîinile.

– Şi tata, şi mama vor fi bătrîni?

– Și ei.

– Şi lor le vor tremura mîinile?

– Posibil[2]...

Copilul a căzut pe gînduri.

A venit ziua cînd bunul Dumnezeu şi-a amintit[3] de rugăciunile[4] bătrînului şi l-a luat la odihnă. Acolo niciun părinte neputincios[5] nu-i supără pe copiii nerecunoscători[6].

Într-o bună zi copilul a început să cioplească[7] cu cuţitul o scîndură[8] (cum a făcut cîndva tatăl său) pentru a face o farfurie.

– Ce faci, măi piciule?

– Farfurii. Două.

– Farfurii?! Două?!

– Da. Doar veţi fi bătrîni?

– Vom fi.

– Vă vor tremura mîinile şi picioarele?

– ??

Tatăl a căzut pe gînduri. Dar era prea tîrziu. Copilul a învăţat foarte bine «lecţia» părinţilor.

După ***Traian Dorz***

[1] **a lăcrima** – слезиться, плакать
[2] posibil – *aici:* возможно
[3] **a-şi aminti** – вспоминать
[4] rugăciune – молитва
[5] **neputincios** – беспомощный
[6] **nerecunoscător** – неблагодарный
[7] **a ciopli** – вырезать
[8] scîndură – доска

REPRODUCEȚI !

3. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) De ce plîngea bunicul? 2) Oare toţi bunicii plîng? 3) Ce s-a întîmplat cu bunicul? 4) Ce a început să facă nepotul? De ce? 5) Ce «lecţie» a învăţat nepoţelul?

4. *Citiţi pe roluri:*

- dialogul dintre bunic şi nepoţel. Daţi-i un titlu potrivit.

Model: «Bătrînii şi lacrimile»...

- dialogul dintre fecior şi tată. Intitulaţi-l.

Model: «Ce faci, piciule?»

REZUMAȚI !

5. *Împărţiţi textul în trei fragmente. Povestiţi fragmentul al doilea, folosind cuvintele:*

ȘI-A AMINTIT | L-A LUAT | PĂRINȚI | NEPUTINCIOȘI | NERECUNOSCĂTORI

6. *Improvizaţi un dialog dintre un bunic fericit şi nepoţelul său: despre succesele la şcoală, despre o carte/un film etc.*

MEDITAȚI !

7. *Gîndiţi-vă şi demonstraţi că bătrînul este un bunic iubitor, grijuliu. Povestiţi sau citiţi propoziţiile respective.*
8. *Completaţi tabelul în baza textului:*

Calităţi/trăsături		
Bătrînul	**Feciorul**	**Nepotul**
răbdător ...	iresponsabil ...	atent ...

9. *Construiţi, în comun sau pe echipe, un sfîrşit fericit al acestei întîmplări triste. Folosiţi desenele.*

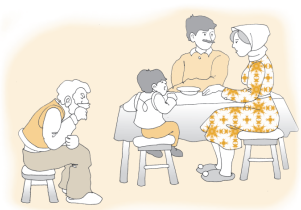

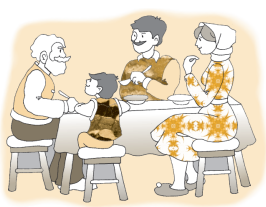

10. *Găsiţi în text şi scrieţi antonimele cuvintelor date. Alcătuiţi propoziţii cu unele dintre ele.*
Devreme, tineri, rea, la lucru, recunoscător, aici, a uita.
10.1. *Alcătuiţi propoziţii cu trei perechi de cuvinte.*

Model: Caietul lui Costică e **curat**, iar caietul lui Ion e **murdar**.

11. *Formulaţi întrebări ca să puteţi răspunde cu următoarele propoziţii.*
1) Andrei **şi-a amintit** că peste două ore trebuie să meargă la bibliotecă.
2) Feciorului îi place **să cioplească** în lemn.
3) Fratelui meu nu-i plac **oamenii nerecunoscători**.

A. Povestiţi fragmentul care v-a plăcut mai mult.
B. Povestiţi despre relaţiile din familia voastră.

BRAVO !!!

1. *Completaţi propoziţiile, utilizînd formula corectă.*

1.1. În Antarctida chiar şi vara este ... frig. — 1

1.2. Îmi place ... să locuiesc iarna în India, căci e ... cald. — 2

1.3. Tokio este un oraş ... mare, chiar cel mai mare după numărul de locuitori. — 1

foarte

foarte mult

2. *Completaţi, răspunzînd la întrebarea dintre paranteze.* — 1–4

Sandu este un băiat politicos, el vorbeşte...
(cum?)

...

...

...

...

3. *Scrieţi trei expresii latine.* — 3–9

4. *Scrieţi o adresare către copii în numele bătrînului din textul «Farfuria de lemn» (3–4 propoziţii).* — 3–12

5. *Citiţi şi încercuiţi răspunsul potrivit.*

Lăcrimează ochii bătrînilor care au... — 1

A. copii buni
B. copii indiferenţi
C. vedere slabă

6. *Continuaţi visul nepoţelului (2–3 propoziţii).* — 3–9

– Bună, Ştefănel. Tu îl poţi ajuta pe bunicul tău. Vorbeşte cu tatăl tău şi spune-i:

...

Magna cum laudae

COPILUL ȘI NATURA

TOAMNA. SEMNELE TOAMNEI

NATURA NU FACE SALTURI.
NATURA NON FACIT SALTUS. (l. latină)

1. *Citiţi versurile. Pronunţaţi corect sunetul **[ă]**. Spuneţi de ce vi-i dor vouă.*

Toamna s-a ascuns în mere
De lumină şi tăcere,
Mărului i-i dor de vară
Ca străinului de ţară.

Tudor Palladi

2. *Priviţi desenele. Citiţi propoziţiile. Observaţi sensul cuvintelor evidenţiate.*

leagăn
Mama **leagănă** copilul.

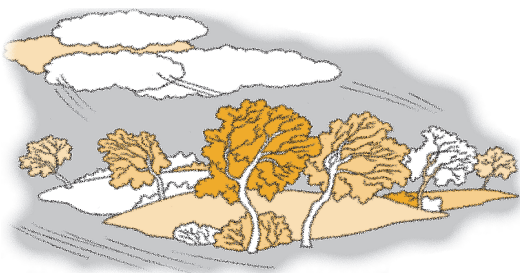

Vîntul **leagănă** copacii.

2.1. *Includeţi aceste propoziţii în microtexte.*

Model: E noapte. Copilul (el, Dorel) vrea să doarmă. Mama îl leagănă. El doarme şi creşte.

NOTA BENE !

frunză – frunziş – a înfrunzi
cîntec – cîntăreţ – a cînta

3. *Citiţi cuvintele. Alcătuiţi enunţuri cu aceste cuvinte.*

RAR VÎNT NOAPTE ANOTIMP CODRU

4. *Citiţi poezia. Care este starea sufletească a poetului? El este bucuros, trist sau mîndru?*

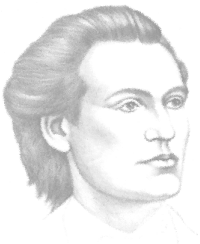

CE TE LEGENI...

– Ce te legeni[1], codrule,
Fără ploaie, fără vînt,
Cu crengile la pămînt?
– De ce nu m-aş legăna,
Dacă trece[2] vremea mea!
Ziua scade[3], noaptea creşte[4]
Şi frunzişul[5] mi-l răreşte[6].
Bate vîntul frunza-n dungă –
Cîntăreţii mi-i alungă[7];
Bate vîntul dintr-o parte –
Iarna-i ici, vara-i departe.

Mihai Eminescu
(15.01.1850, Botoşani – 15.06.1889, Bucureşti)

[1] **a se legăna** – качаться
[2] **a trece** – проходить
[3] **a scădea** – уменьшаться
[4] **a creşte** – расти, увеличиваться
[5] **frunziş** – листва
[6] **a rări** – редеть
[7] **a alunga** – гнать

REPRODUCEȚI !

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Ce anotimp este descris în poezie? 2) Care sînt semnele toamnei? 3) Demonstraţi că pădurea (codrul) se face tristă odată cu venirea acestui anotimp. Dar omul?

6. *Citiţi. Găsiţi în poezie versurile respective.*

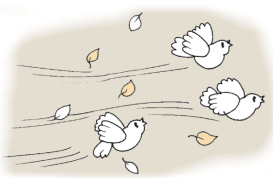

Засвистят ветра в округе,
Разлетятся прочь пичуги.

Traducere de ***A. Brodski***

7. *Citiţi poezia pe roluri. Redaţi, prin intonaţie, starea sufletească a fiecărui personaj.*

8. *Citiţi versurile în care poetul ne spune că se apropie iarna.*

REZUMAȚI !

9. *Găsiţi cîteva versuri care pot fi şi titlu la această poezie. Scrieţi-l pe cel care vă place mai mult.*

10. *Povestiţi despre toamnă, folosind următoarele cuvinte:*

11. *Amintiţi-vă succesiunea* (последовательность) *anotimpurilor. Citiţi apoi versurile de mai jos şi încercaţi să fiţi... poeţi.*

Ziua pleacă după noapte,
Noaptea vine după zi.
...

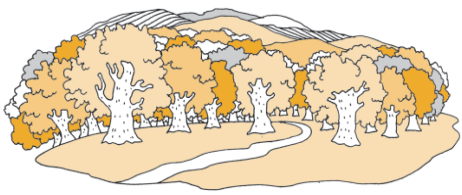

Codrule, pădure deasă,
Ce te doare de-aşa plîngi:
Poate toamna ce ne lasă,
...

MEDITAȚI !

12. *Alcătuiţi un dialog dintre un copil şi codru după replicile date.*

– ...
– Plîng, căci e frig şi bate vîntul.
– ...
– Au plecat şi ele, au plecat în ţările calde.
– ...
– Da, mi-i frig, căci sînt fără frunze.
Şi noaptea e lungă şi rece.
– ...
– Da, piciule. Ziua e cald încă. Dar e scurtă.
– ...
– Da, e foarte trist...

- Ți-i trist.
- Ți-i dor.
- Ți-i greu.
- Ți-i frică.
- Ți-i groază.

13. *Citiţi versurile. Răspundeţi în proză codrului, folosind cuvintele date:*

– Codrule, Măria Ta,
Mă primeşti la Dumneata?
– ...

POFTIM | VINO CU... | SÎNT BUCUROS | OSPEȚIE

NOTA BENE !

Adjectivul
(4 forme)

masculin/neutru		feminin	
singular	***plural***	***singular***	***plural***
un copac galben	niște copaci galbe**ni**	o frunză galbe**nă**	niște frunze galbe**ne**
un timp cal**d**	niște ciorapi cal**zi**	o vară cal**dă**	niște veri cal**de**
un trandafir veș**tezit**	niște trandafiri veș**teziți**	o frunză veș**tezită**	niște frunze veș**tezite**

14. *Alcătuiţi enunţuri cu următoarele cuvinte:* posomorît, trist, scurt, vesel, urît, rar, ruginit.

«Învaţă de la greier, cînd singur eşti, să cînţi».

14.1. *În ce situaţii putem folosi fraza de mai sus?*

Model: Eram cu sora mea mai mică acasă. Eu trebuia să merg la lecţia de muzică. Surioara a început să plîngă. Eu i-am spus: „Nu plînge! Ascultă muzică, cîntă şi tu, şi dansează.” Ea a zîmbit: „Bi-ine, du-te liniştit!”.

15. *Alcătuiţi un dialog dintre codru şi un bătrîn (similar celui din ex. 12).*

16. *Completaţi propoziţiile, folosind adecvat formele adjectivelor.*
a. Toamna zilele sînt … (scurt), iar nopţile sînt … (lung). b. Zilele sînt … (cald), iar nopţile sînt … (rece). c. Deşi timpul este … (posomorît), copiii sînt … (vesel). d. Toamna plouă cu frunze … (galben) şi … (veştezit).

17. *Continuaţi propoziţiile. Fiţi atenţi la formele adjectivelor.*
Dacă copacii se leagănă, vîntul este (cum?) … .
Dacă ziua scade, ziua este (cum?) … .
Dacă frunzişul este rar, sînt frunze (cîte?)… .
Dacă a plouat mult, pămîntul este (cum?) … , iar frunzele sînt (cum?) … .

18. *Citiţi ghicitorile. Spuneţi despre ce este vorba. Unele răspunsuri le puteţi găsi în poezia «Ce te legeni...».*

Ce anotimp este?

1) Trece un vînt
Rece prin crîng:
Frunzele cad?
Crengile plîng?

Vasile Romanciuc

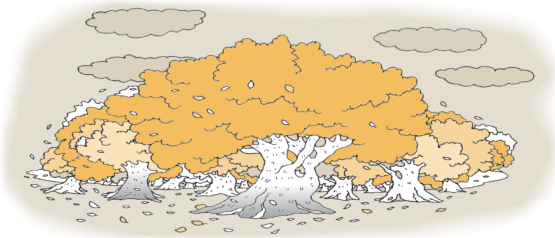

2) Creşte, creşte, dar se micşorează. Ce este?

3) Mă cheamă, mă aşteaptă, dar numai mă văd şi toţi se ascund (прячутся).

19. *Scrieţi pe verticală antonimele cuvintelor:*

1. departe 3. vesel 5. bătrîn 7. urît
2. lat 4. sus 6. nou 8. tîrziu

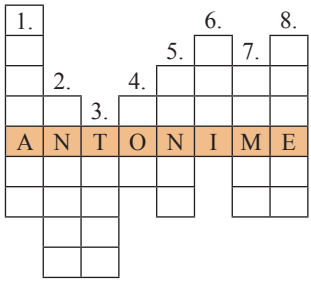

A. *Învăţaţi pe de rost (pe roluri) poezia «Ce te legeni...».*

B. *Scrieţi patru propoziţii la tema «Toamna în Moldova». Folosiţi tabelul „Adjectivul.”*

C. *Prezentaţi o informaţie radio sau TV despre starea vremii. Puteţi începe astfel:*

Nu plînge, codrule! Chiar dacă nu sînt frunze,
păsări călătoare, tu nu eşti singur. Mai sînt…

20. *Citiţi. Comentaţi oral sau în scris una dintre curiozităţile despre toamnă.*

1. Cei care locuiesc la Ecuator sau în zona de centru a planetei nu au avut niciodată toamnă.

2. Copiii născuți între septembrie și noiembrie au mai multe șanse să prindă vîrsta de 100 de ani.

3. Pe data de 23 septembrie este echinocțiul de toamnă, cînd ziua este egală cu noaptea.

4. Se spune că ai noroc dacă prinzi frunze pe timp de toamnă. Fiecare dintre ele reprezintă o lună norocoasă anul următor.

5. Conform calendarului, în fiecare an luna septembrie începe în aceeași zi a săptămînii ca și luna decembrie.

TOAMNĂ TÎRZIE

ÎNVAȚĂ DE LA STÎNCĂ
SĂ-NDURI FURTUNA GREA.

1. *Citiţi versurile mai întîi în gînd. Citiţi-le apoi cu voce, folosind intonaţia respectivă* (соответствующая)*: veselă, tristă ori solemnă.*

A ruginit frunza din vii
Şi rîndunelele-au plecat,
Pustii sînt lanuri şi cîmpii,
Pustii sînt horele din sat.

NOTA BENE !

brumă – brumărel – brumar
rugină – a rugini – ruginit

2. *Citiţi propoziţiile. Reţineţi unele denumiri populare ale lunilor. Mai cunoaşteţi şi altele? Numiţi-le.*

1) Aseară a căzut prima brumă, dar e cald încă. A venit **brumărelul** (bruma mică). E luna octombrie.

2) – Vai! Ce brumă mare! Şuieră vîntul.
– D-a-a-a, a venit **brumarul**. E luna noiembrie.

3. *Citiţi poezia. Cum credeţi, poetului îi place acest anotimp?*

SFÎRȘIT DE TOAMNĂ

... Vesela verde cîmpie acu-i tristă, veştejită[1],
Lunca, bătută de brumă[2], acum pare ruginită[3];
Frunzele-i cad, zbor în aer, şi de crengi se dezlipesc[4]
Ca frumoasele iluzii dintr-un suflet omenesc.
.....
Ziua scade, iarna vine, vine pe crivăţ[5] călare!
Vîntul şuieră[6] prin hornuri[7], răspîndind înfiorare[8].
Boii rag, caii rînchează, cîinii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gînduri, şi s-apropie de foc[9].

Vasile Alecsandri

(14.06.1821, Bacău – 22.08.1890, Mirceşti)

[1] **veştejit** – увядший
[2] **brumă** – cristale de zăpadă care se depun noaptea pe plante, pămînt etc.
[3] **ruginit** – ржавый, пожелтевший
[4] a se dezlipi – *aici:* отделяться
[5] crivăţ – *sin.:* ger
[6] **a şuiera** – свистеть
[7] horn – parte a coşului de fum la o casă
[8] înfiorare – ужас
[9] **foc** – огонь

КОНЕЦ ОСЕНИ

Поле зеленью покрыто, увядающей и тощей;
Заморозками побиты, на заре ржавеют рощи;
Листья мечутся и вьются – наземь, наземь лечь спеша,
Так с мечтами расстается чья-то тихая душа.
.....
Меркнет день: седая стужа ветер северный седлает,
Снежный ветер, страшный ветер в дымоходах завывает;
Вол мычит, собаки лают, рвет постромки рыжий конь,
К очагам теснятся люди, тихо смотрят на огонь.

Traducere de ***V. Lugovski***

4. *Citiţi ultimele două versuri din prima strofă. Explicaţi în limba maternă cum le înţelegeţi.*

5. *Ce gînduri comune* (общие) *sînt în această poezie şi în cea învăţată la lecţia precedentă, «Ce te legeni...»? Argumentaţi.*

6. *Intitulaţi poezia cu un vers din «Ce te legeni...». Scrieţi-l.*

7. *Compuneţi o povestire cu titlul: «Vesela verde cîmpie acu-i tristă». Folosiţi tabelul „Adjectivul” şi imaginea. Puteţi începe astfel:*

E luna noiembrie. Oamenii au cules roada. E frig...

NOTA BENE !

Adjectivul
(3 forme)

masculin/neutru		feminin	
singular ***(1)***	***plural*** ***(3)***	***singular*** ***(2)***	***plural*** ***(3)***
un drum lung	niște drumuri lungi	o zi lungă	niște zile lungi
un oraș pustiu	niște orașe pustii	o casă pustie	niște case pustii
un suflet omenesc	niște suflete omenești	o așezare omenească	niște așezări omenești

Adjectivul
(2 forme)

masculin/neutru/feminin	masculin/neutru/feminin
singular	***plural***
un copac/un creion/o frunză verde	niște copaci/niște creioane/niște frunze verzi
un băiat/un caiet/o casă mare	niște băieți/niște caiete/niște case mari

8. *Alcătuiţi îmbinări de cuvinte, folosind cît mai multe variante. Alcătuiţi apoi cîteva enunţuri.*

cîmp timp frunză calendar cer băiat ceai	pustiu roşu nou argintiu tîrziu verde dulce mare vechi cuminte limpede galben scurt

9. *Completați propozițiile, folosind adjectivele adecvate dintre paranteze.*

Cocorii sînt păsări... . Ei trăiesc 30 - 40 de ani. Ei sînt foarte. .. Cocorii simbolizează viață … , fericire. Păsările se hrănesc cu insecte, semințe, viermi. Pentru a-și apăra puii, se strîng în grupuri …, iar cîteva păsări stau de pază.

Cocorii au ciocul, gîtul și picioarele … . Păsările trăiesc în zonele cu umiditate … și pe cîmpiile cu iarbă … . Zboară în cîrduri … . Cînd una dintre păsări este …, perechea stă alături, chiar dacă celelalte păsări zboară mai departe.

Cocorul alb simbolizează viață … . Există mai puțin de 3000 de exemplare de cocori… . Și cocorul japonez este o specie… . Totuși, cea mai … specie este cocorul american. Există numai 300 de exemplare.

(*Înalt, verde, bolnav*, *sociabil*, alb, *lung, rar*, *mare*.)

10. *Ghiciţi:*

N-are ochi, n-are sprîncene,
Nici picioare şi nici pene.
Dealuri trece, văi, poiene,
Bate, şuieră şi geme.

A. *Învăţaţi pe de rost un fragment din poezia «Sfîrşit de toamnă».*

B. *Descrieţi ziua de azi, folosind cuvinte şi expresii din poeziile învăţate.*

C. *Descrieţi o pasăre pe care o aveţi acasă sau la bunici. Puteţi aduce o fotografie sau un desen. Folosiţi repere de la ex. 9 şi tema «Adjectivul».*

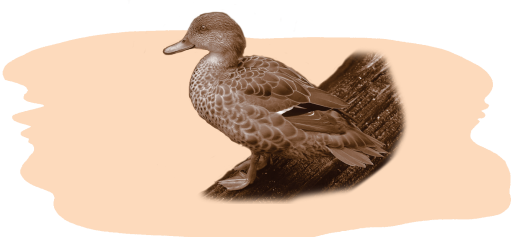

Copilul și arta, cultura

ÎNȚELEPCIUNEA POPULARĂ

ÎNVAȚĂ DE LA PIATRĂ
CÎT TREBUIE SĂ SPUI.

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetele [ă], [î]. Formaţi îmbinări de cuvinte.*

Brumă	şuieră	înapoi	**împărat**
ruginită	**lăutar**	întristată	înţelegere
veştejită	bucătar	s-a însurat	înţelepciune

2. *Alcătuiţi îmbinări de cuvinte. Formaţi propoziţii cu două dintre ele.*

A aduce → apă, noroc, ...

A fierbe → ceai, cartofi, ...

SĂ NE AMINTIM !

Adjectivul. Gradul comparativ
(Сравнительная степень прилагательных)

Bun –	**mai** bun	urît –	**mai** urît
frumoasă –	**mai** frumoasă	caldă –	**mai** caldă
răi –	**mai** răi	atenţi –	**mai** atenţi
interesante –	**mai** interesante	scumpe –	**mai** scumpe

NOTA BENE !

bucătărie – bucătar – bucate – bucată
a înţelege – înţelegere – înţelegător
a cumpăra – cumpărător – cumpărătură
a hotărî – hotărîtor – hotărît
a răspunde – răspundere – răspunzător

3. *Citiţi textul. Cum credeţi, a avut dreptate bucătarul?*

ÎNȚELEPCIUNE

BUNĂTATE

CE-I MAI SCUMP ȘI CE-I MAI RĂU PE LUME?

Cică odată un împărat[1] a chemat la masă mulţi crai[2], împăraţi şi lăutari[3]. Cu trei zile înainte împăratul l-a chemat pe bucătar[4], i-a dat bani şi i-a zis să cumpere ceea ce-i mai bun şi ce-i mai scump pe lume şi să gătească bucate alese[5].

Bucătarul s-a dus la piaţă şi a cumpărat limbi. Le-a adus[6] la palat[7], le-a fiert[8] şi a gătit din ele mai multe bucate.

Şi iată au venit oaspeţii. După ce toţi s-au aşezat la masă, împăratul a poruncit[9] să se aducă bucatele.

– De ce ni se servesc numai limbi?

Împăratul l-a chemat pe bucătar şi i-a zis supărat:

– Ţi-am spus doar să cumperi ce-i mai scump şi mai bun!...

– Da, împărate. Ce-i mai scump şi mai bun pe lume decît limba? Cu limba se fac toate: şi războaiele se opresc, şi pacea se face.

S-au mirat toţi de vorbele bucătarului, de înţelepciunea[10] lui. Au hotărît să-l trimită să cumpere ce-i mai rău pe lume.

Bucătarul iarăşi a cumpărat limbi.

PRIETENIE

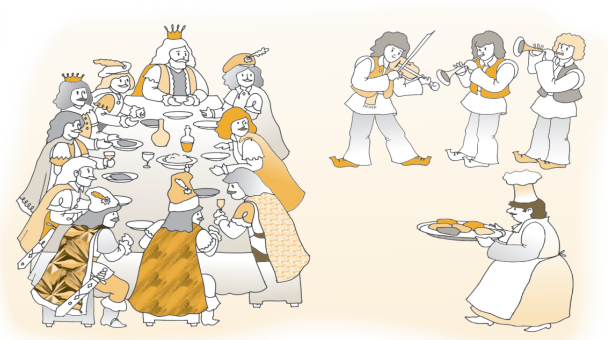

ÎNȚELEGERE

Bucătarul a adus pentru fiecare oaspete cîte o limbă. Şi tot aşa de cîteva ori. Oaspeţii credeau că aşa e obiceiul, dar mai aşteptau şi altceva.

Cînd au mai adus o dată limbi, ei au întrebat miraţi:

Cînd l-a certat[11] împăratul, bucătarul a răspuns:

– Ce poate fi mai rău decît limba? Doar limba strică[12] şi prietenia, şi înţelegerea[13], şi pacea.

[1] **împărat** – император
[2] crai – король
[3] **lăutar** – muzicant popular
[4] **bucătar** – persoană care găteşte mîncare
[5] **ales** – изысканный
[6] **a aduce** – приносить, привозить
[7] palat – дворец
[8] **a fierbe** – сварить, отварить
[9] a porunci – приказать
[10] **înţelepciune** – мудрость
[11] **a certa** – отругать
[12] a strica – *aici:* портить
[13] **înţelegere** – согласие, понимание

RĂUTATE

DRAGOSTE

PACE

RĂZBOI

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Pe cine a chemat împăratul la masă? 2) Ce i-a spus el bucătarului? 3) Unde l-a trimis? 4) Ce a făcut bucătarul? 5) Ce a adus bucătarul, cînd au venit oaspeţii? 6) De ce oaspeţii s-au mirat? 7) Care a fost primul răspuns al bucătarului? Dar al doilea? 8) Demonstraţi că bucătarul e înţelept.

5. *Citiţi:*

- porunca împăratului;
- dialogul dintre împărat şi bucătar;
- propoziţiile în care se spune ce este mai scump şi ce este mai rău pe lume.

6. *Reproduceţi detaliat primul fragment al textului, conducîndu-vă de întrebările 1–4 din ex. 4.*

REZUMAȚI !

7. *Împărţiţi textul în patru fragmente. Alegeţi pentru fiecare fragment cîte un titlu din cele date mai jos. Propuneţi şi alte titluri. Citiţi fragmentele.*

- Ce a poruncit împăratul?
- Au venit oaspeţii.
- De ce ne aduceţi numai limbi?
- Limba e şi război, şi pace.

8. *Povestiţi fragmentul care vă place mai mult şi spuneţi de ce.*

9. *Faceţi rezumatul textului, folosind ideile principale din ex. 7.*

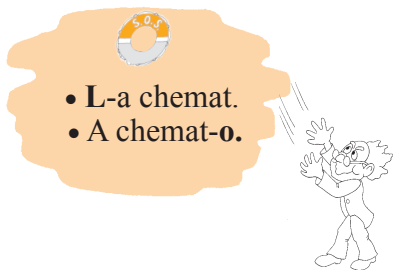

MEDITAȚI !

10. *Redaţi conţinutul textului în numele unui oaspete care îi povesteşte vecinului cum a fost petrecerea de la palat. Puteţi începe astfel:*

Am fost, domnule, ieri la ospăţul de la palatul împăratului. A venit foarte multă lume. Au cîntat lăutarii. Ne-am aşezat la masă...

11. *Improvizaţi un dialog dintre doi invitaţi la palat care îşi împărtăşesc impresiile despre bucate.*

12. *Priviţi desenul. Spuneţi ce aţi pune la «bunătate» şi ce la «răutate». Cum credeţi, în viaţă ce trage mai mult la cîntar?*

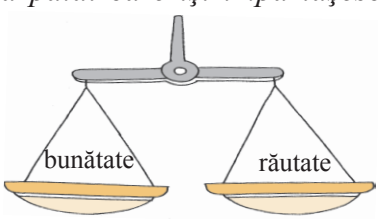

13. *Gîndiţi-vă şi spuneţi în ce constă înţelepciunea bucătarului. Numiţi şi alte calităţi ale bucătarului. Folosiţi construcţiile:*

- El ştie că ...
- El înţelege că...
- El este...

14. *Spuneţi, în limba maternă, ce este comun între ideea principală a textului şi maxima următoare:*

Învaţă de la piatră
cît trebuie să spui.

15. *Alcătuiţi o povestioară (sau un dialog) despre o persoană cunoscută sau despre o fiinţă cu titlul: «Limbă are, minte nu».*

Model: Cameleonul are o limbă foarte lungă, dar nu are minte: nu citeşte, nu scrie...

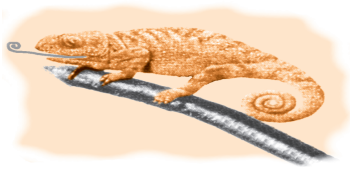

16. *Copiaţi din text trei propoziţii care vă plac mai mult.*

17. *Găsiţi în poveste şi scrieţi antonimele cuvintelor:* ***război, rău, ieftin, a răspunde, duşmănie****. Alcătuiţi propoziţii cu două dintre ele.*

18. *Traduceţi.*

1) Правда всего дороже. 2) Повар мудрее императора? 3) Доброта дороже злости.

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi fragmentul care vă place mai mult.*

C. *Improvizaţi un dialog cu un oaspete de la palat.*

D. *Rugaţi părinţii să vă povestească o întîmplare cu titlul: «Limbă are, minte nu». Povestiţi-o colegilor.*

E. *Scrieţi trei propoziţii, folosind cuvintele:*

ÎNȚELEPCIUNE

A FIERT

PACE

BUCĂTAR

ÎNȚELEGERE

PUTEREA OMULUI

ÎN UNIRE E PUTEREA.
EX UNITATE VIRES (l. latină)

1. *Citiţi. Pronunţaţi corect sunetul [î].*

Fraţilor, rămîneţi fraţi,
Într-o ţară, într-o lume,
Într-o limbă, într-un nume.
Asta v-o doresc anume –
Fraţilor, rămîneţi fraţi.

Vasile Romanciuc

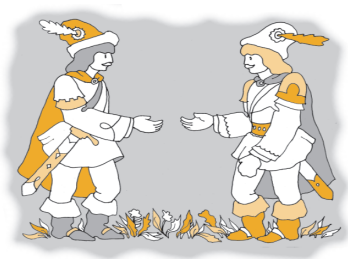

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte. Alcătuiţi propoziţii cu două dintre ele.*

Grîu **de** → toamnă, ..., ...

Flăcău → înalt, înţelept, ...

SĂ NE AMINTIM !

Adjectivul. Gradul superlativ
(Превосходная степень прилагательных)

Gradul comparativ	*Gradul superlativ*
Mai mare	**Cel** mai mare **Cea** mai mare
Mai mici	**Cei** mai mici **Cele** mai mici

NOTA BENE !

om – omenire – omenie
seceră – a secera – seceriş

3. *Citiţi povestea. Spuneţi care dintre fraţi are dreptate.*

DOI FRAŢI

(poveste populară)

Au fost odată doi fraţi şi trăiau ei în bună înţelegere şi cu dreptate[1]. Cel mai mare era însurat, avea copii, iar cel mai mic era flăcău[2].

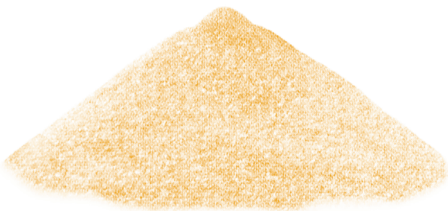

Odată vara, pe vremea secerişului[3], au strîns grîul[4]. Grîul îl turnau în două grămezi[5] la fel de mari. Pentru fiecare cîte o grămadă. Într-o bună zi, la prînz, fratele mai mare s-a dus acasă să mănînce, iar cel mai mic a rămas să păzească[6] grîul. Fratele mai mic a luat cîteva baniţe[7] de grîu din grămada lui şi le-a turnat în grămada fratelui mai mare, spunînd:

– El are femeie[8] şi copii, lui îi trebuie mai mult. Dar eu sînt singur[9], unde m-aş duce găsesc o bucăţică de pîine. Fie[10] partea lui de grîu mai mare.

Apoi a venit fratele cel însurat şi s-a dus flăcăul să mănînce. Se uită fratele cel mai mare la grămezile de grîu şi se gîndeşte:

– Mie mi-i uşor[11], sînt la casa mea. Am soţie, are cine îmi purta de grijă[12]. Dar fratele n-are pe nimeni, e singur, n-are cine îl ajuta. Ia să-i dau cîteva baniţe de grîu. Fie partea lui mai mare.

Aşa au trăit ei. Partea de grîu a celor doi fraţi nu scădea[13], iar buna înţelegere şi omenia[14] creşteau.

[1] **dreptate** – справедливость
[2] **flăcău** – tînăr neînsurat
[3] **seceriş** – жатва
[4] **grîu** –
[5] grămezi – кучи
[6] **a păzi** – охранять
[7] baniţă – четверик, мера веса зерновых культур
[8] femeie – *aici:* soţie
[9] **singur** – один, сам
[10] **fie** – пусть
[11] **uşor** – *ant.*: greu
[12] **a purta de grijă** – заботиться
[13] a scădea – a se micşora
[14] **omenie** – человечность

REPRODUCEŢI !

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Cum se împăcau fraţii? 2) Prin ce se deosebeau (отличались) ei? 3) Ce au strîns vara? 4) Ce făceau cu grîul? 5) Ce s-a întîmplat odată? 6) Avea dreptate fratele mai mare? 7) Dar fratele mai mic?

5. *Citiţi:*

- textul în lănţişor;
- gîndurile fratelui mai mic;
- gîndurile fratelui mai mare;
- propoziţia care v-a plăcut mai mult. Scrieţi-o.

5.1. *Citiţi şi extrageţi din text propoziţiile care exprimă ideea principală.*

REZUMAȚI !

6. *Împărţiţi textul în fragmente. Daţi-le titluri, folosind propoziţii din poveste. Numerotaţi-le (cu creionul).*

7. *Povestiţi un fragment, apoi textul în întregime, folosind întrebările din ex. 4.*

8. *Povestiţi textul în numele Soarelui care vedea ce se întîmplă în cîmp. Puteţi începe astfel:*

> Era vară. S-a făcut foarte cald, căci eu trimiteam pe pămînt multă căldură. Ţăranii strîngeau pîinea. Strîngeau grîul şi doi fraţi. Mă uitam la ei şi nu prea înţelegeam ce fac...

8.1. *Povestiţi după imagine.*

MEDITAȚI !

9. *Citiţi cuvintele înţelepte ale lui Nicolae Iorga. Gîndiţi-vă şi spuneţi: le putem da fraţilor acest sfat? De ce?*

> «Nu-ţi da sufletul decît celui (тому) ce ţi-l dă pe al lui. Altfel tu rămîi fără nimic».

10. *Gîndiţi-vă şi...*

- demonstraţi că fraţii sînt buni la inimă, grijulii, harnici, cinstiţi, cumsecade;
- spuneţi de ce «partea de grîu a celor doi fraţi nu scădea, iar buna înţelegere şi omenia creşteau».

11. *Improvizaţi un dialog dintre fratele cel mai mare şi soţia sa, cînd acesta a venit la prînz. Folosiţi replicile:*

Mîncarea e gata? Cum merge lucrul? L-am ajutat pe frate-meu. Am turnat grîu în grămada lui. Ai dreptate, bărbate.

Adjectivul
(o formă)

masculin	neutru	feminin
	singular şi plural	
	Culorile: gri, maro, bej, crem, oliv, dar şi: așa, asemenea, eficace, vivace, gata, cumsecade	

12. *Găsiţi în text şi scrieţi sinonimele cuvintelor:*
a sosit, cîndva, căsătorit, într-o zi, zicînd, au vieţuit.

13. *Copiaţi din poveste adjectivele la gradul superlativ. Alcătuiţi enunţuri.*

14. *Citiţi versurile. Scrieţi expresiile evidenţiate şi traduceţi-le. Alcătuiţi apoi enunţuri.*

Cele mai frumoase sate împrejurul Putnei sînt,
cele mai albastre ceruri către Putna se coboară,
cei mai fără seamă oameni, cel mai roditor pămînt,
cea mai tulburată cale, cea mai minunată ţară.

Adrian Păunescu

15. *Concursul cu titlul: «Ne cunoaştem Patria?» Răspundeţi la întrebări.*
Care este cel mai mare oraş? Care este cel mai mare rîu? Cum se numeşte localitatea cea mai nordică? Dar cea mai de sud? În ce oraş sînt cei mai mulţi locuitori? Unde se află cea mai mare pădure? Care este cea mai frumoasă pasăre din pădurile Moldovei?

A. *Descrieţi un frate/ o soră, un verişor/ o verişoară etc. în plan comparativ. Folosiţi adjective la diferite grade de comparaţie.*

Model: Eu am mulţi verişori. Dar vreau să povestesc despre Veaceslav şi Alex. Veaceslav este mai înalt decît Alex, dar Alex este cel mai puternic. În general el este un sportiv bun.
Veaceslav este brunet, iar Alex este blond. Alex are cei mai frumoşi ochi din familia noastră – verzi, Veaceslav – albaştri. Dar îi iubesc foarte mult pe ambii. Sînt cumsecade.

RESPONSABILITATEA

1. *Formaţi îmbinări de cuvinte. Cu cele evidenţiate alcătuiţi propoziţii.*

A cere → voie, **bani**, pîine, ...

A fugi → repede, acasă, **departe**, ...

2. *Citiţi propoziţiile. Căutaţi cuvintele necunoscute în dicţionar.*

1) Cucurigu! boieri mari,
Daţi **punguţa** cu doi bani!

Ion Creangă

2) Eu locuiesc **aproape** de şcoală, iar Ionel – departe.

3) Toţi erau **de faţă** cînd am primit scrisoarea: şi bunicul, şi mama, şi tata.

COMPARAŢI !

În limba română	*În limba rusă*
Păzeşte!	Храни!
Dă!	Дай!
Trimite!	Отправь!

3. *Citiţi textul. Răspundeţi la întrebarea din titlu.*

CINE-I MAI ISTEŢ?

Trei negustori[1] strîngeau cîştigul ban cu ban şi-l puneau într-o pungă[2]. Odată au ajuns într-un sat şi s-au oprit la o casă să se odihnească.

În apropiere[3] curgea un rîu şi negustorii s-au dus la scăldat, iar punga, ca să nu-i poarte de grijă, au lăsat-o stăpînei.

– Păzeşte punga şi să ne-o dai, cînd vom fi toţi trei de faţă[4], au zis ei.

– Aşa să fie, s-a învoit femeia.

Mergînd ei spre rîu, şi-au amintit că n-au luat pieptenele[5]. Îl trimit pe unul dintre ei spre casă. În drum negustorul se gîndeşte să ceară[6] banii şi să fugă[7]. A venit şi zice:

– Femeie, dă punga ceea a noastră!

– Nu-u! Trebuie să fiţi toţi de faţă.

– Ceilalţi negustori nu-s departe, poţi să-i întrebi, zice acesta şi strigă:

– Măi fraţilor, nu vrea să ne-o dea.

Aceia aud şi răspund:

– Dă-i, femeie, că ne trebuie.

Femeia a scos punga şi i-a dat-o.

Negustorul a luat-o şi... caută-i urma[8].

Ceilalţi doi au aşteptat cît au aşteptat şi s-au întors acasă. Cînd au înţeles ce s-a întîmplat, au început să certe femeia şi să-i ceară punga.

Femeia s-a gîndit şi le-a zis:

– Bine. Dacă eu sînt vinovată, vă dau o pungă de galbeni, dar trebuie să fiţi toţi trei de faţă – aşa cum ne-am înţeles.

Şi negustorii s-au dus să-l caute pe al treilea...

[1] negustor – торговец, купец
[2] **pungă** –
[3] **în apropiere** – *ant.*: în depărtare
[4] **a fi de faţă** – a fi prezent
[5] **pieptene** –
[6] **a cere** – просить
[7] **a fugi** – убегать
[8] caută-i urma – *aici:* и след простыл

REPRODUCEŢI !

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Ce au adunat negustorii? 2) Unde s-au oprit? 3) Ce au hotărît? 4) Ce au spus ei stăpînei? 5) După ce s-a întors unul dintre ei? 6) Cum a păcălit-o el pe femeie? 7) În ce fel au fost răsplătiţi cei trei negustori? 8) Vi-i simpatică stăpîna casei? De ce?

5. *Citiţi:*

- propoziţia evidenţiată. Cum o înţelegeţi?
- dialogul dintre femeie şi negustorul care s-a întors după pieptene;
- propoziţia care arată isteţimea stăpînei;
- fragmentul care v-a plăcut cel mai mult;
- textul pe roluri.

6. *Citiţi primul fragment al poveştii. Formulaţi întrebări.*

REZUMAŢI !

7. *Împărţiţi textul în fragmente. Intitulaţi-le şi citiţi-le.*

8. *Povestiţi fragmentul care vă place mai mult.*

9. *Citiţi textul. Cum credeţi, cine este povestitorul?*

Trăiam cîndva, demult, la trei negustori. Eram plină cu bani. Într-o zi de vară m-au lăsat la o femeie. A venit apoi unul dintre ei şi am plecat departe. Cei doi au dispărut. Sînt foarte tristă, căci n-am mai văzut bani de mult.

9. 1. *Povestiţi textul în numele pungii (femeii, celor doi negustori).*

MEDITAŢI !

- semăn cu tata
- semăn la caracter/chip cu...

10. *Gîndiţi-vă şi spuneţi ce calităţi au eroina textului şi o vecină de a voastră. Prin ce se deosebesc ele?*

10.1. *Cu cine dintre părinţi semănaţi?*

11. *Improvizaţi un dialog dintre femeie şi cei doi negustori după sfîrşitul dat.*

– ...
– ...
– Nici nu vrem să auzim. Dă-ne punga!
– Bine! Chemaţi-l şi pe al treilea! Doar aşa ne-am înţeles?!

12. *Improvizaţi un dialog dintre stăpînă şi soţul ei după începutul propus.*

– Bună seara. De ce eşti agitată?
– Of! Am avut azi oaspeţi.
– Ce fel de oaspeţi?
– Nişte negustori.
– Negustori? Şi ce au vrut?
– Au lăsat o pungă la mine.
– Ce fel de pungă? Nu înţeleg.
– ...

NOTA BENE !

Modul imperativ
(Повелительное наклонение)

	Modul indicativ	*Imperativul*	
	Tmpul prezent	*Forma afirmativă (Tu/Voi)*	*Forma negativă (Tu/Voi)*
A trimite	(El trimite)	Trimite!	Nu trimite!
	(Voi trimiteţi)	Trimiteţi!	Nu trimiteţi!
A păzi	(El păzeşte)	Păzeşte!	Nu păzi!
	(Voi păziţi)	Păziţi!	Nu păziţi!
A merge	(Tu mergi)	Mergi!	Nu merge!
	(Voi mergeţi)	Mergeţi!	Nu mergeţi!
A înţelege	(El înţelege)	Înţelege! (Пойми!)	–
	(Voi înţelegeţi)	Înţelegeţi! (Поймите!)	Nu înţelegeţi! –

13. *Scrieţi şi completaţi propoziţiile, punînd verbele la modul imperativ.*

1) Copii, (a strînge) flori de tei şi de salcîm!
2) Lenuţo, (a strînge) jucăriile de pe jos!
3) Andrieş, (a pune) florile în vază!
4) Copii, (a pune) cărţile în ghiozdane!
5) Bunico, (a povesti) despre bunicul!
6) Elevi, (a povesti) unde v-aţi odihnit în vacanţă!

14. *Adresaţi-vă către colegi cu diferite rugăminţi, sfaturi.*

Model: Șterge, te rog, tabla!
Adu-mi, te rog, catalogul!

15. *Citiţi gluma,... zîmbiţi şi puneţi verbul evidenţiat la modul imperativ, persoana a doua, plural. Scrieţi-l.*

– Săndele, **spune-mi**, te rog, care e cel mai modest animal?
– Molia, domnule profesor!
– Molia?! De ce? Explică!
– Fiindcă mănîncă numai găuri.

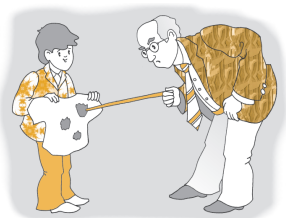

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi părinţilor textul.*

C. *Improvizaţi un dialog dintre femeie şi negustori, femeie şi soţul ei.*

D. *Scrieţi trei propoziţii, folosind verbe la modul imperativ.*

E. *Găsiţi, în condiţiile exerciţiilor la temă, verbe la modul imperativ. Scrieţi-le.*

OMUL CURAJOS

ÎNVAȚĂ DE LA APE
SĂ NU DAI ÎNAPOI.

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetele* ***[g]***, ***[c]***.

Ochi	căci	gras	gaură	gînd
cimitir	ciudă	ghem	greier	leagăn
cioban	chirurg	ciumă	margine	înţelegere

2. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Alcătuiţi propoziţii.*

Miezul nopţii, amiază frumoasă, **miel gras**, viaţă lungă, cuie mari.

NOTA BENE !

a îmbrăţişa – braţe – în braţe
fum – a afuma
noapte – a înnopta
moarte – a muri

3. *Citiţi textul. Spuneţi de ce s-a învoit* (согласился) *la început ciobanul să dea Morţii mielul?*

GHEMUL[1] VIEȚII

(poveste populară)

S-a întîmplat aceasta pe vremea cînd umblau pe pămînt şi Holera, şi Moartea[2], şi Ciuma…

Într-o zi de primăvară s-au întîlnit pe la miezul nopţii[3], într-un cimitir[4], Moartea, Holera şi Ciuma. S-au întîlnit şi au început să se certe: cine să mănînce un miel[5] al ciobanului[6] care trăia la marginea satului şi avea oi mîndre şi miei graşi[7].

Se duce mai întîi Holera la cioban.

– Ce vrei de la mine? zice ciobanul babei care a venit la dînsul.

– Eu sînt Holera. Am venit să-mi dai mielul cel mai gras, că de nu – s-a zis cu tine[8]!

– Nu mă tem de holeră. O să mănînc usturoi şi bucate piperate şi aşa o să scap de ea.

Holera n-a avut ce face şi a plecat. Într-o zi, pe la amiază[9], iată vine altă babă.

– Ce vrei, babo?

– Dă-mi mielul cel mai gras, că de nu – s-a zis cu tine!

– Da cine eşti că-mi porunceşti?

– Ciuma.

– De ciumă nu mă tem. O să dau foc la toate gunoaiele[10], o să şed în fum[11] şi… atunci vai de ea.

A plecat fără miel şi Ciuma.

Într-o zi, cînd ciobanul tocmai lua masa, vine Moartea cu o coasă în mînă.

– Cine eşti şi ce cauţi la mine?

– Eu sînt Moartea. Dă-mi un miel gras. Dacă nu mi-l dai, va trebui să mergi cu mine.

– Îţi dau mielul. Ţi-l duc chiar şi acasă.

Casa Morţii era foarte mare şi avea o mulţime de cuie, de care atîrnau cîte un ghem: unele mai mari, altele mai mici, unele mici de tot.

– Ce-s acestea? întreabă ciobanul.

– Acestea sînt ghemele vieţii fiecărui om. Cînd se termină ghemul, se sfîrşeşte şi viaţa omului. Atunci eu mă duc la om şi-i iau sufletul.

– Şi care-i ghemul vieţii mele?

– Acesta.

Cînd vede ciobanul că ghemul lui este încă mare, ia mielul în braţe[12] şi-i zice Morţii:

– Eu mai am zile de trăit. Lasă-mi mielul, căci am nevastă şi copii, şi le trebuie de mîncare. Mie nu-mi aduce nimeni de pomană[13].

Şi s-a dus acasă.

Cele trei prietene crăpau de ciudă[14].

[1] **ghem** –
[2] **moarte** – *ant.*: viaţă
[3] **miezul nopţii** – полночь
[4] **cimitir** – кладбище
[5] **miel** – puiul oii
[6] **cioban** – om care paşte oile
[7] **gras** – *ant.*: slab
[8] s-a zis cu tine – конец тебе
[9] **amiază** – prînz, mijlocul zilei
[10] **gunoi** – мусор
[11] **fum** – дым
[12] **în braţe** – на руки
[13] pomană – милостыня
[14] a crăpa de ciudă – лопнуть от злости

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Cum se numesc «prietenele» care s-au întîlnit în cimitir? 2) De ce se certau ele? 3) Cine s-a dus mai întîi la cioban? 4) Ce i-a răspuns el? 5) Pe cine a mai avut ca oaspeţi ciobanul? 6) Cum era casa Morţii? 7) Ce avea Moartea în casă? 8) De ce şi-a luat ciobanul mielul acasă?

5. *Citiţi:*

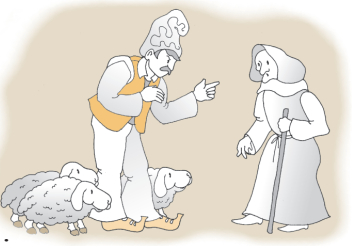

- dialogul dintre cioban şi Holeră;
- dialogul dintre cioban şi Ciumă;
- propoziţiile în care este descrisă casa Morţii;
- propoziţiile în care se vorbeşte despre ghemul vieţii ciobanului;
- ultimele vorbe ale ciobanului adresate Morţii;
- textul pe roluri.

6. *Găsiţi în text echivalentul expresiilor:* забрать душу, конец тебе, лопнуть от злости.

7. *Povestiţi textul, răspunzînd la întrebările 1–7 din ex. 4. Desenaţi casa Morţii (sau a ciobanului). Descrieţi-o.*

REZUMAȚI !

8. *Citiţi planul poveştii, apoi fragmentele ce corespund planului. Găsiţi şi alte titluri.*

- Întîlnirea din cimitir.
- O să mănînc usturoi şi bucate piperate.
- Nu mă tem de tine, Ciumă!
- Îţi dau mielul.
- Ghemele vieţii.
- Mai am zile de trăit.

9. *Formulaţi întrebări la primul fragment.*

10. *Povestiţi fragmentul care v-a plăcut mai mult.*

11. *Completaţi schema. Caracterizaţi-l pe Om.*

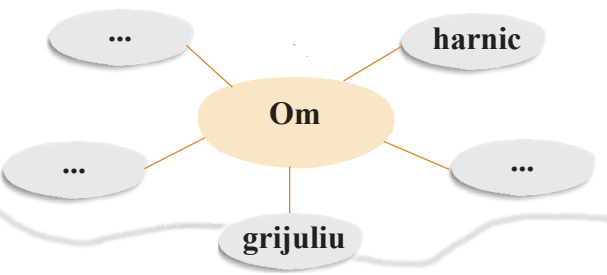

12. *Reproduceţi/înscenaţi unul dintre dialogurile din poveste. Folosiţi propoziţii din text.*

13. *Povestiţi textul în numele unui personaj: al Morţii, Ciumei, Holerei, ciobanului, soţiei ciobanului, mielului, casei Morţii ş.a.*

Model:
- Sînt o casă veche şi foarte mare. Am multe camere, iar în camere – gheme. Acestea sînt ghemele vieţii oamenilor. Stăpîna mea este Moartea. O baborniţă rea, crudă şi rece.
- În casa noastră nu intră nimeni niciodată. Într-o zi însă, văd că vine, repede şi bucuroasă, stăpîna mea. Iar cu ea un cioban care ducea un miel gras şi frumos…

14. *Faceţi rezumatul textului, folosind planul din ex. 8. Puteţi începe astfel:*

S-au întîlnit odată Holera, Ciuma şi Moartea. Ele vroiau să mănînce un miel gras. Mielul era al ciobanului. S-a dus mai întîi Holera la cioban. Ciobanul i-a spus că nu i-i frică de ea şi a alungat-o. Apoi a venit Ciuma. Şi a păţit acelaşi lucru. Ultima a venit Moartea…

MEDITAŢI !

15. *Gîndiţi-vă şi spuneţi din ce cauză ciobanul le-a alungat pe Holeră şi Ciumă, dar pe Moarte – nu. Găsiţi şi citiţi propoziţiile care exprimă îndrăzneala ciobanului în faţa primelor «vizitatoare» şi frica în faţa Morţii. Scrieţi-le. Explicaţi de ce eroul poveştii nu i-a dat Morţii mielul. Demonstrează că ciobanul e înţelept, harnic, grijuliu.*

NOTA BENE !

Modul imperativ

	Modul indicativ	*Imperativul*	
	Tmpul prezent	*Forma afirmativă*	*Forma negativă*
A da	(El dă)	Dă!	Nu da!
	(Voi daţi)	Daţi!	Nu daţi!
A căuta	(El caută)	Caută!	Nu căuta!
	(Voi căutaţi)	Căutaţi!	Nu căutaţi!
A mînca	(El mănîncă)	Mănîncă!	Nu mînca!
	(Voi mîncaţi)	Mîncaţi!	Nu mîncaţi!

16. *Completaţi propoziţiile, punînd verbele la modul imperativ, forma afirmativă.*

1) (A pune) cărţile aici şi (a spăla) geanta!
2) Ionică, (a merge) pe trotuar, dar nu pe stradă!
3) Copii, (a traversa) strada la culoarea verde a semaforului!
4) Bunicuţo, te rog, (a spune) o poveste!
5) Lenuţo, (a lăsa) motănaşul în pace!

17. *Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi cuvintele ce denumesc imaginile din dreapta şi verbele de mai jos la imperativ, forma afirmativă şi negativă:*
a aduce, a alunga, a ciopli, a fierbe.

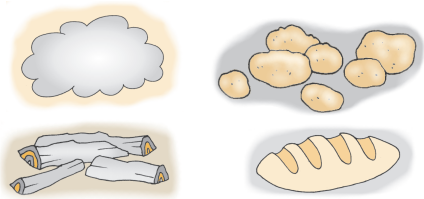

18. *Găsiţi în text şi scrieţi sinonimele cuvintelor şi expresiilor date. Alcătuiţi propoziţii cu două dintre ele.*
Timp, odată, nu mi-i frică, mijlocul nopţii, mijlocul zilei, frumos, a sosi.

A. *Citiţi textul pe roluri.*
B. *Reproduceţi, la alegere, unul dintre fragmentele textului.*
C. *Povestiţi textul în numele unui personaj (la alegere).*
D. *Improvizaţi un dialog dintre cioban şi soţia sa după vizita la casa Morţii.*
E. *Alcătuiţi propoziţii, folosind verbele la imperativ:*
a aduce, a da, a schimba, a muşca.
F. *Găsiţi în text şi scrieţi antonimele cuvintelor propuse. Alcătuiţi propoziţii cu două perechi de antonime.*
Acela, mijloc, slab, a veni, a pleca, a se bucura, mic, puţin, a da.
G. *Construiţi comparaţii:*

Urîtă
neagră
...
ca noaptea

19. *Citiţi propoziţiile. Reformulaţi propoziţiile ca verbele să fie la modul imperativ. Rescrieţi propoziţiile noi.*

Model: Andrei ţine de mînă un copil care plînge. – Andrei, ia copilul în braţe.
1) Omul merge prin viaţă cu capul sus. 2) Elevii liceului nostru respectă tradiţiile populare. 3) Tata mă ajută în situaţiile dificile. 4) Anişoara caută o poezie despre înţelepciunea omului.

CUM E TÎNDALĂ?

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect diftongul* ***[io]****. Alcătuiţi enunţuri.*

Fecior	ulcior	ciocan	neputincios
cioban	ciorap	ciornă	pofticios

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

A se porni – la şcoală; **repede**; …

A se apropia **de** – **casă**; un om; …

A vărsa – zeama; **smîntîna**; …

3. *Citiţi snoava. Spuneţi cum este Tîndală.*

NICI SMÎNTÎNĂ, NICI LAPTE ACRU[1]

(snoavă)

Într-o zi femeia îl trimite pe Tîndală la tîrg[2] să cumpere lapte acru şi smîntînă. Se porneşte[3] Tîndală, dar ulcioare[4] nu-şi ia. În tîrg – măcar[5] ia lapte şi smîntînă în pumn[6]. Dar Tîndală e Tîndală! Nu gîndeşte mult, scoate pălăria şi zice: «Iaca în ce o să iau». Se apropie[7] de o femeie şi îi spune:

– Răstoarnă[8] ulciorul aici.

Femeia a deşertat[9] ulciorul, a luat banii, iar Tîndală merge mai departe să ia şi smîntînă. Cînd a găsit smîntînă, a întors pălăria şi, de bucurie că a avut unde s-o toarne, nici nu a simţit cum a vărsat[10] laptele. A luat smîntîna şi hup-zdup! hup-zdup! merge spre casă.

Femeia îl aştepta în faţa casei şi, văzînd că aduce numai smîntînă, îl întreabă:

– Bine, măi Tîndală, da laptele unde-i?

– Iaca, femeie, zice Tîndală şi întoarce pălăria. Iar smîntîna huştiuluc! s-a vărsat toată pe jos.

[1] **lapte acru** – кислое молоко
[2] **tîrg** – *sin.*: piaţă
[3] **a se porni** – *sin.*: a pleca
[4] **ulcior (urcior)** –
[5] măcar – хоть
[6] **pumn** – кулак
[7] **a se apropia** – подходить
[8] a răsturna – опрокинуть
[9] a deşerta – опорожнить
[10] **a vărsa** – вылить

Dicţionar umoristic: Pumn – degetele în stare de război.

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Cine este Tîndală? 2) Unde l-a trimis nevasta? 3) Ce trebuia să cumpere el? 4) Ce a uitat? 5) În ce a cumpărat Tîndală lapte? 6) Ce i-a spus el femeii? 7) Unde a turnat smîntîna? 8) Ce a adus «gospodarul» acasă?

5. *Citiţi textul pe roluri.*

NOTA BENE !

Imperativul

A lua	Ia! Nu lua!	Возьми, бери! Не бери!
	Luaţi! Nu luaţi!	Возьмите, берите! Не берите!
A ieşi	Ieşi! Nu ieşi!	Выйди! Не выходи!
	Ieşiţi! Nu ieşiţi!	Выйдите! Не выходите!

6. *Povestiţi textul, răspunzînd la întrebările din ex. 4.*

7. *Citiţi dialogul, apoi improvizaţi un alt dialog asemănător.*

– Bună ziua, mătuşă!
– Mulţumesc, dumitale.
– Cît face laptele?
– Trei lei.
– E scump, mătuşă!
– Vrei – ia, nu vrei – nu lua!
– Fie.
– Unde să-ţi torn laptele?
– În pălărie.
– În pă-lă-rie?!

7.1. *Improvizaţi un dialog similar, cumpărînd smîntînă sau alte produse.*

7.2. *Improvizaţi un dialog după desen.*

8. *Găsiţi în text şi scrieţi verbele la modul imperativ. Alcătuiţi cu ele propoziţii.*

9. *Scrieţi cîteva sfaturi pentru Tîndală.*

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Continuaţi proverbul, apoi povestiţi o întîmplare care ar putea avea acest titlu (sau o parte din el).*

Omul deştept e bogat şi fără bani, iar…

DEŞTEPŢII SALVEAZĂ LUMEA

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetul [o]. Formaţi apoi îmbinări de cuvinte.*

Odată	noroc	a socoti	a se porni
a obosi	ogradă	pomană	pofticios

2. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Alcătuiţi propoziţii cu două dintre ele.*

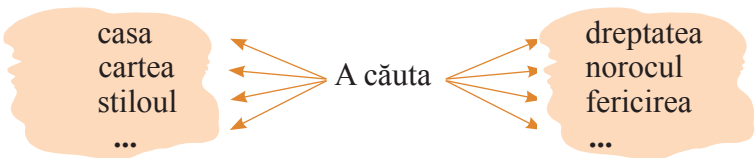

COMPARAŢI !

avocat – адвокат
proces – процесс

3. *Citiţi snoava. Care personaj este mai deştept?*

PĂCALĂ AVOCAT

Trăia odată într-un sat un om foarte sărac. De sărac ce era, a plecat în lume să-şi caute[1] norocul[2].

În drum i s-a făcut foame şi s-a dus la un han[3] să mănînce. Dar nu avea bani.

– Stăpîne, dă-mi ceva să mănînc. Mor de foame. Bani nu am, dar cînd mă voi întoarce, îţi voi plăti.

Hangiul a fiert cinci ouă, a tăiat o bucată de pîine şi i le-a dat omului.

Acesta a mîncat şi a plecat mai departe. După vreo douăzeci de ani s-a întors acasă şi iarăşi a venit la han.

– Stăpîne, cît îţi sînt dator[4]?

– Mîncarea aceea costă 2000 de lei.

– Atît de mult?

– Da. Dacă n-ai fi mîncat[5] cele cinci ouă, eu aş fi avut cinci găini, găinile ar fi scos pui şi, dacă socoteşti[6] bine, în toţi anii aceştia eu aş fi făcut două mii de lei.

– Nu se poate! Nu-ţi dau nimic.

– Te dau în judecată[7].

Omul a ieşit din casa hangiului şi mergea trist pe drum.

Şi iată s-a întîlnit cu Păcală. Omul îi povesteşte cele întîmplate. Atunci Păcală îi zice:

– Fii liniştit! Ia-mă pe mine avocat.

Zis şi făcut!

Într-o bună zi Păcală este chemat la judecată, dar nu se duce. Se duce abia cînd este chemat a doua oară. Judecătorul îl întreabă supărat:

– De ce n-ai venit de prima dată?

– N-am putut. Am fiert grîul pentru semănat.

– Ce ţi-a venit, omule? Cine fierbe grîul înainte de a-l semăna?!

– Eu.

– Şi răsare[8]?

– Da, aşa cum ar fi scos pui ouăle fierte ale hangiului.

Judecătorul s-a scărpinat la ceafă[9] şi i-a făcut dreptate ţăranului.

[1] **a căuta** – искать
[2] **noroc** – счастье, удача
[3] han – local cu ospătărie
[4] **dator** – должен
[6] **a socoti** – *sin.*: a număra
[7] **judecată** – суд
[8] **a răsări** – *aici:* a ieşi din pămînt
[9] a se scărpina la ceafă – почесать затылок

REPRODUCEŢI !

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Cum era «clientul» lui Păcală? 2) Unde s-a dus el? 3) Ce a mîncat? 4) A plătit pentru mîncare? De ce? 5) Cînd s-a întors în satul natal? 6) Cît trebuia să plătească el pentru mîncare? 7) De ce era trist? 8) Cine l-a ajutat?

5. *Citiţi:*

- explicaţia hangiului de ce mîncarea costă atît de scump;
- cum «a judecat» Păcală cazul;
- primele patru propoziţii şi formulaţi întrebări;
- textul pe roluri.

- Dă-**mi!** = Dă (cui?) **mie!** Дай мне! (кому?)
- Ia-**mă!** = Ia (pe cine?) **pe mine!** Возьми меня! (кого?)

6. *Povestiţi textul, răspunzînd la întrebări.*

REZUMAŢI !

7. *Împărţiţi textul în fragmente, citiţi-le. Intitulaţi fragmentele, folosind reperele şi imaginea de mai jos.*

- Omul sărman.
- Prînzul.
- După douăzeci de ani.
- Ouăle «isteţe».
- Tristeţea omului.
- Zis şi făcut.

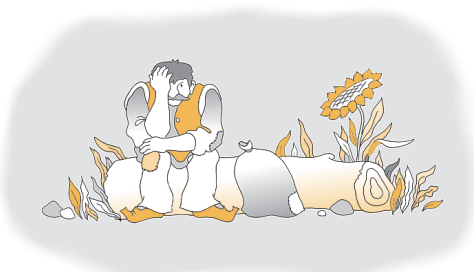

8. *Povestiţi, la alegere, unul dintre fragmente.*

9. *Reproduceţi textul în numele lui Păcală sau al altui personaj (al ţăranului, hangiului, judecătorului, soţiei judecătorului ş.a.).*

10. *Faceţi rezumatul snoavei.*

MEDITAŢI !

11. *Cum credeţi, Păcală e înţelept sau hîtru? În ce constă bunătatea lui? Argumentaţi că hangiul e lacom. Precizaţi trăsăturile de caracter ale «clientului» lui Păcală.*

11.1. *Care ar fi calităţile de «avocat» ale lui Păcală? Numiţi-le şi argumentaţi.*

12. *Improvizaţi dialoguri dintre:*

a) omul sărac şi hangiu;
b) omul sărman şi Păcală;
c) Păcală şi judecător;
d) judecător şi soţia sa.

Model:

– Bună seara!
– Bună seara! Ai obosit?
– Nu prea. Azi am terminat repede procesul.
– De ce?
– Am avut un avocat bun.
– Cum îl cheamă?
– Păcală.
– Am auzit de el.

13. *Schimbaţi verbele după modelul dat.*

Citeşte povestea! → **Citeşte-mi povestea!**

Adu apă! – ...
Caută pălăria! – ...
Răspunde repede! – ...
Du geanta! – ...
...

- a aduce – adu!
- a duce – du!
- a traduce – tradu!

14. *Copiaţi din text verbele care se referă la tema «Prînzul». Puneţi-le la modul imperativ.*

Model: A fierbe – Fierbe! Fierbeţi!

15. *Alcătuiţi propoziţii, folosind cuvintele:*

judecată, judecător, a judeca, judecătorie.

16. *Citiţi gluma,... zîmbiţi. Găsiţi verbul la imperativ şi puneţi-l la plural.*

– Mamă, dă găinilor tortul.
– De ce, Gicule?
– Ca să-mi facă ouă de ciocolată.

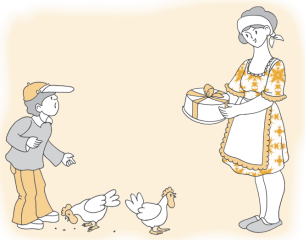

17. *Ghiciţi.*

E alb,
Dar cînd cade jos,
E galben.

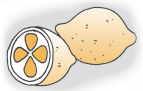

17.1. *Alcătuiţi ghicitori similare şi adresaţi-le colegilor. Folosiţi drept reper desenele.*

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi fragmentul care v-a plăcut mai mult.*

C. *Improvizaţi dialoguri cu unul dintre personajele snoavei.*

D. *Scrieţi patru propoziţii, folosind cuvinte din ex. 1–2.*

JUDECĂTORUL ISTEȚ

- OMUL PENTRU OM E LUP.
  HOMO HOMINI LUPUS EST. (l. latină)
- OMUL PENTRU OM E AMIC (PRIETEN).
  HOMO HOMINI AMICUS EST. (l. latină)

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetul [ă]. Formaţi îmbinări de cuvinte.*

A răsări	judecată	dovadă	a lăsa	pungă
a căuta	**judecător**	sărman	iarăşi	păgubaş

NOTA BENE!

sat – săteni
dovadă – a dovedi
judecată – judecător – a judeca

2. *Citiţi snoava. Spuneţi care dintre cele două maxime latine propuse la începutul temei corespunde conţinutului ei.*

HOŢUL PROST

Într-un sat un hoţ[1] a furat[2] de la un om o pungă cu galbeni. Păgubaşul[3] întreba de unul, de altul, dar degeaba. Nimeni nu ştia nimic.

S-a dus sărmanul[4] om la judecător şi i-a spus despre punga furată. Păgubaşul nu avea însă dovezi[5] şi judecătorul nu putea să-i facă dreptate. S-au gîndit ei cît s-au gîndit ce să facă şi au hotărît să adune toţi oamenii din sat. Cînd s-au adunat toţi de faţă, judecătorul le-a spus:

– Ridicaţi mîinile!

Apoi a întrebat.

– Toţi aţi ridicat mîinile?

– Toţi, au răspuns sătenii.

– Şi cel care a furat punga cu galbeni de la omul acesta?

– Şi eu!

[1] **hoţ** – вор
[2] **a fura** – украсть
[3] păgubaş – потерпевший (убытки)
[4] **sărman** – бедняга
[5] **dovadă** – доказательство

REPRODUCEŢI !

3. *Răspundeţi la întrebări cu ajutorul textului şi al imaginii de mai sus.*

1) Ce a furat hoţul? 2) A găsit păgubaşul punga cu galbeni? 3) De la cine a cerut el ajutor? 4) Ce a hotărît judecătorul? 5) Cum credeţi, de ce a fost găsit hoţul? 6) Ce calităţi are hoţul şi care sînt cele ale judecătorului?

4. *Citiţi:*

- propoziţia care ne dovedeşte prostia hoţului;
- textul pe roluri.

5. *Povestiţi textul, răspunzînd la întrebări.*

6. *Improvizaţi un dialog dintre judecător şi păgubaş, folosind îmbinările de cuvinte date.*

- **un** hoţ – **doi** hoţi
- **o** pungă – **două** pungi
- **un** sat – **două** sate

BUNĂ ZIUA

MI-AU FURAT

CE S-A ÎNTÎMPLAT

AU ADUNAT

S-AU GÎNDIT

7. *Formaţi propoziţii, folosind cuvintele:*

JUDECĂTOR SAT JUDECATĂ SĂTENI

8. *Găsiţi în text şi scrieţi propoziţia în care verbul este la modul imperativ. Scrieţi-o încă o dată, punînd verbul la singular.*

9. *Citiţi gluma, ... zîmbiţi, apoi numiţi calităţile hoţului.*

S-a dus un hoţ în grădina unui om să fure varză. Cînd colo… stăpînul îl prinde.
– Măi hoţule, ce faci aici?
– Vîntul m-a adus în grădină. Şi iată mă ţin de varză ca să nu cad jos.

9.1. *Cum aţi povesti această glumă părinţilor? Încercaţi.*

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Improvizaţi un dialog similar celui din ex. 9 sau relataţi o întîmplare reală.*

C. *Scrieţi trei sfaturi pe care i le-aţi da hoţului sau păgubaşului.*

CÎNTĂREȘTE LAUDELE

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetele [d], [t], [n]. Formaţi îmbinări de cuvinte.*

Carne	puternic	minte	a putea	a ridica
a pofti	a croncăni	a socoti	**judecată**	a deveni

2. *Observaţi cum se traduc cuvintele evidenţiate.*

Dacă **ai avea** (tu) timp, **am merge** (noi) la film.
Было бы у тебя время, мы пошли бы в кино.

COMPARAȚI !

glas – голос
împărat – император

NOTA BENE !

poftă – pofticios – a pofti

3. *Citiţi/audiaţi fabula. Spuneţi dacă am putea s-o intitulăm «Cap are, minte nu».*

CORBUL ȘI VULPEA

Corbul[1] a luat o bucată de carne şi s-a aşezat pe o creangă. Vulpea a văzut şi a poftit această bucată de carne. Ea s-a oprit în faţa corbului şi a început să-l laude[2].

– Eşti şi mare, şi frumos, şi ai putea deveni împăratul păsărilor, dacă ai avea şi puţină voce[3].

Corbul a simţit[4] dorinţa să dovedească că are voce. El a slobozit[5] bucata de carne şi a croncănit[6] puternic. Iar vulpea a sărit, a înhăţat[7] carnea şi a zis:

– Vai, corbule! Dacă ai mai avea şi minte în cap, ai putea fi împărat.

Esop

[1] **corb** – ворон
[2] **a lăuda** – хвалить
[3] voce – *sin.:* glas
[4] **a simţi** – чувствовать
[5] a slobozi – отпустить
[6] a croncăni – каркнуть
[7] **a înhăţa** – схватить

REPRODUCEȚI !

4. *Citiţi textul şi răspundeţi la întrebări.*

1) Ce mînca corbul? 2) Cine l-a văzut? 3) La ce s-a gîndit vulpea? 4) Ce cuvinte de laudă îi spunea ea corbului? 5) De unde reiese că «eroul» este orgolios (спесивый, надменный), iar vulpea e vicleană? 6) Ce sfat i-aţi da corbului?

5. *Faceţi portretul corbului, folosind şi vorbele vulpii.*

6. *Povestiţi detaliat textul, răspunzînd şi la întrebările din ex. 4.*

REZUMAȚI !

7. *Împărţiţi textul în fragmente şi daţi-le titluri.*

8. *Povestiţi:*

a) primul fragment şi spuneţi de ce vulpea a început să laude corbul;
b) textul în numele vulpii sau corbului, cărnii sau copacului.

Model: Într-o zi stăteam în iarbă. A venit un corb, m-a luat în cioc şi s-a aşezat pe o creangă. Eram sus şi vedeam toată pădurea. Cînd colo! s-a apropiat o roşcată şi a început să laude corbul. Nici n-am reuşit (успеть) să aud bine vorbele ei, că **s-a făcut noapte**…

9. *Priviţi imaginea. Gîndiţi-vă şi numiţi asemănările şi deosebirile dintre ceea ce este reprezentat în imagine şi conţinutul fabulei lui Esop.*

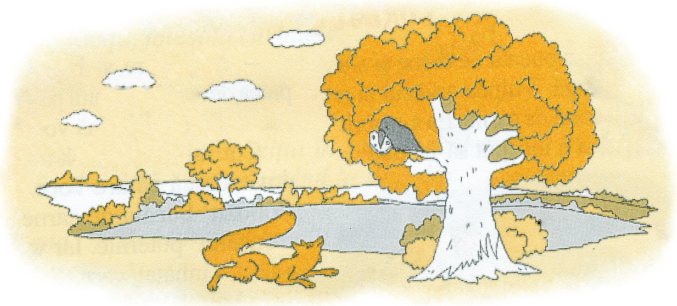

9.1. *Alcătuiţi un eseu după imaginea de mai sus.*

9.2. *Improvizaţi un dialog dintre vulpe şi cioroi (=corb).*

9.3. *Înscenaţi, la alegere, una dintre aceste situaţii.*

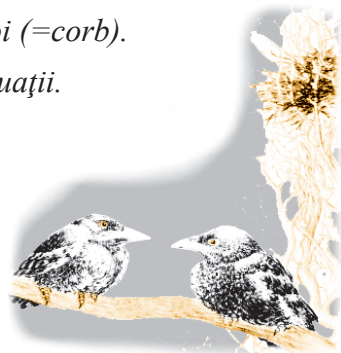

10. *Improvizaţi un dialog dintre corb şi prietenul său. Folosiţi replicile propuse.*

– De ce eşti trist, prietene?
– …
– N-ai găsit mîncare?
– …
– De ce dar eşti flămînd?
– …
– Vulpea? Aha! Ai păţit-o şi tu ca vecinul meu cu brînza.
– …

11. *Găsiţi în text antonimele cuvintelor date. Alcătuiţi propoziţii cu ele.*

Mic, urît, slab.

Model: Fratele meu e **mic**, dar are un suflet **mare**.

12. *Alcătuiţi enunţuri cu verbe la modul condiţional. Prezentaţi cît mai multe variante, inclusiv cu umor.*

Model: *Eu am o cioară.* *Dacă eu aş avea o cioară, aş dresa-o.*

1) Andrei are o bucată de caşcaval. …
2) Vrabia nu este prea frumoasă. …
3) Corbul nu cîntă frumos. …
4) Vulpea este foarte vicleană. …

13. *Traduceţi propoziţiile.*

1) De-ar şti omul ce-ar păţi, dinainte
s-ar păzi! ***(I. Creangă)***
2) Sosind din cosmos înapoi,
Aş veni la tine întîi. ***(Gr. Vieru)***
3) Aş vrea să am o casă frumoasă.
4) Ar fi bine ca să aibă şi minte.
5) Tu ai pleca în excursie?

14. *Alcătuiţi propoziţii, în care cuvîntul* ***minte*** *să fie: a) substantiv şi b) verb la timpul prezent indicativ. Folosiţi şi imaginea.*

15. *Ghiciţi.*

O gospodină roşcată
din pădure a venit,
găinile a numărat
şi cu sine le-a luat.

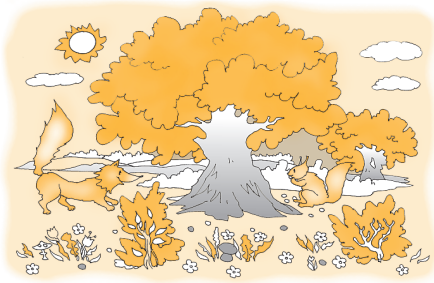

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Scrieţi îmbinări de cuvinte cu substantivele:* ***carne, minte****.*

C. *Povestiţi textul în numele vulpii.*

D. *Faceţi în scris portretul vulpii.*

FARMACIA POPULARĂ

CÎT RESPIR, SPER.
(OMUL, CÎT TRĂIEȘTE, SPERĂ.)
DUM SPIRO, SPERO. (l. latină)

1. *Citiţi versurile. Pronunţaţi corect sunetul* ***[ă]****, diftongii. Explicaţi în limba română sau maternă sensul acestor versuri.*

Ploaia se dăruie florii,
Floarea se dăruie rodului,
Rodul se dăruie **omului**,
Iar omul se dăruie omului.

Tudor Palladi

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

Tufă **de** — zmeură, coacăz, ...

Învie — natura, ..., ...

COMPARAȚI !

buruiană – бурьян bolnav – больной
slab – слабый a sădi – сажать

SINONIME :

vraci – doctor – medic
a lecui – a trata

NOTA BENE !

mult – a se înmulţi – mulţime gît – a înghiţi – înghiţitură
boală – bolnav – a se îmbolnăvi leac – a lecui – leacuri

3. *Citiţi legenda.Cine a salvat viaţa fetei?*

VIȚA-DE-VIE ȘI VIAȚA

A fost odată un împărat care avea o fată. Şi iată s-a îmbolnăvit[1] fata lui. Slăbea[2] din zi în zi şi nu putea nimeni s-o lecuiască. Veneau şi vraci din toate ţările, şi babe, dar degeaba.

Odată o bătrînă strîngea prin pădure buruiene[3] de leac şi a dat peste o tufă[4] de poamă. Pe atunci viţa-de-vie creştea unde şi unde, şi nimeni nu ştia de ea. A rupt baba un strugure, a mîncat cîteva bobiţe şi i-au plăcut. Erau gustoase. A făcut suc şi s-a dus la curtea împăratului.

Bătrîna i-a dat fetei o înghiţitură[5] şi bolnava a început să învie[6]. I-a mai dat una, fata a deschis ochii şi a început să vorbească. Împăratul de bucurie a strigat:

– E vie!

Fata împăratului s-a sculat sănătoasă.

Atunci au adus poamă din pădure, au sădit-o ca să se înmulţească[7] şi i-au pus numele «viţă-de-vie»[8], căci învie omul. Aşa îi zicem şi noi pînă astăzi.

[1] **a se îmbolnăvi** – заболеть
[2] **a slăbi** – слабеть
[3] buruiene de leac – лекарственные травы
[4] **tufă** –
[5] **înghiţitură** – глоток
[6] **a învia** – оживать
[7] a se înmulţi – размножиться
[8] **viţă-de-vie** – виноградная лоза (лоза жизни, живая лоза)

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Ce s-a întîmplat cu fata împăratului? 2) Cine a încercat s-o trateze? 3) Fata a fost lecuită? 4) Ce a găsit bătrîna în pădure? 5) Cum era strugurele? 6) Ce a pregătit bătrîna? 7) Ce a făcut ea mai departe? 8) Demonstraţi că viţa-de-vie ne dă viaţă.

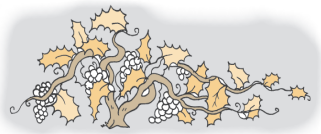

5. *Citiţi:*

- propoziţiile în care este descrisă viţa-de-vie;
- fragmentul în care se spune cum a salvat-o bătrîna pe fata împăratului.

6. *Descrieţi, cu ajutorul textului şi imaginilor, fata de împărat.*

7. *Povestiţi textul, răspunzînd la întrebările din ex. 4.*

REZUMAȚI !

8. *Împărţiţi textul în patru fragmente. Numerotaţi-le şi intitulaţi-le. Alegeţi titluri potrivite din cele date sau propuneţi altele.*

- Fata bolnavă.
- Împăratul trist.
- Medicii nu pot ajuta fata.
- Fiica împăratului.
- Buruiana de leac.
- Viţa-de-vie.
- Ce gustoasă e!
- Frumoasă poamă, dar acră la gust.
- Bătrîna blajină.
- Bucuria împăratului.
- Pregătirea leacului.
- Moldovenii şi via.

9. *Povestiţi al doilea fragment şi spuneţi unde creştea înainte vreme viţa-de-vie.*

10. *Povestiţi textul în numele unui personaj: al împăratului, fetei, bătrînei, viei.*

Model: S-au întîmplat acestea demult. Pe atunci eu creşteam în pădure. Într-o zi a venit o bătrînă, a rupt un strugure şi l-a gustat. I-a plăcut. Apoi a mai rupt cîţiva struguri şi a făcut…

11. *Comentaţi fapta bătrînei. Utilizaţi imaginea.*

MEDITAȚI !

12. *Amintiţi-vă de unde provine cuvîntul* ***poamă****. Cum se numeşte poama în limba greacă? Cum credeţi, de ce viţa-de-vie poartă acest nume?*

13. *Improvizaţi dialoguri dintre doctori şi împărat, dintre fata sănătoasă şi prietenele ei, dintre bătrînă şi vecina ei, ş.a.*

Utilizaţi expresiile:

Noroc! Bună ziua!
Încotro? Unde te duci?
Adio! La revedere! Plec.
Rămîi sănătos!

Model:

– De unde vii, mătuşă?
– De la curtea împăratului.
– Ce ai făcut acolo?
– I-am dus nişte leacuri.
– S-a întîmplat ceva?
– Da, a fost bolnavă fata împăratului. Acum e sănătoasă.
– Mata ai lecuit-o? Cu ce?
– …

(A cui?)
- fata împărat**ului**
  fata **lui**
  la curtea împărat**ului**
- boala **ei**
  boala fet**ei**

14. *Completaţi în proză versurile lui Dumitru Matcovschi cu alte datorii pe care trebuie să le aibă fiecare om. De exemplu: grija faţă de părinţi, iubirea de ţară, necesitatea de a munci (a învăţa) etc.*

Trăind această viaţă,
Avem o datorie:
Să ţinem foc în vatră,
…

A. *Citiţi textul şi povestiţi-l în numele unui personaj (la alegere).*

B. *Improvizaţi un dialog similar celui din ex. 13.*

C. *Scrieţi, împreună cu părinţii, cîteva propoziţii ce ar putea completa versurile din ex. 1.*

D. *Formaţi propoziţii, folosind cuvintele:*

aş pleca, ai mînca, ar cînta, aţi cumpăra, am merge*.*

BRAVO !!!

1. *Completaţi propoziţiile.*

1.1. Vulpea s-a aşezat în faţa corbului şi a început... **1**

1.2. Dacă ai mai avea şi minte în cap, ai putea să fii... **1**

2. *Continuaţi.*

2.1. Dum spiro, … **1**

2.2. … lupus est. **1**

2.3. … amicus est. **1**

3. *Alcătuiţi o micropovestire cu unul dintre titlurile de mai jos (4–5 propoziţii).*

3.1. «Cum a cumpărat Tîndală lapte».

3.2. «Păcală e un om înţelept». **3–15**

4. *Daţi-i un sfat:*

4.1. corbului (1–2 propoziţii). **3–6**

4.2. hoţului prost (1–2 propoziţii). **3–6**

5. *Scrieţi un dialog după imagine (cîte 2–3 replici pentru fiecare personaj). Daţi-i un titlu potrivit.* **3–18**

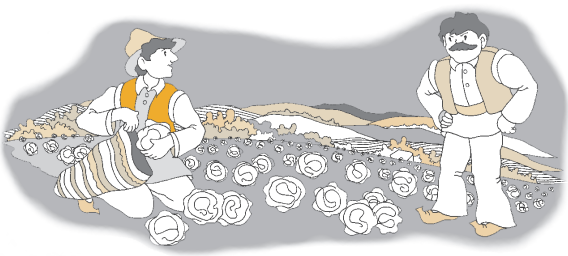

6. *Citiţi şi intitulaţi.*

6.1. Spune-o vorbă populară
«**Fă-ţi** de cu vară sănioară».
.....
A dormit Tîndală-o vară,
Fără gînd la sănioară
Şi acum la derdeluş (каток)
Rîde pîn'şi-un căţeluş –
Toţi se dau cu săniuţa,
Iar Tîndală cu… căruţa.

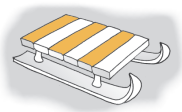

Efim Tarlapan

3

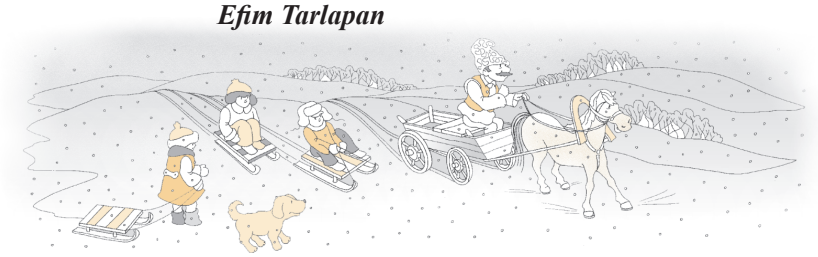

6.2.

– Alo! Poliţia?
– Da.
– Veniţi imediat! Mi-a intrat o pisică în casă…
– Bine, doamnă, dar pentru acest lucru telefonaţi-i pe cei de la circ.
– Scuzaţi, eu nu sînt doamnă, eu sînt papagal.

3

7. *Ghiciţi. Scrieţi răspunsurile sau desenaţi-le.*

7.1. Cine umblă întîi în patru picioare, apoi în două, iar la urmă în trei?

4

7.2. În care casă nu poţi intra?

4

Magna cum laudae

COPILUL ȘI NATURA

SEMNELE IERNII

1. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Formaţi propoziţii.*

geroasă cumplită frumoasă argintie	Iarnă	albă mîndră minunată veselă	A pluti	fulgi frunze corăbii mirosuri

2. *Priviţi imaginile. Observaţi utilizarea cuvîntului* ***a cerne.*** *Alcătuiţi propoziţii similare.*

Ploaia **cerne**.

Mama **cerne** făină.

Iarna **cerne** zăpadă.

COMPARAŢI ! roi – рой zare – заря văzduh – воздух
a pluti – плыть

3. *Citiţi pastelul. Spuneţi ce sentiment v-a trezit lectura lui: de linişte, pace, bucurie, tristeţe, frică...*

IARNA

Din văzduh[1] cumplita[2] iarnă cerne[3] norii de zăpadă,
Lungi troiene[4] călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc[5] în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspîndind fiori[6] de gheaţă pe ai ţării umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineaţa ninge iară!
Cu o zale[7] argintie[8] se îmbracă mîndra ţară.

.....

Tot e alb: pe cîmp, pe dealuri, împrejur, în depărtare,
Ca fantasme[9] albe plopii înşiraţi[10] se pierd[11] în zare.

Vasile Alecsandri

ЗИМА

Пали с неба тучи снега, зимний ветер полон злобы,
Громоздятся над полями странствующие сугробы,
Хлопья роем мотыльковым вьются в ледяной пыли,
Одевают снежной дрожью плечи матери-земли.

В полдень снег, метели ночью, поутру бушуют вьюги,
Хороша моя отчизна в среброкованной кольчуге.
.....
Все бело – холмы, поляны – и вблизи, и в отдаленье,
Тополя уходят в даль – белые, как привиденья.

Traducere de ***V. Lugovski***

[1] **văzduh** – *sin.*: aer
[2] **cumplit** – лютый
[3] **a cerne** – просеять
[4] **troiene** – grămezi mari de omăt aduse de vînt
[5] **a pluti** – плыть
[6] **fior** – дрожь
[7] **zale** – *sin.:* haină
[8] **argintiu** – серебряный
[9] fantasmă – fantomă, iluzie
[10] înşirat – поставленный (в ряд)
[11] a se pierde – теряться

4. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Ce anotimp este? 2) Care sînt semnele iernii? 3) Cu ce se aseamănă fulgii? 4) Ce culoare predomină iarna? 5) De ce vă place (nu vă place) acest anotimp?

5. *Citiţi poezia. Învăţaţi un fragment pe de rost.*

6. *Povestiţi despre iarnă, folosind îmbinări din ex. 1 şi imagini din pastel.*

7. *Citiţi microtextul. Observaţi din ce-i făcută pădurea vara. Numiţi componentele iernii.*

PĂDUREA

Ştii din ce-i făcută Pădurea? Din copaci şi Vară. Vara-i făcută din iarbă, căpşune, flori, fluturi, buruieni şi copaci cu frunze.

Spiridon Vangheli

8. *Citiţi şi continuaţi dialogul ingenios (*остроумный*).*

– Ce e zăpada?!
– **Lacrimi îngheţate...**
– Ce sînt fulgii?
– ...
– Ce e gerul?
– ...
– Ce e vîntul de iarnă?
– ...

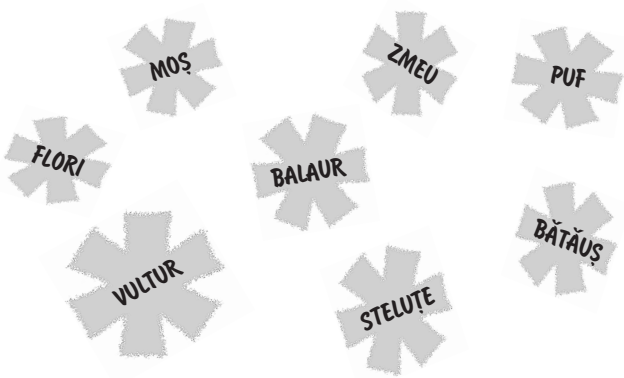

9. *Alcătuiţi un dialog după a treia imagine din ex. 2.*

10. *Ghiciţi.*

1) În foc nu arde,
   În apă nu se-neacă.

2) Nu-i foc, dar frige (жжет).

- a ninge
- a viscoli
- a îngheţa
- a cerne
- a patina
- a pluti
- a schia

A. *Învăţaţi un fragment pe de rost.*

B. *Scrieţi catrenul (*четверостишье*). Înlocuiţi cuvintele evidenţiate cu altele potrivite după sens.*

Valuri de frig
Tremur pe lac.
Ziua-i **un ceas**.
Noaptea-i **un veac**.

Vasile Romanciuc

ZĂPADA

1. *Citiţi ghicitoarea. Pronunţaţi corect sunetul* ***[ă]*** *şi cuvintele evidenţiate.*

Afară-i munte,
în **casă-i** apă,
s-aşază pe fiecare
şi de nimeni frică **n-are.**

NOTA BENE !

a viscoli – viscol
gheaţă – a îngheţa – îngheţ – înghețată
a vedea – văzut – nevăzut

2. *Citiţi textul. Ce imagini v-a creat lectura lui?*

VISCOLUL[1]

Ninge, ninge mereu. De cîteva zile ninge întruna. Zăpada cade de parcă e cernută cu o sită nevăzută[2]. S-a aşternut peste cîmpii şi peste dealuri într-un strat[3] gros.

– Ce ne facem cu atîta zăpadă? întreabă unul.

– E foarte bună pentru semănături, îi răspunde altul. E ca o plapumă care le apără de îngheţ[4]. Şi apoi la primăvară, cînd se va topi, va fi destulă vlagă de care are nevoie[5] pămîntul.

Spre seară s-a pornit un vînt, aşa ca din senin. La început mai domol[6], apoi din ce în ce mai tare, şuierînd supărat. Vîntul ducea zăpada şi o făcea troiene. Se ridicau troiene mari pe drumuri, prin ogrăzi şi pe lîngă casele din sat. A început viscolul.

[1] **viscol** – vînt puternic cu ninsoare
[2] **nevăzut** – care nu se vede
[3] **strat (de zăpadă)** – (снежный) покров
[4] **îngheţ** – заморозки
[5] **a avea nevoie** – нуждаться
[6] **domol** – *sin.:* uşor, încet, liniştit

REPRODUCEŢI !

3. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Cu ce se aseamănă zăpada? 2) Unde se aşterne ea? 3) Ce folos aduce zăpada? 4) Ce s-a pornit spre seară? 5) Cum era vîntul la început? 6) Dar mai apoi? 7) Demonstraţi, cu ajutorul textului, că a viscolit mult.

4. *Citiţi:*

- propoziţiile în care este descrisă zăpada;
- propoziţiile în care se vorbeşte despre vînt, viscol;
- textul în întregime.

REZUMAŢI !

5. *Împărţiţi textul în două fragmente. Intitulaţi-le, folosind expresii din pastelul «Iarna».*

6. *Povestiţi cu ajutorul imaginilor:*

a) fragmentul preferat;
b) textul.

MEDITAȚI !

7. *Improvizaţi un dialog:*

7.1. *dintre două păsărele după începutul dat.*

– E frig.
– Cip-cirip! E ger.
– Ninge, ninge întruna.
– Ninge şi viscoleşte.
– ...

7.2. *dintre doi oameni adulţi (sau doi copii) despre aceeaşi situaţie.*

8. *Scrieţi catrenul. Numiţi sinonimele cuvintelor şi îmbinărilor de cuvinte evidenţiate.*

Ninge cu **bănuţi de floare**
Peste **plai** moldovenesc.
Inimioara-n piept **tresare**,
Săniuţele **pornesc.**

8.1. *Alcătuiţi propoziţii cu unele dintre sinonimele găsite.*

9. *Citiţi poezia-glumă. Spuneţi cum este norul. Alcătuiţi o propoziţie cu acest adjectiv.*

NORUL

Soarele pe cer
Arde-n pălălaie (flăcări).
– Norule, ce stai?
Fugi şi **adu** ploaie!
Şi-a pornit-o norul,
Dar atît de-ncet,
Că, în loc de ploaie,
A adus... omăt.

Efim Tarlapan

9.1. *Citiţi verbele evidenţiate. Alcătuiţi propoziţii, folosind aceste verbe la imperativ, persoana a doua plural.*

A. *Citiţi textul. Povestiţi-l.*

B. *Scrieţi un dialog cu titlul «Iarna la voi în sat (oraş, ţară)».*

C. *Scrieţi sinonimele cuvintelor:* ***drum, ogradă, întruna, domol, zăpadă.*** *Alcătuiţi propoziţii cu două dintre ele.*

D. *Descrieţi ziua pe care o vedeţi prin geam în numele unui pictor, copil, locuitor al Africii etc. (la alegere).*

TRADIȚII DE IARNĂ

1. *Citiţi. Pronunţaţi corect sunetul [ă]. Formaţi propoziţii.*

Suflă vîntul	casă caldă	flori de măr
păstori harnici	**noapte de sărbătoare**	căldura sufletului

2. *Construiţi îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

cu fulgi pufoşi	lemne
A ninge …	a arde …
…	…

COMPARAȚI !

Iesle – ясли	înger – ангел
colindă – колядка	colindători – колядующие
dar – дар, подарок	a răsplăti – расплачивать

3. *Citiţi poezia. Spuneţi de ce copiii nu pot să doarmă sau să se joace.*

ÎN SEARA DE CRĂCIUN

Afară ninge liniştit
În casă arde focul,
Iar noi, pe lîngă mama stînd,
De mult uitarăm[1] jocul.

E noapte, patul e făcut,
Dar cine să se culce,
Cînd mama spune de Iisus
Cu glasul rar[2] şi dulce;

Cum s-a născut Hristos în frig
În ieslea[3] cea săracă,
Cum boul peste el sufla[4]
Căldură ca să-i facă.

Cum au venit la ieslea lui
Păstorii[5] de la stînă[6]
Şi îngerii[7] cîntînd din cer,
Cu flori de măr în mînă.

George Coşbuc

(8.09.1866, jud. Bistriţa – 9.05.1918)

[1] **uitarăm** = am uitat – забыли
[2] rar – *sin.:* încet, domol
[3] **iesle** – ясли, кормушка (для скота)
[4] **a sufla** – a respira
[5] **păstor** – *sin.:* cioban
[6] stînă – овчарня
[7] înger – ангел

4. *Citiţi poezia. Intitulaţi-o cu propoziţii din text.*

5. *Citiţi:*

- propoziţiile în care apare imaginea iernii;
- cele povestite de mama.

6. *Completaţi prezentarea iernii din poezie cu observaţii, impresii, informaţii personale cu privire la aspectul pămîntului, copacilor, caselor; culorile acestui anotimp, sentimentele copiilor şi adulţilor.*
Folosiţi şi textul «Viscolul».

7. *Alcătuiţi o scurtă povestire cu titlul «Mama spune de Iisus». Puteţi începe astfel:*

Pe mama lui Iisus o chema Maria. Iisus s-a născut în Bethleem. La naşterea lui au venit trei păstori...

- **I**-au adus (*cui?* lui, îi, **i**)
- **L**-au numit (*pe cine?* pe el, îl, **l**)

8. *Completaţi:*

1) A venit..., **dar**...
2) **Dacă** ar fi..., ...
3) **Cînd** vine iarna, ...
4) ..., **fiindcă** era frig.
5) Ştiu... **că**...

9. *Citiţi informaţia. Spuneţi cum se colindă la voi.*

COLINDA

Colinda este un cîntec de urare cu tematică bogată. Se colindă în ziua şi în seara de Crăciun sau de Anul Nou, la fereastră sau în casă. Colindătorii sînt răsplătiţi cu daruri.

9.1. *Formulaţi întrebări la textul de mai sus, apoi improvizaţi un dialog. Folosiţi şi imaginea.*

9.2. *Spuneţi o colindă.*

A. *Citiţi poezia. Învăţaţi un fragment pe de rost.*

B. *Scrieţi două propoziţii, folosind, la alegere, cuvintele:* ***îngeri, păstori, a sufla, iesle.***

C. *Descrieţi în proză noaptea de Crăciun văzută de un poet.*

COLINDE ȘI URĂTURI

1. *Citiţi urarea. Continuaţi-o.*

Anul Nou cu fericire să-l începeţi.
Şi-n unire, tineri şi bătrîni, să fiţi!
Şi cu toţii să-nfloriţi
...

COMPARAȚI !

sabie – сабля
daruri – дары

2. *Citiţi poeziile. Învăţaţi pe de rost un fragment din poezia preferată.*

URĂTURĂ

Aho, aho!
Mîine anul se-noieşte,
Pluguşorul se porneşte
Şi începe a brăzda,
Pe la case a ura.

Iarna-i grea, omătu-i mare,
Semne bune anul are,
Semne bune de belşug
Ca şi brazda de sub plug.
Mînaţi măi, hăi, hăi, hăi!

CE NE-ADUCE MOŞ CRĂCIUN

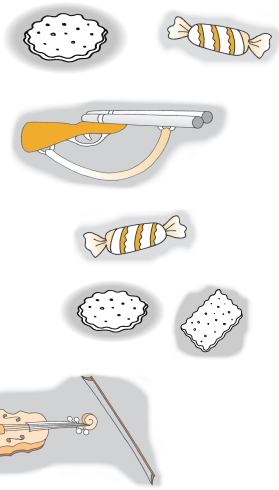

Ce ne-aduce Moş Crăciun?
Tot ce e frumos şi bun:
Un cal mic de călărit,
Cărţi frumoase de citit.

O păpuşă, avioane,
Acuarele şi creioane.
Trîmbiţă[1] şi săbioară[2],
Puşculiţă[3] şi vioară[4].

Mere, nuci şi ciocolată,
Biscuiţi şi îngheţată,
Noi îi mulţumim nespus,
Pentru toate ce-a adus.

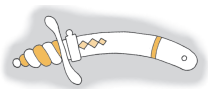

George Coşbuc

[1] **trîmbiţă** – *sin.:* trompetă
[2] **săbioară (sabie)** – сабля (маленькая)
[3] **puşculiţă (puşcă)** – ружье (маленькое)
[4] **vioară** –
[5] nespus – foarte mult (несказанно)

3. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cum credeţi, cine este Moş Crăciun? 2) Ce înseamnă «crăciun» în limba latină, dacă de Crăciun sărbătorim naşterea Domnului? (Comparaţi cu limba rusă – Рождество). 3) La cine vine Moş Crăciun? 4) Ce aduce el copiilor şi celor maturi? 5) Cu ce îl întîmpină oamenii? Numiţi cîteva tradiţii de Crăciun.

4. *Faceţi portretul lui Moş Crăciun.*

5. *Improvizaţi un dialog dintre Moş Crăciun şi un copil care îl aşteaptă pînă noaptea tîrziu. Folosiţi replicile date.*

– ...
– Bună seara, moşule, ... moş... Cră...
– ...
– Nu m-am speriat. Mă uit că semeni cu Moş Crăciun.
– ...
– Mata? Eu te aştept. Îmi era frică să nu adorm.
– ...

6. *Citiţi catrenul, completîndu-l cu rimele potrivite după sens.*

Săniuţa lui Săndel
Cît îi el de ...
Zboară de pe deal ca ...,
Tocmai duduie pămîntul.

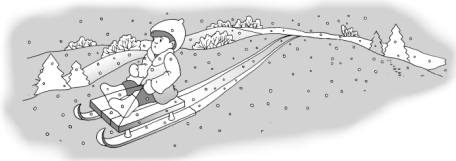

7. *Citiţi gluma,... zîmbiţi. Scrieţi verbul evidenţiat la imperativ, persoana a doua plural (Dumneavoastră).*

– Mămică, **scrie-mi** o scrisoare pentru Moş Crăciun!
– De ce n-o scrii tu?
– O să-mi trimită iarăşi o carte de gramatică, dacă vede cum scriu.

7.1. *De ce copilului i-i frică că Moş Crăciun îi va trimite o carte de gramatică?*

8. *Învăţaţi pe de rost strofele preferate.*

8.1.

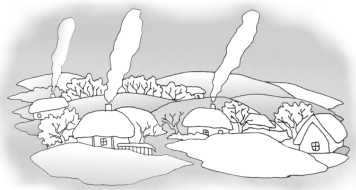

Vine Moş Crăciun,
Iată-l pe tăpşan (склон горы)!
Vino, moşulică,
Te-aşteptăm de-un an!

Vasile Romanciuc

Iat-o sanie uşoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.

Vasile Alecsandri

8.2.

O, BRAD FRUMOS

O, brad frumos, o, brad frumos,
Cu cetina[1] tot verde.
Tu eşti copacul credincios[2]
Ce frunza nu şi-o pierde[3].
O, brad frumos, o, brad frumos,
Cu cetina tot verde.

O, brad frumos, o, brad frumos,
Cu cetina tot verde.
Eu cînd te văd mă simt duios[4],
Tristeţea ta mă pierde.
O, brad frumos, o, brad frumos,
Cu cetina tot verde.

O, brad frumos, o, brad frumos,
Cu Moş Crăciun cînd vine,
Te-am aşteptat atîţia ani
Şi-am plîns în rînd[5] cu tine.
O, brad frumos, o, brad frumos,
Am plîns în rînd cu tine.

[1] **cetină** – *sin.:* coroană
[2] **credincios** – верный
[3] **a pierde** – терять
[4] **duios** – *aici:* trist
[5] **în rînd** – вместе

8.3.

TREI PĂSTORI

(colindă)

Trei păstori se întîlniră
Şi aşa se sfătuiră:
Haideţi, fraţilor, să mergem,
Floricele să culegem,
Şi să facem o cunună[1],
S-o-mpletim[2] cu voie bună[3]
Şi s-o ducem lui Hristos,
Să ne fie de folos.
Raza[4] soarelui, floarea soarelui.

[1] **cunună** – венок
[2] **s-o-mpletim** – сплетем
[3] **cu voie bună** – с хорошим настроением
[4] **rază** – луч

8.4.

COLINDIŢĂ

Colindiţă cît mai multă!
Să trăiască cine-ascultă!
Sus la ceruri o-nălţăm
Şi la gazde o-nchinăm.

O-nchinăm cu veselie
Şi cu mare bucurie,
C-am ajuns seara de-Ajun
Şi-a bătrînului Crăciun.
.....

Să rămîneţi sănătoşi,
Sănătoşi şi bucuroşi.
.....
Sărbătoarea lui Hristos
Să vă fie de folos!

8.5.

O, ce veste minunată
În Bethleem ni se-arată
C-astăzi s-a născut
Cel făr'de-nceput,
Cum au spus prorocii.

Păstorii văzînd în zare,
Din cer o lumină mare:
Ei se bucurau, ingerii cîntau
De minunea mare.

Folclor

8.6.

Din voia tuturor
Un gînd spre cer trimit,
Acest prea trist popor
Să fie fericit!

Adrian Păunescu

8.7.

SEMĂNATUL DE ANUL NOU

Semănatul se practică în dimineața zilei de Anul Nou. Cu semănatul umblă băieţi şi fete.

Copiii se organizează în grupuri sau umblă pe la rude şi cîte unul. Cu semănatul mai merg şi adulţii. Şi unii, şi alţii îşi urează sănătate, fericire, aruncînd boabe de grîu sau de porumb.

OBICEIURI DE IARNĂ LA ORAŞ

ÎNVAȚĂ DE LA NUFĂR
SĂ FII MEREU CURAT.

1. *Citiţi catrenul. Spuneţi cînd îl rostim şi cum se numeşte.*

Să trăiţi, să înfloriţi
Ca merii, ca perii
În lunile primăverii.
La anul şi la mulţi ani!

NOTA BENE !

a ura – urătură – urare – urători a pomeni – pomelnic
a scrie – scrisoare – scriitor a telefona – telefon – telefonist

2. *Priviţi imaginea. Alcătuiţi propoziţii. Conversaţi.*

3. *Citiţi textul. Spuneţi ce au făcut Guguţă şi verişorul său.*

MINISTRUL BUNELULUI

Guguţă avea un unchi la oraş. În ajun[1] de Anul Nou a primit o scrisoare de la unchiul său că n-are cine ura oraşul. Guguţă a luat clopotul cel mare, şi-a pregătit buhaiul[2] şi tata l-a dus la tren.

La gară l-a întîlnit unchiul. Seara l-a urat mai întîi pe el. Apoi i-au dat lui Guguţă o listă şi i-au spus că n-ar fi rău să-l ureze şi pe Grigore Vieru, că-i om de-al nostru de la ţară[3]. Au început să ureze împreună cu verişorul[4] său, căci acesta ştia oraşul.

Cînd au ieşit în curte, au început a suna din clopot. Din toate casele au apărut oameni cu căldări[5] de gunoi în mînă.

Guguţă a vrut să fugă, dar verişorul său a început să rîdă şi i-a spus că aşa-i obiceiul la oraş. Dacă sună clopotul, e semn că a venit maşina după gunoi[6].

Oamenii căutau maşina cu ochii, cînd colo îl văd pe Guguţă.

– Se poate să vă urăm? au întrebat băieţii.

– Uraţi, băieţi, uraţi!

Au urat o casă, au urat alta, au urat o stradă şi încă una, au urat un autobuz şi un troleibuz.

– Tare aş vrea să-l urez acum pe tata! a zis Guguţă cu tristeţe cînd s-au întors la unchiul său.

A pus omul mîna pe receptor[7], dar tata nu avea telefon...

– Lasă, nu te întrista, Guguţă, facem noi ceva.

După ***Spiridon Vangheli***

[1] **în ajun** – накануне
[2] buhai – instrument muzical ce imită mugetul taurului
[3] **de la ţară** – din sat
[4] verişor – двоюродный брат
[5] **căldare** –
[6] **gunoi** – мусор
[7] **receptor** – телефонная трубка

REPRODUCEŢI !

4. *Răspundeţi, cu ajutorul textului, la întrebări.*

1) Unde locuieşte Guguţă? 2) Cine l-a invitat la oraş? 3) Pentru ce? 4) Pe cine a urat Guguţă mai întîi? 5) De ce au ieşit oamenii din case? 6) Ce l-a speriat pe Guguţă? 7) Pe cine a urat Guguţă împreună cu verişorul său? 8) Pe cine mai vroia să ureze?

5. *Citiţi:*

- propoziţiile în care se spune cum a ajuns Guguţă la verişorul său;
- despre «obiceiurile» oamenilor de la oraş;
- propoziţia în care se vorbeşte despre dorinţa lui Guguţă.

6. *Împărţiţi textul în părţi, intitulaţi-le şi numerotaţi-le. Scrieţi planul.*

- La gară.
- Unchiul.
- Frica lui Guguţă.
- Clopotul.
- Urătorii.
- Tristeţea lui Guguţă.

REZUMAȚI !

7. *Povestiţi:*
- detaliat textul, răspunzînd la întrebări;
- fragmentul preferat.

8. *Povestiţi textul în numele unui personaj (la alegere): al unchiului, al lui Guguţă, al verişorului lui Guguţă, al unui vecin, al clopoţelului etc.*

Model: Ieri, cînd mă uitam la televizor, aud sunetul clopotului. Iau repede căldarea de gunoi şi alerg afară. Caut cu ochii maşina, dar n-o văd. Văd doi băieţi. Unul avea...

MEDITAȚI !

9. *Gîndiţi-vă şi spuneţi: De ce textul «Ministrul bunelului» poartă epigraful «Învaţă de la nufăr să fii mereu curat»? De ce s-a întristat Guguţă? Cum credeţi că a procedat unchiul, văzîndu-l pe Guguţă trist? Dacă credeţi că:*

- a trimis o telegramă, alcătuiţi conţinutul ei. Puteţi începe astfel:

  Dragă frate, lui Guguţă i-i dor de tine...

- urătorii s-au dus în sat, spuneţi cu ce mijloc de transport, cu cine etc.;

- urătorii au plecat cu-n covor zburător, atunci începeţi aşa:

Unchiul a spus o vrajă (колдовство) asupra covorului, s-au urcat şi... «Înainte, nepoţele!» Într-o clipă au fost deasupra casei lui Guguţă. Guguţă a sunat din clopoţel. Din casă au început să iasă repede...

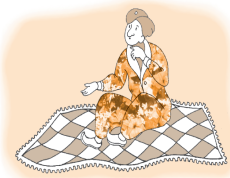

10. *Alcătuiţi continuarea povestirii (lucraţi în echipe).*

11. *Improvizaţi un dialog dintre Guguţă şi rudele lui, folosind întrebările:*
Unde ai fost? Cu cine ai umblat cu uratul? Pe cine aţi urat? Cu ce aţi ajuns acasă? etc.

12. *Citiţi ghicitoarea. Spuneţi despre cine este ghicitoarea. Ce sentiment v-a trezit «personajul»?*

În ajun de an îl cauţi cu lumînarea
Ca veselă să-ţi fie sărbătoarea,

Dar după ce cu viaţa-i ne jucăm,
Indiferenţi în foc îl aruncăm.

- A căuta cu lumînarea = a căuta mult, insistent.

12.1. *Ce am putea face ca să nu «sufere» brăduţii?*

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi textul în numele unui personaj (la alegere).*

C. *Spuneţi despre ce personaj al textului putem afirma că e curat la suflet ca nufărul.*

D. *Copiaţi ghicitoarea şi subliniaţi cel mai trist vers.*

E. *Alcătuiţi sfîrşitul textului.*

URĂTURA LUI GUGUȚĂ

1. *Citiţi catrenul. Pronunţaţi corect diftongii.*

Vine Moş Crăciun –
Barba i-i de **nea**.
Hai cu săniuţa
Să ne dăm pe ea!

Vasile Romanciuc

1.1. *Numiţi sinonimele cuvîntului evidenţiat.*

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi două propoziţii.*

A ofta — greu, ..., ...

A pomeni — bunicii, ..., ...

NOTA BENE !

of! – a ofta
cioc! – a ciocni – a ciocăni – ciocan
boc! – a bocăni
vai! – a se văita

3. *Citiţi textul. Spuneţi ce sentiment i-a cuprins pe toţi ai casei: de bucurie, durere, mîndrie, tristeţe?*

DAR CUM SĂ-ȚI DAU COLACUL?

... Mama, tata, surioara şi bunelul stăteau la masă. Scaunul lui Guguţă a venit lîngă ei, pe masă îl aştepta furculiţa şi mama a pus lîngă ea o felie de pîine.

La televizor urau nişte copii. Unul avea o hîrtie în mînă şi trăgea cu coada ochiului[1], ceilalţi strigau «hăi!» de parcă[2] au mîncat numai miercuri şi vineri.

– Oare pe unde-i Guguţă al nostru? a oftat[3] mama.

– Cred că-i la bradul cela cît biserica[4], a zis tata.

– Ia ascultaţi! a sărit surioara. Parcă-i aud buhaiul!

Deodată băieţii din televizor s-au dat în lături[5] şi pe ecran a apărut Guguţă.

– Se poate să vă urez? a întrebat băiatul.

Ai casei şi-au pierdut graiul[6]. Mama şi-a revenit[7] prima:

– Urează, urează, dragul mamei! Dar cum să-ţi dau colacul?

Guguţă a pornit urătura şi cînd striga «Hăi-hăi!» trîntea[8] cuşma în pămînt.

– Iaca am văzut-o şi pe asta! a zis tata, iar bunelul a umplut un pahar de vin şi a ciocnit[9] cu cuşma lui Guguţă din televizor:

– Să trăieşti, ministrul bunelului!

După ***Spiridon Vangheli***

[1] **a trăge cu coada ochiului** – подглядывать, подсматривать
[2] **de parcă** – как будто
[3] **a ofta** – вздохнуть
[4] **biserică** – церковь
[5] **în lături** – в сторону
[6] **a-şi pierde graiul** – a nu putea vorbi
[7] **a-şi reveni** – прийти в себя
[8] a trînti – a arunca
[9] a ciocni – чокаться

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi la întrebări cu ajutorul textului.*

1) Cine s-a adunat la masa de sărbătoare? 2) Cine lipsea? 3) Cine îl mai aştepta pe Guguţă în afară de familia lui? 4) Ce au văzut ei la televizor? 5) Cine l-a recunoscut prima pe Guguţă? 6) Guguţă ura frumos? 7) Spuneţi cum erau ai casei.

5. *Citiţi:*

- propoziţiile care vă plac mai mult;
- textul pe roluri.

6. *Explicaţi sensul expresiei evidenţiate:*

«Ceilalţi strigau «hăi!» de parcă **au mîncat numai miercuri şi vineri**».

6.1. *Explicaţi sensul expresiei:* ***a trage cu ochiul****. Numiţi echivalentul rusesc.*

7. *Povestiţi detaliat fragmentul preferat.*

REZUMAȚI !

8. *Împărţiţi textul în fragmente. Intitulaţi-le cu propoziţii din text şi numerotaţi-le.*

8.1. *Povestiţi primul fragment şi spuneţi de ce scaunul lui Guguţă «a venit» lîngă ai casei.*

9. *Povestiţi textul în numele unui personaj (la alegere): al bunicului, mamei, tatei, surioarei, pisicii, scaunului, furculiţei ş.a.*

Model: Eram la cină. Stăteam lîngă masă. Stăpînul meu lipsea (nu era). M-am dat mai aproape de bunicul lui Guguţă. Toţi se uitau la televizor. Deodată...

MEDITAȚI !

10. *Priviţi desenele şi citiţi expresiile ce le însoţesc. Spuneţi ce expresii analogice cunoaşteţi în limba maternă. Alcătuiţi propoziţii.*

Îi rîd ochii.

Doarme numai cu un ochi.

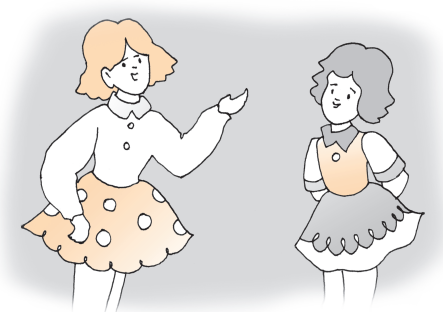

Este numai ochi şi urechi.

Face cu ochiul.

11. *Gîndiţi-vă şi spuneţi: De ce oare bunicul i-a zis nepotului «Să trăieşti, ministrul bunelului!»? De ce «ministru»? Alegeţi răspunsul care vă pare corect. Propuneţi şi altele. Scrieţi-le pe cele mai ingenioase.*

Guguţă e băiat cuminte, ascultător, ştie urături. Poate, deci, să fie ministru.

Pe Guguţă îl arată la televizor. Dar la televizor îi arată numai pe oamenii mari.

Bunicul se mîndreşte cu nepotul său. Dacă îl vede toată ţara la televizor, înseamnă că e ministru.

?

12. *Improvizaţi un dialog dintre Guguţă şi mama sau tata (bunicul, surioara). Ei îl întreabă cum este oraşul, ce a văzut la televiziune etc.*

13. *Amintiţi-vă maximele învăţate şi scrieţi-le pe cele care se referă la calităţile membrilor familiei lui Guguţă.*

14. *Alcătuiţi, în scris, propoziţii cu expresiile propuse în ex. 10. Continuaţi şi maximele de la «Colacul de salvare».*

15. *Găsiţi în text şi scrieţi sinonimele cuvintelor date. Alcătuiţi propoziţii, folosind aceste cuvinte.*

A sosi, a începe, a arunca.

16. *Continuaţi propoziţiile. Folosiţi verbele la modul condiţional, prezent.*

1) Dacă ar veni la mine Moş Crăciun, eu ….
2) Dacă aş avea 18 ani, eu …
3) Dacă aş avea 1000 de lei, eu …
4) Dacă aş merge cu uratul, eu …
5) Dacă aş lucra la televiziune, eu …

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi textul în numele unui personaj (la alegere).*

C. *Scrieţi cinci întrebări pe care i le-aţi adresa lui Guguţă sau lui Spiridon Vangheli într-un interviu.*

D. *Reproduceţi fragmentul preferat.*

E. *Argumentaţi că Guguţă trăieşte într-o familie unită, prietenoasă, iubitoare.*

F. *Găsiţi în text şi scrieţi antonimele următoarelor cuvinte. Alcătuiţi o propoziţie cu trei dintre ele.*

A pleca, al vostru, a zîmbi, a spune, a dispărea, a răspunde, a vărsa.

Copilul și Patria

SCUMPĂ ȚARĂ ȘI FRUMOASĂ. O! MOLDOVĂ, ȚARA MEA!...

SĂ NE IUBIM PATRIA!
AMEMUS PATRIAM! (l. latină)

1. *Citiţi versurile. Pronunţaţi corect sunetele* ***[î]***, ***[ă]***.

Am în sînge o ţară
şi am un popor.
Am un cîntec în sînge,
nemuritor.

Vasile Romanciuc

COMPARAȚI !

plop – тополь
prag – порог
bambus – бамбук
cedru – кедр

2. *Citiţi denumirile de copaci. Alcătuiţi propoziţii cu două dintre ele. Indicaţi copacii care cresc în Moldova şi patria celorlalte specii.*

Stejar	tei	brad
salcîm	plop	mesteacăn
bambus	baobab	arţar
frasin	cocos	cedru

NOTA BENE !

a muri – muritor – nemuritor
înalt – înălţime – a înălţa
a legăna – leagăn
a îndemna – îndemn

SINONIME :

drum – cale
patrie – ţară

3. *Citiţi poezia. Ce este patria?*

PATRIA

Patria e primul nostru leagăn;
Drumul pînă-n prag şi înapoi,
Plopii[1]-n faţa casei şi-un mesteacăn[2]
Ori un tei[3] ce freamătă[4] în noi.

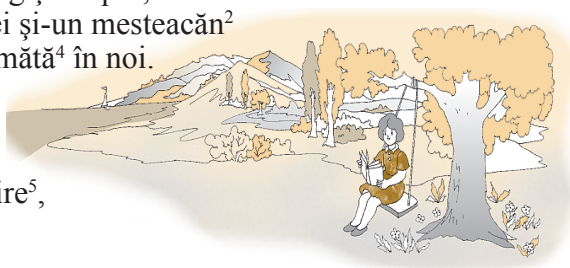

Patria e cartea de citire,
Cîntecele toate scrise-n ea,
Tot ce-nveţi cu dor şi cu uimire[5],
De la firul ierbii pîn'la stea.

Patria e marea şi sînt munţii
Care ne îndeamnă[6] spre-nălţimi,
E lumina ochilor şi-a frunţii,
Tot ce înălţăm şi ce iubim.

Ion Brad

[1] **plop** – тополь
[2] **mesteacăn** – береза
[3] **tei** – липа
[4] a fremăta – шелестеть
[5] cu uimire – *sin.*: cu mirare
[6] **a îndemna** – побуждать

4. *Citiţi propoziţiile care indică sensul cuvîntului* ***patrie.***

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cum se numeşte Patria noastră? 2) Ce înseamnă Patria pentru fiecare dintre noi? 3) Care este capitala ţării noastre? 4) Ce culori are drapelul ţării noastre?

6. *Citiţi şi continuaţi.*

Patria este
- cartea de citire
- pragul casei
- teiul din poartă
- ...

6.1. *Comentaţi una dintre afirmaţii.*

6.2. *Care este echivalentul rusesc al expresiei* ***lumina ochilor?***

7. *Alcătuiţi o povestire colectivă cu titlul «De altă lume nu mi-i dor». Folosiţi şi expresii din poezie.*

8. *Traduceţi.*

1) Родина – это родительский дом. 2) Книга – источник знаний. 3) Самое большое богатство это здоровье.

A. *Învăţaţi un fragment pe de rost.*
B. *Scrieţi două propoziţii, folosind cuvinte din ex. 3 sau modelul: ...* ***este*** *...*
C. *Povestiţi în proză sau spuneţi în versuri (un catren) despre patria noastră.*

DORUL DE CASĂ

1. *Citiţi versurile. Pronunţaţi corect diftongii.*

Scumpă ţară şi frumoasă,
O! Moldovă, ţara mea!
Cine pleacă şi te lasă
E pătruns de jale grea.

Vasile Alecsandri

2. *Citiţi comparaţiile. Formaţi propoziţii cu cele evidenţiate.*

Model: Ionel s-a speriat, el e **alb ca varul.**

Harnic ca furnica	gingaşă ca floarea	dulce ca somnul
palid ca lămîia	blînd ca mielul	curat ca nufărul
rece ca gheaţa	înalt ca bradul	**bun ca pîinea cea caldă**

3. *Citiţi şi traduceţi propoziţiile.*

1) Ar zbura, dacă ar fi rîndunică. 2) Ar vorbi omul, dacă ar putea. 3) Ar veni în genunchi acasă, dacă ar fi viu. 4) I-aş scrie lui Petrică, dacă aş şti adresa.

COMPARAȚI !

boală – боль, болезнь	lămîie – лимон
prag – порог	a lătra – лаять

NOTA BENE !

floare – a înflori – înflorit	părinte – părintesc
braţe – a îmbrăţişa	lacrimă – a lăcrima – lăcrimioare
a v**i**nde – v**î**nzător	a pierdut graiul – i s-a întors graiul

4. *Citiţi textul. Spuneţi care este boala cea mai grea.*

CASA PĂRINTEASCĂ

Asta a fost demult. Pe atunci Sandu era mic. Tata îl purta pe la doctori, dar degeaba.

– Du copilul la mare, în ţările calde, i-a spus un doctor.

– Păi dacă ar fi rîndunică, a oftat tata.

Dar Sandu era palid[1] ca lămîia şi se topea văzînd cu ochii[2]. Atunci tata a vîndut calul, a vîndut vaca, viţelul[3] şi a adunat bani pentru drum.

L-au urcat pe Sandu în tren. Şi s-a dus. Îl aştepta cîinele la poartă, iar mama lăcrima.

Dacă ar fi o rîndunică, ar găsi drumul acasă, plîngea mama.

Au trecut mulţi ani... Şi iată că vine în sat un plic[4] înflorit cu timbre[5] şi ştampile[6]. «Am scăpat de o boală şi am dat peste alta, scria Sandu. Dorul de casa părintească – asta e boala cea mai grea».

Iar într-o zi mama vede la portiţă un om alb-alb la cap. Oare de ce nu latră[7] cîinele?

Omul s-a lăsat în genunchi[8] şi a intrat în ogradă, sărutînd pămîntul.

– E Sandu! a scăpat[9] mama o farfurie. Sărmanul, e mai cărunt[10] decît mine!

Omul a înconjurat[11] casa în genunchi.

– Sandu! s-a apropiat mama.

Omul s-a uitat lung la dînsa. N-a zis nimic.

– E mut[12], săracul! a început mama să plîngă.

Omul s-a ridicat în picioare. Dar tot atunci s-a lăsat iarăşi în genunchi şi a sărutat pragul. Apoi a sărutat ferestrele... S-au adunat mulţi oameni.

– E mut ori a uitat limba? a întrebat o femeie. Abia spre seară i s-a întors graiul.

– Bună seară, mamă! a zis Sandu şi a îmbrăţişat-o[13]. Dar cum să îmbrăţişeze casa?

După ***Spiridon Vangheli***

[1] **palid** – бледный
[2] văzînd cu ochii – *sin.:* repede
[3] viţel – теленок
[4] **plic** –
[5] **timbru** – марка
[6] ştampilă – печать, штемпель
[7] **a lătra** – лаять
[8] **genunchi** – колено
[9] a scăpa – *aici*: уронить
[10] **cărunt** – *aici:* седой
[11] **a înconjura** – обойти вокруг
[12] **mut** – nu poate vorbi
[13] **a îmbrăţişa** – обнять

REPRODUCEŢI !

5. *Citiţi:*

- propoziţiile din care aflăm cum era starea sănătăţii băiatului;
- propoziţiile în care se vorbeşte despre scrisoarea primită de la fecior;
- fragmentul în care se arată cum au reacţionat oamenii faţă de comportamentul lui Sandu;
- textul pe roluri;
- echivalentele expresiilor: ***на глазах; долгим взглядом.***

6. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Ce s-a întîmplat cu Sandu? 2) Ce trebuiau să facă părinţii, ca să-l trateze? 3) Ce a făcut tatăl? 4) Cît timp Sandu nu a fost acasă? 5) Ce le-a scris el? 6) Ce a făcut feciorul, cînd s-a întors acasă? 7) De ce nu putea vorbi?

6.1. *Cum înţelegeţi expresia:* ***un plic înflorit cu ştampile****?*

7. *Povestiţi textul, folosind întrebările din ex. 6 şi desenele-repere.*

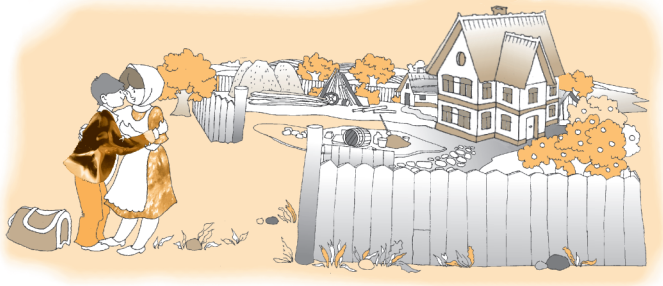

REZUMAȚI !

8. *Împărţiţi textul în fragmente, intitulaţi-le şi numerotaţi-le. Folosiţi versuri din poezia «Patria» şi din cele propuse în ex. 1.*

9. *Reproduceţi ultimul fragment. Puteţi începe astfel:*

> După mulţi ani Sandu s-a întors acasă. Îi era dor de casă. El a intrat în ogradă, a sărutat pămîntul, apoi a înconjurat casa în genunchi...

10. *Povestiţi textul în numele unei vecine sau al unui alt personaj (mama, cîinele, ograda).*

MEDITAȚI !

11. *Gîndiţi-vă şi răspundeţi: De ce părinţii au zis: «Păi dacă ar fi rîndunică... Dacă ar fi o rîndunică, ar găsi drumul acasă»? De ce nu putea vorbi Sandu: a uitat limba sau era mut?*
Ce a vrut să ne spună Sp. Vangheli prin «Dar cum să îmbrăţişeze casa?» Lui Sandu îi era dor de casă? Argumentaţi.

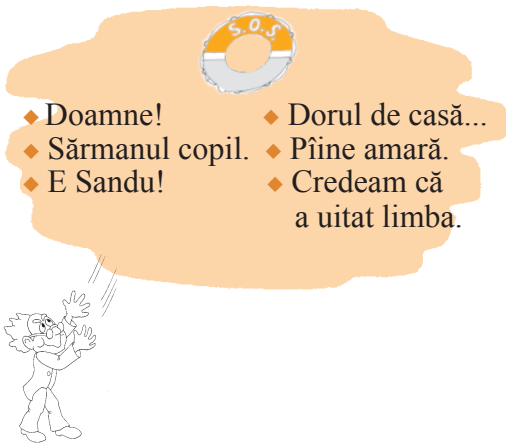

12. *Improvizaţi un dialog dintre părinţii care îşi aşteaptă feciorul, dintre două vecine după întoarcerea lui Sandu, dintre Sandu şi un prieten pînă la (după) întoarcere.*

Model:

- – Ce faci, Sandu?
  – Scriu o scrisoare acasă.
  – De ce eşti atît de trist, prietene?
  – Tare **mi-i dor de casă,** de...
  – ...

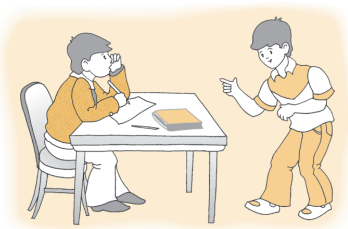

- – De unde vii, mătuşă Maria?
  – ...
  – Ce ai făcut?
  – ...
  – A venit? Cînd?
  – ...
  – E sănătos?
  – ...
  – Cum adică?
  – ...

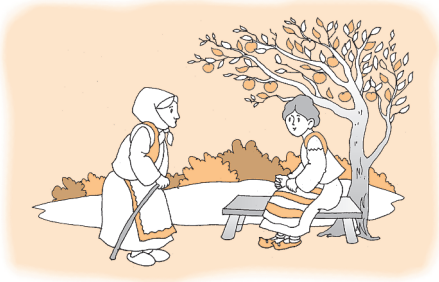

12.1. *Cunoaşteţi vreun caz similar celui din text? Relataţi-l.*

13. *Alcătuiţi în scris o povestire cu unul dintre titlurile:*

- «În ţară străină nici primăvara nu-ţi aduce bucurii».
- «Acasă şi pereţii te ajută».

14. *Alcătuiţi propoziţii, folosind cuvintele date:*

CĂRUNT A ÎMBRĂȚIȘA PALID

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi fragmentul preferat.*

C. *Improvizaţi un dialog cu mama lui Sandu după întoarcerea feciorului.*

D. *Scrieţi cîteva propoziţii, folosind comparaţii (ex. 2).*

LOCURI MINUNATE

1. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi două propoziţii.*

A se speria **de** — lup / umbră / ...

A ochi **în** — uliu / iepure / ...

2. *Citiţi propoziţiile. Observaţi cum se traduc cuvintele evidenţiate.*

1) **Stînca se înălţa** deasupra satului.
2) Lui Andrei îi place să meargă **călare**.
3) Maria Bieşu este o cîntăreaţă **vestită**.

COMPARAȚI !

voievod – воевода
lebădă – лебедь
veste – известие, весть

NOTA BENE !

cal – călare – a călări
ochi – a ochi – ochelari
roată – a se roti
trist – a se întrista – tristeţe

3. *Citiţi textul. Spuneţi în cinstea cui a fost construită cetatea Sorocii.*

CETATEA SOROCII

(legendă)

... Odată domnitorul Moldovei, Petru Rareş, se plimba călare[1] pe malul Nistrului. Şi mergînd el aşa, iată vede, sus, pe cer, cum un uliu[2] s-a luat după două lebede. Atunci Petru Rareş a scos o săgeată, a ochit[3] în uliu şi a întins[4] coarda arcului[5]... Dar tocmai în clipa[6] aceea calul voievodului s-a speriat[7] de ceva, s-a ridicat în două picioare şi... Mîna voievodului a tremurat, iar săgeata, în loc să zboare spre uliu, a atins una din lebede. Biata[8] pasăre a căzut în apa rîului...

Domnitorul a mai tras o dată şi a răpus uliul... Multă vreme s-a rotit lebăda în înaltul cerului, chemîndu-şi prietena, dar... Ea nu a mai apărut.

Atunci, tristă şi disperată[9], s-a înălţat sus de tot, şi-a strîns aripile şi s-a aruncat pe o stîncă[10] ascuţită, ce se afla lîngă satul Căsuţa.

S-a întristat nespus voievodul şi nu se putea linişti. Nu departe de el, lîngă o stîncă, un meşter cioplea ceva în piatră. Domnul s-a apropiat:

– E tare piatra?

– Da, e tare. Dacă vrei o cetate, să ştii că va fi veşnică.

– Aşa să fie! Ridicaţi o cetate de partea aceasta.

De atunci stînca se numeşte a Lebedei, iar din piatra adusă din satul Căsuţa (azi Cosăuţi) a fost construită vestita[11] cetate a Sorocii.

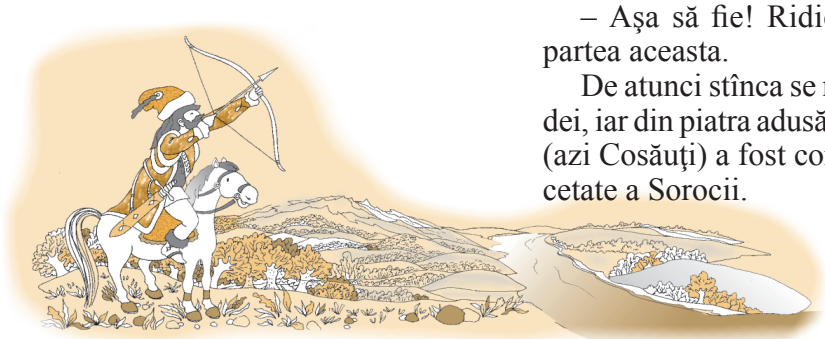

[1] **călare** – верхом
[2] **uliu** – ястреб
[3] **a ochi** – прицелиться
[4] a întinde – *aici:* натянуть
[5] **arc** –
[6] clipă – *sin.:* moment
[7] **a se speria** – испугаться
[8] **biată** – *sin.:* sărmană
[9] **disperat** – отчаявшийся
[10] stîncă – скала
[11] **vestit** – *sin.:* cunoscut

REPRODUCEȚI !

4. *Citiţi propoziţiile în care:*

- se comunică despre «greşeala» voievodului;
- se vorbeşte despre lebăda ce a rămas în viaţă;
- este prezentat dialogul dintre Petru Rareş şi meşterul pietrar.

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Pe unde mergea odată Petru Rareş? 2) Ce a văzut el? 3) Ce a făcut domnitorul? 4) Ce s-a întîmplat apoi? 5) De ce s-a sinucis a doua lebădă? 6) Din ce cauză s-a întristat voievodul? 7) Ce s-a construit lîngă Soroca în memoria lebedei?

6. *Povestiţi detaliat primul alineat, folosiţi şi întrebările din ex. 5.*

REZUMAȚI !

7. *Împărţiţi textul în trei fragmente, intitulaţi-le şi citiţi-le.*

8. *Povestiţi fragmentul al doilea şi spuneţi de ce lebăda s-a aruncat pe o stîncă.*

9. *Povestiţi textul în numele unui personaj (la alegere): al domnitorului, meşterului, celei de-a doua lebede, al altor martori oculari (*свидетелей*).*

Model: Era o zi frumoasă, caldă. Cerul era senin. Pluteam în aer cu prietena mea şi admiram (восхищались) frumuseţea pămîntului. Deodată a apărut un uliu. Mă uitam după el şi... Doamne, văd că prietena mea cade la pămînt. Am căutat-o, am tot căutat-o, dar...

MEDITAȚI !

10. *Citiţi propoziţiile. Înlocuiţi cuvîntul evidenţiat cu una dintre maximele latine.*

«Da, e tare. Dacă vrei o cetate, să ştii că va fi **veşnică**».

11. *Amintiţi-vă ce ştiţi despre oraşul Soroca din textul învăţat anul trecut şi povestiţi unde se află acest oraş, cum este, care sînt locurile de atracţie pentru turişti etc.*

11.1. *Alcătuiţi o povestire similară după versurile propuse mai jos.*

Sînt oraşe de poveste,
Au şi nume, şi renume,
Nu mi-e dor de toate aceste –
Chişinău-i unu-n lume.

Dumitru Matcovschi

NOTA BENE !

Modul imperativ

Forma afirmativă		*Forma negativă*
Ridicaţi o cetate! Construiţi o mănăstire! Şedeţi, băieţi!	**(Voi)**	Nu ridicaţi cetatea! Nu construiţi mănăstirea! Nu şedeţi, băieţi!
A ridica **A citi** **A lucra** **A veni** **A scrie**	**(Tu)**	**Nu ridica!** **Nu citi!** **Nu lucra!** **Nu veni!** **Nu scrie!**

12. *Puneţi verbele la modul imperativ forma negativă. Alcătuiţi trei propoziţii.*

Model: A striga – Nu striga! Nu strigaţi!

A arunca a crede a distruge a fierbe a împleti

a alunga a ciopli a discuta a fugi a ierta

13. *Scrieţi un eseu despre locul de baştină.*

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi textul cu propriile cuvinte.*

C. *Improvizaţi un dialog dintre un străin şi un ghid sau un locuitor al oraşului după conţinutul textului.*

D. *Imaginaţi-vă că vă aflaţi sus, pe cetate. Oraşul se vede ca în palmă. Descrieţi-l (5–6 propoziţii).*

Repere:

Oraşul se găseşte pe malul Nistrului. Soroca e un oraş mic, dar frumos.

E. *Alcătuiţi în scris patru propoziţii, folosind următoarele verbe la imperativ.*

A ochi, a omorî, a fugi, a veni.

DOMNITORUL CURAJOS

1. *Citiţi versurile. Explicaţi sensul lor în limba maternă.*

Un om şi o stea
Fac o Ţară.

2. *Citiţi, formulaţi întrebări.*

Domn al primei Uniri, **Mihai Viteazul** este o personalitate remarcabilă a istoriei. S-a născut în anul **1558**, a murit tragic în 1601. Mihai a învăţat să scrie şi să citească. Cunoştea desigur limba română, dar a învăţat şi limbile turcă şi greacă. În tinereţe a fost negustor. A dus o politică de întărire a statului. Împreună cu boierii, Mihai a decis să lupte împotriva turcilor. **Mihai Viteazul** a fost un militar curajos, diplomat ingenios, politician iscusit. Pentru aceste calităţi poporul l-a numit Mihai Viteazul.

NOTA BENE !

veste – vestit
marcă – remarcabil
popor – popular

treaz – a se trezi
viteaz – vitejeşte – vitejie
necaz – a necăji – necăjit

COMPARAȚI !

- viteaz – витязь
  veşnic – вечно
  vestit – известный
- auzit-aţi – aţi auzit
  văzut-aţi – aţi văzut

3. *Citiţi expresiv poezia. De ce strigă turcii «vai!»?*

CÎNTECUL LUI MIHAI VITEAZUL

(folclor)

Auzit-aţi de-un viteaz[1]
Care veşnic şade treaz[2]
Cît e ţara la necaz?[3]

Auzit-aţi de-un Mihai
Ce sare pe şapte cai,
De strigă Stambulul[4] vai?

El e Domnul cel vestit,
Care-n lume a venit
Pe luptat şi biruit.

[1] **viteaz** – смелый
[2] treaz, nu doarme – *aici:* бдительный
[3] **necaz** – *sin.:* întristare; беда
[4] Stambul – Istanbul (Constantinopol), vechea capitală a Turciei.

4. *Citiţi poezia. Învăţaţi un fragment pe de rost.*

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cine a fost Mihai Viteazul? 2) De ce a fost numit «viteazul»? 3) Cum a fost el? 4) Cînd a trăit? 5) Demonstraţi că domnitorul era viteaz şi turcii se temeau de el.

6. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

Domn – iscusit, disperat, atent, ...

Lebădă – superbă, ...

7. *Continuaţi şirul de sinonime. Alcătuiţi propoziţii.*

- Veşnic – mereu – ...
- A sosit – s-a întors – ...
- Ţară – stat – ...

8. *Alcătuiţi, la alegere, o micropovestire colectivă la tema «Patria», după versurile lui Zaharia Stancu.*

Te-am iubit cum am iubit soarele,
Te-am iubit cum am iubit luna.
Te-am iubit, ţară, te-am
iubit totdeauna.

Zaharia Stancu

9. *Improvizaţi un interviu sau un dialog cu Mihai Viteazul.*

A. *Citiţi poezia şi răspundeţi la întrebări (ex. 5).*

B. *Învăţaţi un fragment pe de rost.*

C. *Scrieţi cinci întrebări pe care aţi dori să le adresaţi lui Mihai Viteazul.*

D. *Povestiţi despre Mihai Viteazul în comparaţie cu Ştefan cel Mare.*

DREPTATE ȘI LIBERTATE

1. *Citiţi perechile de cuvinte. Pronunţaţi corect sunetele [î], [ă]. Formaţi îmbinări de cuvinte.*

Încălţat – descălţat	încuiat – descuiat
îmbrăcat – dezbrăcat	închis – deschis

2. *Alcătuiţi îmbinări de cuvinte, apoi două propoziţii.*

A se plimba **cu** — barca, mama, ...

A încălţa — pantofii, cizmele, ...

NOTA BENE !

piele – кожа
cu pielea – нагишом
cu pielea groasă – толстокожий, бессовестный

COMPARAȚI !

bogat – богатый
echipaj – экипаж
ţigan – цыган
slugă – слуга

3. *Citiţi textul. Spuneţi dacă boierul a înţeles cum trebuie să se poarte.*

HAIDUCUL BUJOR

(legendă)

Odată Bujor s-a întîlnit cu un boier care mergea într-o trăsură bogată. Era timp urît, ploua cu găleata[1], dar slugile boierului erau desculţe[2] şi aproape cu pielea[3]. Bujor a oprit echipajul.

– Cum vă cheamă, cucoane? l-a întrebat pe boier. Boierul şi-a spus numele.

– Da-a-a, boier mare! Da de ce oamenii dumitale sînt desculţi?

– Aceştia-s ţigani, cioare, a răspuns boierul.

– Şi ce dacă-s ţigani. Pe aşa timp ar fi bine să fie încălţaţi[4].

A spus aceasta, apoi l-a dat jos pe boier din trăsură, a poruncit să scoată cizmele şi să se încalţe ţiganul care stătea în glod[5].

– Acum plimbă-te[6], cucoane! şi Bujor l-a pus pe boier să fugă un ceas întreg în jurul trăsurii.

– Ţine minte, boierule, aceasta a fost doar o glumă[7], altă dată va fi mai rău.

După această «glumă» boierul a stat la pat o săptămînă, dar vorba lui Bujor a ţinut-o minte.

De atunci toate slugile boierului purtau cizme.

[1] **a ploua cu găleata** – a ploua tare
[2] **desculţ** – fără încălţăminte
[3] **cu pielea** – *sin.:* dezbrăcat
[4] **încălţat** – обутый
[5] glod – noroi; грязь
[6] **a se plimba** – прогуляться
[7] **glumă** – шутка

4. *Citiţi textul pe roluri.*

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cine este Bujor? 2) Cu cine s-a întîlnit el odată? 3) Cum era timpul? 4) De ce Bujor a oprit echipajul? 5) De ce boierul îşi purta slugile descălţate? 6) Ce a făcut haiducul Bujor? 7) Cît timp a stat boierul la pat? De ce? 8) A uitat el vorba haiducului? 9) Demonstraţi că Bujor e bun la inimă, mărinimos (великодушный).

6. *Reproduceţi textul, răspunzînd la întrebări.*

7. *Povestiţi textul în numele unei slugi.*

8. *Improvizaţi un dialog dintre boier şi haiducul Bujor. Folosiţi replici din text.*

9. *Alcătuiţi o micropovestire, folosind ca titlu următoarele versuri:*

Ah! măicuţă, draga mea,
Viaţa de haiduc e grea.

NOTA BENE !

Imperativul

A se aşeza	(Tu) Aşază-te!	Nu te aşeza!
	(Voi, Dvs.) Aşezaţi-vă!	Nu vă aşezaţi!
A se încălţa	(Tu) Încalţă-te!	Nu te încălţa!
	(Voi, Dvs.) Încălţaţi-vă!	Nu vă încălţaţi!

10. *Transcrieţi din text verbele la imperativ. Indicaţi cele patru forme (după modelul propus în tabel). Alcătuiţi două propoziţii. Scrieţi-le.*

COMPARAȚI !

A îmbrăca — Îmbracă! / Îmbrăcaţi!

A **se** îmbrăca — Îmbracă-**te**! / Îmbrăcaţi-**vă**!

10.1. *Alcătuiţi propoziţii cu verbele din rubrica «Comparaţi!».*

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi textul în numele boierului.*

C. *Alcătuiţi două propoziţii, folosind îmbinări din ex. 2.*

LEGENDA RÎULUI

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetul [î]. Alcătuiţi două propoziţii.*

Cîndva	înainte	rîu
pămînt	a se întrista	Bîc
înapoi	a începe	scîrbă

2. *Citiţi propoziţiile. Găsiţi cuvintele necunoscute la vocabular.*

1) Ah, ce nuc **uriaş** creşte lîngă poarta casei.
2) **Uriaşul** din poveste trăia într-un castel (**за́мок**) de pe vîrful muntelui.
3) Lenuţa a strîns o **poală** de mazăre.
4) Vîntul bate **de la răsărit**.

COMPARAȚI !

poiană – поляна
codri – кодры

NOTA BENE !

plug – plugar
a muri – moarte – muritor
a se întrista – tristeţe – trist
a curge – curgere – curs

3. *Citiţi textul. Spuneţi de unde provine denumirea rîului Bîc.*

RÎUL BÎC

(folclor)

Cîndva, demult, trăiau pe aceste locuri oameni uriaşi[1]. Cînd le trebuia ceva să ia de la vecini, făceau doi-trei paşi şi treceau Moldova de la Prut la Nistru.

Odată o fată de uriaş mergea prin codru şi a găsit într-o poiană un om mic cu şase boi. El ara pămîntul cu un plug de lemn. Fata l-a luat pe plugar cu tot cu boi, i-a pus în poală[2] şi i-a dus acasă la mamă-sa.

– **Ia** uite, mamă, am găsit nişte gîze[3].

– Acestea nu-s gîze. Du-i înapoi, draga mamei, şi nu-i omorî. Cînd te vei întoarce, îţi voi povesti.

Ajuns înapoi, omul a arat tot ogorul[4] şi s-a dus acasă.

Mama i-a povestit fetei:

– Acela este un om. Oamenii vor trăi în locul nostru, noi am rămas puţini.

Fata, auzind aceste vorbe, s-a întristat:

– **Vai** de mine! Nişte bicisnici[5] să trăiască, iar noi să murim?! Mă duc să-l omor cu boi cu tot.

– Ah, fata mea, degeaba te duci, nu-l vei mai găsi.

Aşa a şi fost. Fata nu l-a mai găsit. De scîrbă[6] fata a început să plîngă. O lacrimă de uriaş a căzut şi au început să curgă şuvoaie[7] de apă. S-a făcut un rîu, în care s-a înecat[8] un bou. Rîul acesta s-a numit Bîc, căci aşa numeau boul popoarele vecine care trăiau mai la răsărit[9] de moldoveni.

[1] **uriaş** – om foarte mare
[2] **poală** – подол
[3] **gîze** –
[4] ogor – *sin.:* cîmp
[5] bicisnic – хилый, никчемный
[6] scîrbă – досада, горе
[7] şuvoi – поток
[8] **a se îneca** – утонуть
[9] **la răsărit** – *sin.*: la est

REPRODUCEȚI !

4. *Citiţi:*

- propoziţiile în care sînt caracterizaţi oamenii (uriaşii);
- fragmentul în care se arată cum a luat naştere rîul Bîc;
- textul pe roluri.

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cine trăia cîndva pe pămîntul nostru? 2) Oamenii aceştia ajungeau cu greu la vecini? 3) Pe cine a văzut odată fata de uriaş? 4) Ce a făcut ea cu oamenii? 5) De ce mama i-a spus fiicei să-l ducă înapoi pe om? 6) De ce s-a supărat fata? 7) Cum a apărut rîul Bîc?

6. *Povestiţi textul, răspunzînd la întrebări.*

REZUMAȚI !

7. *Împărţiţi textul în fragmente, intitulaţi-le, numerotaţi-le. Citiţi fragmentele. Propuneţi variante proprii.*

Model:
- Cîndva, demult...
- Vecinii.
- Poiana cu necunoscuţi.
- Noi să murim?
- Lacrimile uriaşe.
- Rîu de lacrimi.
- Plugarul.

8. *Povestiţi ultimul fragment şi spuneţi de ce plîngea fata.*

9. *Priviţi desenul. Descrieţi-l, comparîndu-l cu conţinutul textului.*

10. *Improvizaţi un dialog dintre mamă şi fiică după ce l-a dus pe om înapoi în poiană. Folosiţi expresii din text.*

11. *Reproduceţi textul în numele unui personaj: al mamei, fiicei, omului, rîului, boilor. Puteţi începe astfel:*

Era primăvară. Se făcuse cald. Oamenii au ieşit în cîmp. Am ieşit şi noi cu stăpînul nostru. Am lucrat vreo trei ore. Apoi a apărut...

MEDITAȚI !

12. *Gîndiţi-vă şi răspundeţi: Cum aţi proceda voi în situaţia fetei? Demonstraţi că mama fetei e o femeie binevoitoare, raţională. Ce părere v-aţi format despre fata-uriaş?*

12.1. *Formaţi două echipe. Organizaţi dezbateri (cu argumente pro şi contra) cu privire la comportamentul fetei.*

13. *Improvizaţi un dialog dintre plugar şi soţia sa (soţia sa şi o vecină) după replicile propuse.*

– Ți-i foame?
– ...
– De ce nu ți-i foame? Ai lucrat doar toată ziua!
– ...

– S-a întîmplat ceva?
– ...
– Apoi vîntul te-a dus înapoi?
– ...

- (Nu) mi-i bine.
- (Nu) ţi-i rău.
- (Nu) i-i rece.
- (Nu) ni-i cald.
- (Nu) vi-i dor.
- (Nu) li-i sete.

14. *Recitiţi textul. Copiaţi propoziţia ce conţine trei verbe la imperativ. Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi aceste verbe şi la persoana a doua plural (voi, Dvs.).*

15. *Citiţi fragmentul. Traduceţi verbele.*

«Mamă, bate-mă, ucide-mă, spînzură-mă, fă ce ştii cu mine; numai dă-mi ceva de mîncare, că mor de foame!»

Ion Creangă

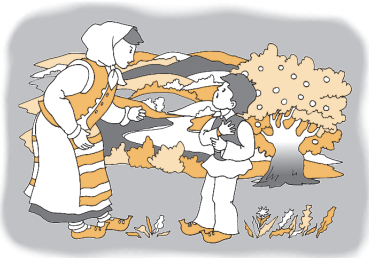

16. *Scrieţi gluma şi puneţi verbele la imperativ.*

Mama: – Ionel, (a se duce) la rîu, dar nu (a se scălda), căci apa e rece.
Ionel: – Bine, mamă. Nu (a avea) grijă. Eu o să mă scald îmbrăcat.

17. *Analizaţi desenele. Citiţi replicile. Identificaţi personajele, precizaţi titlurile poveştilor.*

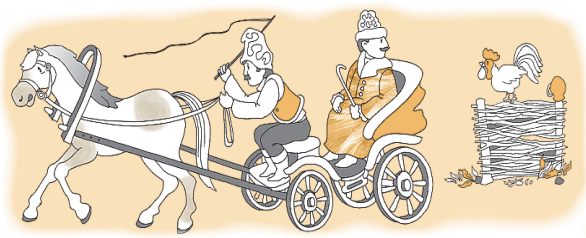

– **Măi**! Ia dă-te jos şi vezi ce are cocoşul cela în plisc!

– **Cucurigu**! Boieri mari, daţi punguţa cu doi bani.

Cum ospăta el, **buf**! cade în groapa cu jaratic.

– **Văleu**, cumătră, tălpile mele...

17.1. *Recitiţi cuvintele evidenţiate. Ce exprimă ele?*

18. *Alcătuiţi propoziţii, folosind interjecţiile* (междометия) *date.*

Of!	Ah!	Tic-tac!
Cea!	Vai!	Poc!
Ura!	Uf!	Bre!
He-he!	Au!	Brr!

- durere
- bucurie
- satisfacţie
- frig
- sunete
- milă
- tristeţe
- adresare
- ordin
- chemare

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi textul în numele unui personaj (la alegere), folosind şi interjecţii.*

C. *Scrieţi propoziţii, folosind verbele date la imperativ (forma afirmativă sau negativă).*

A SE PLIMBA A SE ÎNCĂLȚA A DUCE A SE DUCE A LUA

URARE MOLDOVEI

1. *Citiţi versurile. Pronunţaţi corect sunetul [î].*

De nu cînţi această pîine,
Sufletul pustiu rămîne,
De nu cînţi acest pămînt,
Nu cunoşti cuvîntul sfînt.

Serafim Belicov

2. *Citiţi propoziţiile. Traduceţi cuvintele necunoscute cu ajutorul dicţionarului.*

1) **Soarta** omului e în mîinile lui. 2) Scaunul se numea **Sfîntul** Nicolai. 3) Ce frumos **doineşte** Gheorghe Zamfir!

COMPARAȚI !

sfînt – святой veşnicie – вечность

NOTA BENE !

sfînt – a sfinţi	cîntec – a cînta
doină – a doini	fluier – a fluiera

3. *Citiţi expresiv poezia. Ce îi doreşte poetul Patriei sale?*

SĂ TRĂIEȘTI, MOLDOVĂ

Să trăieşti, Moldovă,
Casa noastră sfîntă[1],
Unde neamul[2] plînge,
Unde neamul cîntă.

Unde pruncul[3] creşte
Şi învaţă graiul,
Unde mai doineşte[4]
Fluierul şi naiul.

Să trăieşti, Moldovă,
Şi să treci prin soarte[5],
Soarele cum trece
Soare peste moarte.

Să te ştim, măicuţă,
Cît o fi să fie
Astă lume mare,
Astă veşnicie.

Dumitru Matcovschi

[1] **sfînt** – святой
[2] **neam** – *sin.:* popor, naţie
[3] **prunc** – copil, sugaci
[4] a doini – *sin.:* a cînta
[5] soartă – судьба

4. *Citiţi:*
- versurile în care se arată ce reprezintă ţara noastră pentru fiecare dintre noi;
- cu ce este comparată Moldova;
- versurile în care se spune că Moldova va exista veşnic.

5. *Învăţaţi un fragment pe de rost.*

6. *Amintiţi-vă poezia «Patria» de Ion Brad (p. 100).Ce este comun între ea şi poezia «Să trăieşti, Moldovă»? Argumentaţi.*

7. *Alcătuiţi propoziţii. Scrieţi-le.*

Moldova e
- casă sfîntă
- ...

În casa noastră
- neamul plînge
- ...

A. *Învăţaţi un fragment pe de rost.*
B. *Scrieţi o scurtă urare Patriei (în proză sau în versuri). Folosiţi imaginile de mai sus.*

BRAVO !!!

1. *Completaţi propoziţia.*

Scumpă ţară şi...,
O! Moldovă, ţara mea!

1

2. *Continuaţi.*

2.1. Amemus ...

3

2.2. Repetitio est ...

3

3. *Citiţi catrenul. Intitulaţi-l.*

În Moldova noastră
Dau cireşii-n floare –
Nu-i nici o poveste
Mai fermecătoare.

Vasile Romanciuc

2

4. *Alcătuiţi o scurtă povestire, formată din 4–6 propoziţii, cu titlul dat (la alegere).*

4.1. «Casa părintească».

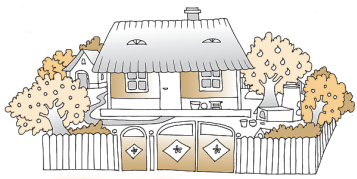

3–18

4.2. «Oraşul iubit» ori «Satul natal».

3–18

5. *Citiţi. Scrieţi cîte un sinonim pentru cuvintele evidenţiate.*

«**O ţară**, o casă, **un grai** –
Atît mi-i de-ajuns pentru trai».

Vasile Romanciuc

1–2

6. *Citiţi. Scrieţi ce exprimă cuvintele evidenţiate.*

6.1. **Ah!** iată primăvara cu sînu-i de verdeaţă.

Vasile Alecsandri

6.2. **Văleu,** cumătră, tălpile mele...

Ion Creangă

1–2

Magna cum laudae

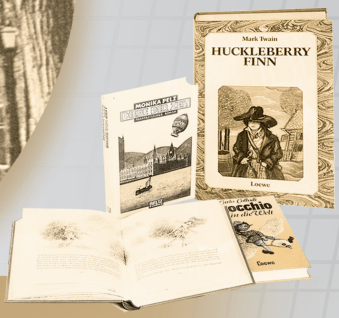

Copilul și literatura

MIT ȘI REALITATE

ÎNVAȚĂ DE LA FLOARE
SĂ FII GINGAȘ CA EA.

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetul [ă]. Formaţi îmbinări de cuvinte.*

Cununa	**pictură**	bărbat	supărat
a îmbrăţişa	nevastă	**spumă**	soartă

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

Picătură **de**
- sînge
- ploaie
- ceai
- ...

A intra **în**
- **casă**
- muzeu
- Olimp
- ...

A se preface **în**
- broască
- peşte
- ...

COMPARAȚI !

Zeus – Зевс	gigant – гигант
zeiţă – богиня	mitologie – мифология
zeu – бог	Cipru – Кипр

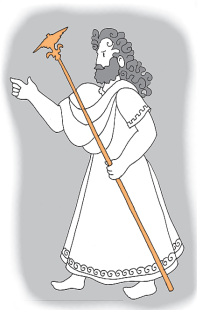

NOTA BENE !

a lovi – lovitură – lovit
mătase – mătăsos

Mitologia greacă:

Uranus – zeul cerului
Afrodita – zeiţa dragostei şi a frumuseţii
Olimp – munte în Grecia, locaşul zeilor

3. *Citiţi textul. Spuneţi cu ce ocazie toţi zeii din Olimp s-au ridicat în picioare.*

CUM S-A NĂSCUT ZEIȚA AFRODITA

(legendă)

... Uranus a fost lovit[1] odată de un alt zeu. Şi atunci sîngele[2] s-a scurs[3] în pămînt. Acolo s-au născut giganţii. Dar cîteva picături[4] de sînge au curs şi în mare. Ele s-au prefăcut în spumă[5]. Şi din această spumă albă a apărut cea mai minunată şi mai frumoasă dintre zeiţe. Era divina[6] Afrodita. Zefirul, vîntul de primăvară, a purtat-o pe apa mării pînă în Cipru, insulă[7] ce i-a rămas dragă pe toată viaţa.

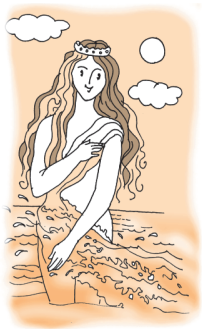

Zeiţele-anotimpuri s-au adunat în jurul ei. Pe frunte i-au pus flori. I-au pus cercei[8] cu pietre scumpe în urechile trandafirii[9]. La gît i-au pus salbe[10]. Părul blond şi mătăsos l-au strîns uşor, cu multă grijă, într-o coafură[11] mîndră.

Cînd a intrat Afrodita în Olimp, zeii s-au ridicat cu toţii, uimiţi[12] de atîta frumuseţe, graţie şi gingăşie. Au cerut-o mulţi de soţie. Dar... Cea mai frumoasă zeiţă a avut ca soţ pe cel mai urît bărbat din tot Olimpul. Urît, dar priceput[13], harnic şi modest[14].

Afrodita a devenit zeiţa dragostei.

După ***Alexandru Mitru***

[1] a fi lovit – быть поверженным
[2] **sînge** – кровь
[3] a se scurge – стекать, вытекать
[4] **picătură** – капля
[5] **spumă** – пена
[6] **divin** – *sin.:* dumnezeiesc
[7] **insulă** – остров
[8] **cercel** – серьга
[9] trandafiriu – *sin.:* roz
[10] **salbă** – ожерелье
[11] coafură – прическа
[12] **uimit** – удивленный, пораженный
[13] **priceput** – умелый
[14] **modest** – скромный

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi la întrebări cu ajutorul textului.*

1) Cine este Uranus? 2) Cine a apărut din sîngele lui? 3) În ce s-au prefăcut picăturile care au curs în mare? 4) Ce s-a întîmplat după aceasta? 5) Cu ce a fost împodobită fata nou-născută? 6) Cum a fost întîlnită Afrodita în Olimp? 7) Cine a devenit soţul ei? 8) Cum era soţia? 9) Dar soţul? 10) Demonstraţi că Afrodita era uimitor de frumoasă.

REZUMAȚI !

5. *Împărţiţi textul în trei fragmente, daţi-le titluri potrivite şi numerotaţi-le. Citiţi fiecare fragment.*

6. *Citiţi textul, apoi povestiţi-l, răspunzînd la întrebări.*

MEDITAȚI !

7. *Faceţi portretul Afroditei. Puteţi începe astfel:*

Afrodita e zeiţa dragostei şi a frumuseţii. Ea are pe frunte flori, în urechi – ...

8. *Improvizaţi un dialog dintre doi zei care au văzut-o pentru prima dată pe Afrodita în Olimp. Ei vorbesc despre frumuseţea ei.*

9. *Formulaţi întrebări (în scris) ca să răspundeţi cu următoarele propoziţii:*

1) Mariei îi place **spuma laptelui.** 2) Pe ghiocel a căzut **o picătură de sînge.** 3) Toţi au rămas uimiţi de **frumuseţea Cenuşăresei.** 4) Vecinul nostru este **harnic şi modest.**

10. *Scrieţi trei propoziţii, folosind îmbinări din ex. 2.*

A. *Citiţi textul şi formulaţi patru întrebări-cheie.*

B. *Povestiţi fragmentul preferat.*

C. *Scrieţi două propoziţii, folosind cuvintele:* ***modest, uimit.***

D. *Descrieţi portretul Afroditei. Ce culori aţi folosi dacă aţi picta-o?*

LEGENDA PRIMULUI OM

1. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi două propoziţii.*

Om – deştept, **modest**, ager, ...

Fiinţă – ageră, **înţeleaptă**, frumoasă, ...

2. *Priviţi desenele. Alcătuiţi propoziţii.*

Suflă în ceai (ciorbă, lapte).

Suflă vîntul.

COMPARAȚI !

slavă – слава
a dărui – дарить
Prometeu – Прометей

NOTA BENE !

Mitologia greacă:

Prometeu – zeul care a răpit focul

Atena – zeița înțelepciunii, științei, artelor frumoase, s-a născut din capul lui Zeus

Zeus – zeul suprem, regele zeilor

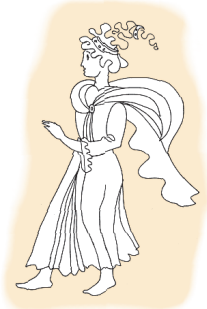

înțelept – înțelepciune
a conduce – conducător
a slăvi – slavă
a mulțumi – mulțumesc

3. *Citiți textul. Spuneți ce făcea omul creat de Prometeu.*

CUM L-A FĂCUT PROMETEU PE OMUL-BĂRBAT

(legendă)

Încă de mic Prometeu era ager[1] și-l întreba pe tatăl său:

– Tată, de ce pămîntul e plin de flori, roade, sînt atîtea animale și păsări? Pentru cine? De ce n-a fost creată[2] o ființă[3] cu minte[4] ageră, înțeleaptă?

Tatăl nu-i răspundea.

Omul a început să umble pe pămînt, să-și caute hrană, să trăiască.

Prometeu nu s-a mulțumit cu aceasta și a rugat-o pe zeița Atena să-l ajute: să-i dăruiască omului făcut din lut[6] înțelepciune.

Cînd a devenit bărbat, pe Prometeu îl frămînta[5] același gînd: cum să facă o ființă care să conducă totul pe pămînt?

Gîndind așa, zeul a luat pămînt, l-a udat cu apă proaspătă și rece dintr-un izvor. S-a apucat apoi de lucru. A făcut un corp de om, de bărbat, ce semăna cu zeii.

Atenei îi era drag Prometeu, ea a suflat[7] peste acest om din lut și el a început să gîndească.

Lui Zeus însă nu i-a plăcut această faptă[8] și el a hotărît ca omul să-i fie supus[9] și să-l slăvească[10].

După ***Alexandru Mitru***

[1] **ager** – сообразительный
[2] a fi creat – быть созданным
[3] **ființă** – существо
[4] **minte** – ум
[5] a-l frămînta (gîndul) – беспокоить мысль (его)
[6] **lut** – глина
[7] a sufla – подуть
[8] **faptă** – *sin.:* lucru
[9] **supus** – смиренный, покорный
[10] **a slăvi** – *sin.:* a lăuda, a proslăvi

REPRODUCEȚI !

4. *Citiţi:*

- propoziţiile în care este exprimată dorinţa lui Prometeu;
- fragmentul în care se arată cum l-a făcut zeul pe om;
- propoziţiile în care se spune despre ajutorul zeiţei Atena.

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Ce îl întreba Prometeu pe tatăl său? 2) Ce a hotărît el cînd a crescut mare? 3) Cum l-a făcut Prometeu pe omul-bărbat? 4) Ce făceau oamenii? 5) Cine l-a ajutat pe zeu? 6) Ce vroia Zeus?

6. *Povestiţi detaliat textul, răspunzînd la întrebări (ex. 5).*

REZUMAȚI !

7. *Citiţi fragmentele ce corespund titlurilor date:*

- Gîndurile zeului-copil.
- Omul creat de Prometeu.
- Ajutorul zeiţei.

8. *Povestiţi fragmentul care vă place mai mult.*

9. *Povestiţi textul în numele tatălui lui Prometeu.*

- Băiatul meu este ...
- În toată ziua mă întreabă ...
- El vrea să ...
- Dar eu vreau ca ... să ...

MEDITAȚI !

10. *Gîndiţi-vă şi răspundeţi: De ce lui Zeus nu i-a plăcut fapta lui Prometeu? De ce Prometeu a cerut ajutor anume de la zeiţa Atena? Cum l-aţi putea caracteriza pe zeul suprem ? Cum aţi proceda voi în locul lui Zeus?*

11. *Improvizaţi un dialog cu prietenul vostru (prietena voastră) care vă întreabă despre primul om.*

REȚINEȚI !

Modul indicativ Timpul prezent	Modul conjunctiv Timpul prezent
A povesti	
Eu povestesc	Eu vreau **să** povestesc
El/ea povestește	El/ea vrea **să** povestească
A căuta	
Eu caut	Eu vreau **să** caut
El/ea caută	El/ea vrea **să** caute

12. *Citiți versurile. Completați-le după modelul evidențiat.*

Am o soră mică-mică.
Gura ei – o floricică.
Ea nu știe ... (a vorbi),
Știe numai **să zîmbească.**

13. *Alcătuiți propoziții, folosind verbele:* ***a crește, a slăvi, a sufla, a întreba, a umbla*** la modul conjunctiv. *Vă va ajuta tabelul de mai sus.*

Model: *Eu vreau să privesc filmul «Amintiri din copilărie».*

14. *Ascultați/citiți gluma, ... zîmbiți. Traduceți verbele evidențiate.*

– Ionică, **vrei să spui** că tatăl tău nu **te-a ajutat să rezolvi** problema?
– Nu m-a ajutat.
– Dă-ți cuvîntul!
– Bine. Nu m-a ajutat. A rezolvat-o singur...

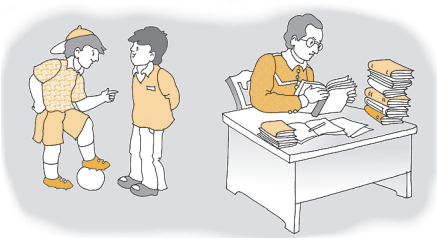

A. *Citiți textul cu intonația corespunzătoare.*

B. *Faceți portretul omului creat de Prometeu.*

C. *Improvizați un dialog cu părinții care vă întreabă despre primul om.*

D. *Traduceți propozițiile:*

1) Человек начал ходить по земле. 2) Он начал искать еду.
3) Человек хотел жить. 4) Прометей попросил богиню помочь ему.

GRIJA FAȚĂ DE OAMENI

1. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Formaţi două propoziţii.*

Grămadă **de** – grîu, oase, ...

Piele **de** – taur, crocodil, ...

A se răzbuna **pe** – duşmani, oameni, ...

COMPARAȚI !

tron – трон
a slăvi – прославить
gol – голый
copită – копыто
a porunci – приказать, поручить

NOTA BENE !

anunţ – a anunţa
gras – grăsime
bun – bunuri – bunătate – bunic(ă)

2. *Citiţi textul. Spuneţi cine a procedat corect: Prometeu sau Zeus.*

ZEUS E PĂCĂLIT

N-a trecut mult timp de la facerea bărbaţilor şi Zeus **a hotărît să-i adune** pe toţi. Prometeu i-a anunţat.

La ziua aceea au pornit ei în grupuri şi duceau cu ei un taur mare după cum a poruncit Zeus.

După un timp oarecare au apărut şi zeii, plutind pe nori de aur.

Zeus s-a aşezat pe tron şi a zis:

– Oameni, voi **trebuie să ne slăviţi, să împărţiţi** bunurile cu noi după cum voi împărţi eu carnea acestui taur pe care îl va tăia Prometeu.

În vremea aceasta Prometeu tăiase deja[1] taurul. Cînd îl tăia, el s-a gîndit că Zeus **vrea să-i păcălească** pe oameni şi a împărţit carnea astfel[2]. El a pus într-o grămadă bucăţile cele mai bune, le-a învelit[3] frumos cu pielea[4] şi a pus deasupra[5] maţele[6], fierea[7] şi stomacul[8]. În altă grămadă a pus oasele[9] goale, copitele şi le-a învelit cu grăsime. Grămada[10] a doua era mult mai mare.

– Zeus, a spus Prometeu, carnea e împărţită! Alege singur, după voia ta, care e pentru sacrificii[11] şi care e a oamenilor!

Zeus, lacom fiind, a ales grămada cea

mare. Dar căutînd în grămadă, a văzut că sînt numai oase. Oamenii **au început să rîdă.** Zeus s-a supărat şi **a hotărît să se răzbune**[12].

Zeii, pe norii de aur, s-au ridicat spre Olimp, iar oamenii s-au dus înapoi rîzînd şi chiuind[13].

După ***Alexandru Mitru***

[1] **deja** – уже
[2] **astfel** – *sin.:* aşa
[3] a înveli – завернуть
[4] **piele** – шкура
[5] **deasupra** – *sin.*: pe, peste
[6] **maţe** – кишки
[7] fiere – желчный пузырь
[8] **stomac** – желудок
[9] **os** – кость
[10] **grămadă** – куча
[11] **sacrificiu** – jertfire
[12] **a se răzbuna** – отомстить
[13] rîzînd şi chiuind – с криками радости

REPRODUCEŢI !

3. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cine i-a adunat pe oameni? 2) Ce duceau ei? 3) Cu ce au venit zeii? 4) Ce a spus Zeus oamenilor? 5) Ce a făcut Prometeu? 6) În cîte grămezi a pus el carnea? 7) Ce era în prima grămadă? 8) Dar în a doua? 9) De ce s-a supărat Zeus? 10) Ce a hotărît el?

4. *Citiţi textul şi povestiţi-l, folosind întrebările din ex. 3.*

REZUMAŢI !

5. *Împărţiţi textul în fragmente, intitulaţi-le. Citiţi fiecare fragment. Scrieţi planul.*

6. *Faceţi rezumatul textului. Puteţi începe astfel:*

> După facerea bărbaţilor, Zeus a hotărît să vorbească cu ei. El i-a adunat şi le-a spus că trebuie să-l slăvească şi să împartă cu el bunurile. În timpul acesta Prometeu...

7. *Povestiţi textul în numele lui Prometeu care îi vorbeşte tatălui despre cele întîmplate.*

> ***Model:*** Tată, am fost la adunare. Zeus i-a chemat pe toţi oamenii...

MEDITAŢI !

8. *Gîndiţi-vă şi...*

- numiţi trăsăturile de caracter ale lui Zeus;
- presupuneţi (предположите) cum s-a răzbunat Zeus.

- ingenios
- onest
- grijuliu
- răzbunător
- orgolios
- posesiv

9. *Scrieţi propoziţiile. Puneţi verbele dintre paranteze la modul conjunctiv. Vă poate ajuta textul.*

1) Băieţii au hotărît (a aduna) plante medicinale. 2) Zeus a hotărît (a se răzbuna). 3) Hangiul a vrut (a păcăli) pe ţăranul sărac. 4) Smărăndiţa a început (a rîde) la lecţie.

10. *Copiaţi din text propoziţiile ce conţin cuvinte evidenţiate. Traduceţi numai verbele.*

11. *Ascultaţi/citiţi gluma, ... zîmbiţi. Spuneţi cum era farfuria. Cum aţi aflat?*

Un om a intrat într-un restaurant. S-a aşezat la masă şi (a începe a şterge) o farfurie cu faţa de masă. Vine chelnerul şi îi zice supărat:
– Ce faceţi?! În primul rînd, farfuria e curată, în al doilea rînd, uitaţi-vă cum aţi murdărit faţa de masă...

11.1. *Puneţi verbele dintre paranteze la forma necesară.*

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi textul în numele unui personaj.*

C. *Alcătuiţi patru propoziţii, folosind îmbinări de cuvinte din ex. 1.*

D. *Traduceţi:*

1) Зевс решил отомстить. 2) Люди начали обрабатывать землю. 3) Кто хочет веселиться?

FAPTA LUI PROMETEU

ÎNVAȚĂ DE LA LUNĂ
SĂ NU TE ÎNSPĂIMÎNȚI.

1. *Citiţi adjectivele. Găsiţi pentru fiecare animal din imagini cîte un adjectiv potrivit şi formaţi îmbinări de cuvinte.*

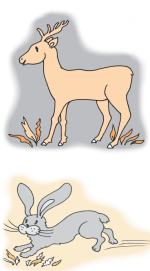

îndrăzneţ
graţios
blînd
fricos
furios
viclean
lacom

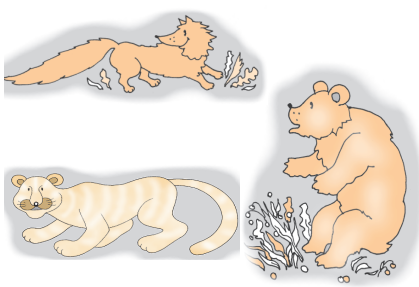

2. *Alcătuiţi îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

Model: Ana, aprinde, te rog, lumina!

A aprinde — focul, frunzele, ...

A îndura — foame, întuneric, ...

COMPARAŢI !

peşteră – пещера
nevoie – нужда

jar – жар
fructe – фрукты

NOTA BENE !

cald – a se încălzi – căldură
mulţumesc – a mulţumi
a închide – închis
fier – fierar – fierărie

Azi
azi-dimineaţă – сегодня утром
de azi înainte – отныне, впредь
de azi pe mîine – со дня на день
azi-mîine – сегодня-завтра

3. *Citiţi textul. Cum credeţi, Prometeu a procedat bine sau rău?*

PROMETEU ADUCE OAMENILOR FOCUL

Prometeu a cerut şi mai înainte focul pentru oamenii săi. Dar Zeus îl amîna[1] de azi pe mîine. După întîmplarea cu împărţirea cărnii, nici nu vroia să audă de această rugăminte. Prometeu nu înceta să-l roage:

– Oamenii trăiesc greu. Îndură[2] frig, întuneric[3], trăiesc numai în peşteri, mănîncă fructe, rădăcini, carne crudă[4]. Ei au nevoie de focul tău, ce se găseşte închis în Olimp...

Zeus l-a alungat furios[5].

Prometeu era prea îndrăzneţ[6] să se supună şi s-a dus noaptea la fierărie[7], unde ardea focul pentru stăpînul din Olimp. În timpul acesta fierarul tocmai dormea. Îndrăzneţul s-a furişat încet. Luînd o bucată de tulpină[8] a unei plante verzi, a ascuns focul şi a ieşit repede afară.

Prometeu a fugit prin noapte, a fugit neobosit spre oameni. I-a chemat şi a aprins[9] nişte surcele[10].

Şi iată că ardea focul peste tot. Oamenii se încălzeau şi-i mulţumeau lui Prometeu cu bucurie.

A aflat Zeus de cele întîmplate şi a zis:

– Îi pedepsesc mai întîi pe oameni, să vadă şi Prometeu. Pe urmă îi vine şi rîndul lui...

După ***Alexandru Mitru***

[1] a amîna – откладывать
[2] **a îndura** – *sin.:* a suferi, a suporta
[3] **întuneric** – *sin.:* beznă
[4] **crud** – *sin.:* nefiert
[5] **furios** – tare supărat
[6] **îndrăzneţ** – *ant.:* fricos
[7] **fierărie** – *sin.:* atelier în care fierarul prelucrează fierul
[8] **tulpină** – ствол
[9] **a aprinde** – зажечь
[10] **surcele** – щепки

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Ce a cerut Prometeu de la Zeus? 2) De ce Zeus nu i-a dat focul? 3) În ce condiţii trăiau oamenii? 4) Unde se afla focul? 5) Cine îl păzea? 6) Ce a făcut Prometeu? 7) Oamenii erau mulţumiţi? 8) Care a fost reacţia lui Zeus?

5. *Citiţi:*

- fragmentul în care se arată cum era viaţa oamenilor;
- fragmentul în care se descrie fapta lui Prometeu;
- propoziţiile ce exprimă bucuria oamenilor.

6. *Povestiţi detaliat textul, răspunzînd la întrebări (ex. 4).*

REZUMAȚI !

7. *Împărţiţi textul în fragmente, intitulaţi-le şi numerotaţi-le.*

8. *Povestiţi fragmentul preferat.*

9. *Povestiţi legenda în numele lui Zeus sau Prometeu, folosind intonaţia adecvată: răutăcioasă, supărată sau bucuroasă, fericită.*

Model:
- Prietene! Sînt atît de fericit! Am dus focul oamenilor. Acum ei...
- Ce obrăznicie! Cum a putut?! Cum a îndrăznit să ducă focul...

MEDITAȚI !

10. *Gîndiţi-vă şi explicaţi în limba maternă maxima de mai jos:*

«Învaţă de la lună să nu te înspăimînţi».

De ce de la lună? Pentru că trăieşte în întuneric?

11. *Concretizaţi printr-o micropovestire calităţile lui Prometeu în raport cu cele ale lui Zeus.*

Prometeu	Zeus
deştept	deştept
înţelept	egoist
...	...

11.1. *Povestiţi în mod similar despre cineva dintre cunoscuţii voştri. Folosiţi şi adjective din ex. 1.*

12. *Improvizaţi un dialog dintre Prometeu şi mama sa după începutul dat:*

– N-ai fost noaptea acasă.
– Am fost la oameni, mamă.
– Îi iubeşti atît de mult. Ce ai făcut la ei?
– Le-am dus focul.
– Focul?! Cum adică? L-ai furat?!
– ...

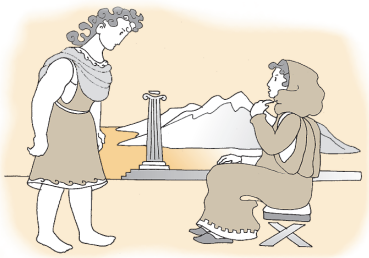

13. *Formaţi propoziţii cu expresiile propuse la «Nota bene».*

14. *Copiaţi din text antonimele cuvintelor:* ***uşor, lumină, cald, fiartă, deschis, fricos, mult, îngheţau.***

14.1. *Alcătuiţi propoziţii cu trei perechi de antonime.*

A. *Citiţi textul, povestiţi-l în numele unui personaj.*

B. *Demonstraţi că Prometeu este bun la inimă, grijuliu.*

C. *Alcătuiţi patru propoziţii cu antonime (ex. 14).*

FATA FIERARULUI

1. *Citiţi cuvintele. Fiţi atenţi cum se pronunţă sunetul [c]. Formaţi îmbinări de cuvinte.*

Întuneric	viclean	sacrificiu	chip
mijloc	fecioară	încet	a închide
cunună	cingătoare	ochi	a chema
noroc	niciodată	a ochi	foc

2. *Alcătuiţi îmbinări de cuvinte, apoi două propoziţii.*

A împodobi — bradul, mireasa, ...

A chema — meşterul, oamenii, ...

3. *Citiţi propoziţiile. Traduceţi cuvintele evidenţiate.*

1) Eu m-am născut în zodia **fecioarei**. 2) Ce **broderii** frumoase face sora ta! 3) Mergem afară, soarele e atît de **mîngîietor**! 4) E greu de săpat, tată, pămîntul e **ud**.

NOTA BENE !

a pedepsi – pedeapsă	aur – aurit
a lucra – lucrare	gingaş – gingăşie
a porunci – poruncă	a muri – moarte – muritor

4. *Citiţi textul. Din ce a făcut fierarul fata?*

«PROMETEU A FĂCUT BĂRBATUL, IAR TU SĂ-MI FACI FEMEIA...»

Zeus l-a chemat pe fierarul de la care Prometeu a furat focul şi i-a spus:

– Să faci, din apă şi pămînt, o fată. Să fie muritoare, dar chip[1] să aibă de zeiţă. Prometeu a făcut bărbatul, iar tu să-mi faci femeia.

– Mă apuc repede de lucru, a zis fierarul, mulţumit că a scăpat atît de uşor de pedeapsă.

– Cînd vei termina lucrarea, să chemi toţi zeii. Să spui că e din porunca mea. Şi zeii s-o împodobească[2] pe fată cu cele mai alese daruri, a spus Zeus încet, zîmbind viclean. Apoi s-o aduci la mine, căci vreau să-i fac şi eu un dar...

A luat fierarul o mînă de pămînt şi a turnat deasupra apă. Din lutul ud[3] a făcut un corp de o rară frumuseţe cu chip dulce de fecioară[4]. Zeii au îmbrăcat-o cu o haină albă, la mijloc[5] avea o cingătoare[6] aurită, iar pe cap i-au pus un văl[7] cu broderii[8] nemaivăzute. Zeiţele i-au dat gingăşie, puterea[9] de a sădi iubirea în inima bărbaţilor. Iar Hermes, zeul cel viclean, i-a dat fetei glasul lui mîngîietor[10] şi subţirel[11], i-a dat şi vraja[12] ochilor.

După ***Alexandru Mitru***

[1] chip – *aici:* внешность
[2] **a împodobi** – нарядить
[3] **ud** – *aici:* влажный
[4] **fecioară** – *sin.*: fată
[5] **mijloc** – *sin.:* talie
[6] cingătoare – пояс
[7] văl – вуаль
[8] **broderie** – вышивка
[9] putere – сила
[10] **mîngîietor** – *sin.:* blînd
[11] subţirel – тоненький
[12] **vrajă** – волшебство, очарование

REPRODUCEȚI !

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Ce i-a poruncit Zeus fierarului? 2) Ce a răspuns fierarul? 3) De ce era bucuros? 4) Din ce a făcut el prima femeie? 5) Cu ce au împodobit-o zeii? 6) Ce i-au dat zeiţele? 7) Dar Hermes?

6. *Citiţi propoziţiile:*

- ce exprimă porunca lui Zeus;
- în care se arată ce haine au adus zeii;
- în care se spune ce daruri i-au oferit zeiţele, folosind reperele următoare:

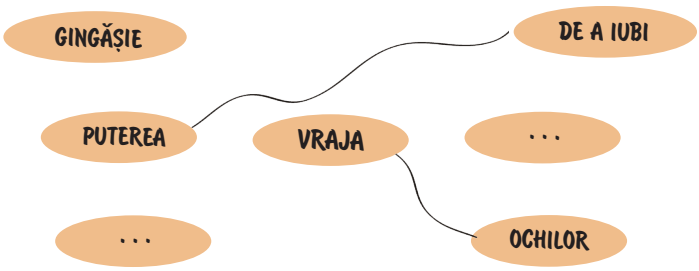

7. *Reproduceţi detaliat textul (pe fragmente).*

REZUMAȚI !

8. *Împărţiţi textul în fragmente, intitulaţi-le. Citiţi fiecare fragment. Propuneţi titluri şi pentru text.*

9. *Povestiţi fragmentul care vă place mai mult.*

- Porunca lui Zeus.
- Femeia.
- Bărbatul.
- Podoabele fetei.
- Hainele deosebite.
- Calităţile femeii.

10. *Povestiţi textul în numele unui personaj: al lui Zeus, fierarului, unui zeu (unei zeiţe), primei femei, Soarelui etc.*

Model: E-e-eh! Bun lucru am făcut azi! Mă răzbun eu pe Prometeu. L-am chemat azi pe fierar şi i-am spus să...

MEDITAȚI !

11. *Gîndiţi-vă şi spuneţi ce vrea să facă Zeus. Presupuneţi* (предположите) *continuarea legendei.*

12. *Improvizaţi dialoguri dintre personajele acestei legende (la alegere).*

Model:

– Fierarule, se poate să intru?
– Nu, nu se poate!
– De ce? Ce faci?
– Nu mă întreba. Nu pot să-ţi spun. Lucrez din porunca lui Zeus.
– Ce ţi-a poruncit Zeus?
– Lasă-mă în pace. Vino mai tîrziu.

13. *Scrieţi propoziţiile, completîndu-le.*

1) **Vreau să faci**
- o fecioară gingaşă
- ...
- ...

2) Zeii **au început să împodobească** fata cu
- haine albe
- ...
- ...

14. *Traduceţi în scris propoziţiile.*

1) Я хочу закончить пятый класс на «отлично». 2) Мой брат решил учиться в Университете. 3) Ты хочешь сегодня нарядить елку? 4) Сегодня мы должны пойти в библиотеку.

15. *Scrieţi sinonimele cuvintelor:*

CADOU
ÎMBRĂCĂMINTE
MINUNAT
VOCE
HÎTRU
DALB
A OFERI
GINGAȘ

A. *Citiţi textul şi răspundeţi la întrebări (ex. 5).*

B. *Faceţi portretul femeii create de fierar.*

C. *Improvizaţi un dialog cu fierarul.*

D. *Scrieţi trei propoziţii, folosind îmbinări de cuvinte din ex. 2.*

OMUL ȘI SPERANȚA

1. *Citiţi. Observaţi formele de singular şi plural ale substantivelor. Pronunţaţi corect sunetele.*

Soţie – soţii
cutie – cutii
broderie – broderii

fecioară – fecioare
speranţă – speranţe
suferinţă – suferinţe

lacrimă – lacrimi
minciună – minciuni
picătură – picături

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi două propoziţii.*

A se răspîndi — vestea, boala, ...

A păstra — darurile, ..., ...

COMPARAȚI !

meşter – мастер
dar – дар, подарок

NOTA BENE !

- **Mitologia greacă:**

Pandora – prima femeie

- noroc – удача, счастье
  nenorocire – несчастье
- meşter – a meşteri
  pămînt – pămînteni
  viclean – vicleşug

3. *Citiţi textul. Spuneţi cum este Zeus.*

CUTIA PANDOREI

Fierarul a meşterit o cutie[1] de aramă[2], închisă bine cu un capac[3]. Stăpînul lumii, Zeus, a deschis cutia şi a pus în ea mai multe daruri.

– Te vei numi, frumoasă fată, Pandora, a spus Zeus. Păstrează darurile de la zei, iar cutia de aramă s-o dăruieşti soţului tău, după ce te vei căsători...

Apoi au coborît-o pe pămînt (Acolo pe atunci trăiau numai bărbaţi.). Fata a plăcut tuturor bărbaţilor. I-a plăcut şi lui Prometeu, dar el le-a spus pămîntenilor:

– Cînd Zeus vă trimite daruri, feriţi-vă[4] de vicleşug!...

Bărbaţii l-au ascultat pe Prometeu, numai Epimeteu, bunul său frate, stătea pe loc cuprins[5] de dragoste. El a întins[6]

braţele către fată, şi ea, ca un fulg, s-a îndreptat spre el.

– Pandora o să-mi fie soţie! Eu o vreau!

– Iată darul lui Zeus, a spus prima femeie şi i-a întins cutia închisă, adusă din Olimp.

Soţul a luat cutia şi a ridicat capacul. Şi au început să iasă toate nenorocirile[7] şi relele: minciuna[8], ura[9], grija, invidia[10], durerea, foamea, setea, suferinţa[11], ba chiar şi moartea. Toate s-au răspîndit[12] pe pămînt.

Atunci bărbatul a închis speriat cutia, dar prea tîrziu: în cutie a rămas numai firava[13] speranţă[14].

Astfel s-a răzbunat Zeus pe oamenii lui Prometeu.

După ***Alexandru Mitru***

[1] **cutie** –
[2] aramă – медь
[3] **capac** – крышка
[4] **a se feri** – остерегаться
[5] cuprins – охвачен
[6] **a întinde** – протянуть
[7] **nenorocire** – несчастье
[8] **minciună** – *ant.:* adevăr
[9] ură – *ant.:* dragoste
[10] **invidie** – зависть
[11] **suferinţă** – страдание
[12] **a se răspîndi** – распространиться
[13] **firav** – slab
[14] **speranţă** – nădejde

REPRODUCEŢI !

4. *Citiţi:*

- cuvintele lui Zeus adresate Pandorei;
- spusele lui Prometeu;
- dialogul dintre Pandora şi fratele lui Prometeu;
- fragmentul în care se vorbeşte despre «darurile» lui Zeus.

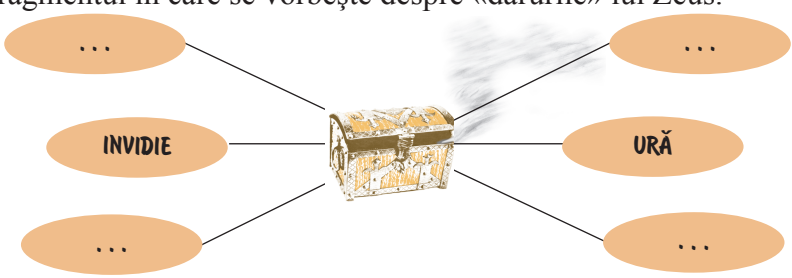

5. *Găsiţi în text răspunsurile la întrebări.*

1) Ce a meşterit fierarul? 2) Ce a pus Zeus în cutie? 3) Cum se numea prima femeie? 4) Unde au dus-o zeii pe Pandora? 5) Ce le-a spus Prometeu bărbaţilor? 6) Cine nu l-a ascultat? 7) Cu cine s-a măritat fecioara? 8) Care au fost darurile de nuntă din partea lui Zeus? 9) Vă plac? De ce?

REZUMAŢI !

6. *Împărţiţi textul în fragmente, intitulaţi-le, numerotaţi-le, apoi citiţi-le.*

7. *Povestiţi pe scurt fragmentul preferat.*

8. *Reproduceţi textul în numele Pandorei sau al soţului ei; al lui Prometeu sau al lui Zeus. Folosiţi intonaţia respectivă.*

- Vai de fratele meu!
- Biata Pandora!
- Ce nenorocire!
- De ce oare Zeus e atît de răzbunător?

MEDITAŢI !

9. *Gîndiţi-vă şi spuneţi: De ce Zeus s-a răzbunat pe Prometeu? Cum aţi proceda în continuare în locul lui Prometeu? Apreciaţi fapta lui Zeus.*

10. *Improvizaţi sfîrşitul dialogului.*

– Zeus, eşti mulţumit?
– Da, sînt foarte mulţumit.
– De ce ai făcut-o?
– Am demonstrat tuturor că sînt Zeus, rege în Cer şi pe Pămînt.
– Cred totuşi că ai procedat urît.
– ...

10.1. *Improvizaţi dialoguri şi dintre alţi eroi ai legendei.*

11. *Continuaţi dialogul. Folosiţi cuvinte noi şi imaginea propusă.*

– De unde vii, Andrei?
– Am fost la ziua de naştere a Lenuţei.
– Cine a mai fost?
– Ce i-au dăruit Lenuţei?
– ... .

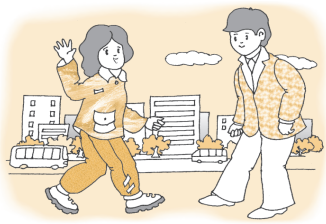

11.1. *Relataţi o întîmplare similară.*

NOTA BENE !

Cazurile substantivului
(Падежи)

Nominativ (**N.**), **genitiv** (**G.**), **dativ** (**D.**), **acuzativ** (**A.**), **vocativ** (**V.**).

N. *cine? ce? ce este? cine este?*

A. *pe cine? ce? la ce? despre cine? despre ce? cu cine? de la cine? ce fel de?* etc.

Exemple:

1) **Fierarul** a meşterit **o cutie de aramă**.
cine? **N.** *ce?* **A.** *ce fel de?* **A.**

2) **Zeus** a deschis **cutia.**
cine? **N.** *ce?* **A.**

3) Apoi au coborît-o **pe Pandora pe pămînt.**
pe cine? **A.** *unde?* **A.**

12. *Completaţi schemele. Alcătuiţi propoziţii.*

N. *cine?*
elevul
...
...
→ învaţă

N. *ce?*
antrenamentul
...
...
→ începe

Model: Omul învaţă toată viaţa.
Antrenamentul începe după masă, la ora 15.00.

A.

Floarea
- din ...
- de pe ...
- de la ...
- cu ...
- ...

El merge
- spre ...
- pe ...
- cu ...
- unde ...
- ...

Fratele vine
- ... film
- ... excursie
- ... bunici

Model: Floarea de pe geamul acesta mi-a dăruit-o o colegă de clasă.
El merge cu autobuzul.
Fratele vine de la farmacie.

13. *Scrieţi propoziţia. Explicaţi sensul ei în limba maternă.*

Cutia Pandorei simbolizează izvorul tuturor nenorocirilor.

14. *Scrieţi substantivele, formaţi pluralul (model la ex. 1).*

Albie, statuie, cucoană, faptă, furnică, pungă, speranţă.

15. *Alcătuiţi propoziţii, folosind cuvintele:* ***copac, minciună, ură, firav.***

16. *Scrieţi antonimele următoarelor cuvinte:* ***ură, suferinţă, tristeţe, nenorocire, minciună.*** *Includeţi-le în propoziţii.*

A. *Citiţi textul pe roluri.*
B. *Faceţi rezumatul textului.*
C. *Descrieţi cutia Pandorei.*
D. *Improvizaţi un dialog cu unul dintre eroii legendei.*
E. *Formulaţi 4–5 sfaturi pentru pămînteni.*

Copilul și natura

PRIMĂVARA

1. *Citiţi expresiv. Pronunţaţi corect sunetele.*

Din alte ţări vin înapoi
cocori şi rîndunele
şi vine primăvara iar,
cîntînd, la noi, cu ele…

2. *Citiţi. Observaţi formarea numărului plural. Alcătuiţi două propoziţii.*

Floare – flori
vioară – viori
ploaie – ploi

vînt – vînturi
neam – neamuri
îngheţ – îngheţuri

COMPARAȚI !

codru – кодры
goi – голые

veselie – веселье
veste – известие

NOTA BENE !

a lipsi – lipsit
lin – liniştit

veste – a vesti – vestit – vestitori
soare – însorit – cu soare

3. *Citiţi poezia. Spuneţi ce ne aduce primăvara.*

VESTITORII PRIMĂVERII

(fragmente)

Din alte ţări, de soare pline,
Pe unde-aţi fost şi voi străine[1],
Veniţi, dragi păsări, înapoi
Veniţi cu bine!

De frunze şi de cîntec goi
Plîng codrii cei lipsiţi de voi.

Cu voi vin florile-n cîmpie
Şi nopţile cu poezie
Şi vînturi line[2], calde ploi
Şi veselie.

Voi toate le luaţi cu voi
Şi iar le-aduceţi înapoi!

George Coşbuc

[1] **străin** – чужой

[2] **lin** – тихий, спокойный

4. *Citiţi propoziţiile. Găsiţi în poezie imaginile respective. Citiţi-le.*

1) Păsările se întorc din ţările cu mult soare.
2) Dragi păsări, vă aşteptăm cu drag.
3) Pădurea este fără frunze, fără păsări.

4) Codrul e trist şi pustiu.
5) Dragi păsărele, voi aduceţi flori, nopţi senine, aduceţi viaţă.

4.1. *Formulaţi întrebări la propoziţiile de mai sus şi răspundeţi cu versuri din poezie.*

5. *Priviţi desenele. Citiţi versurile. Faceţi o descriere a primăverii.*

S-au topit nămeţii,
Veseli ies băieţii
După ghiocei.

I. Onu

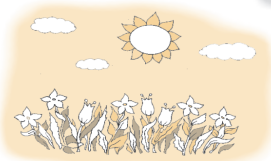

Dimineaţa cînd răsare,
Lunca toată e în floare.

Dumitru Matcovschi

NOTA BENE !

Cazurile: **genitiv** – *al (a, ai, ale) cui?*
dativ – *cui?*

Genitiv

- În **cutia Pandorei** a mai rămas speranţa.
  Această **cutie** este **a Pandorei.** — **a** cui cutie?

Fratele lui Prometeu era cuprins de dragoste.
Acest **frate** este **al lui Prometeu.** — **al** cui frate?

Florile mamei sînt superbe.
Ale mamei flori sînt superbe. — **ale** cui flori?

Vestitorii primăverii sînt ghioceii.
Vestitorii gingaşi **ai primăverii** sînt ghioceii. — **ai** cui vestitori?

- Atena i-a dăruit **omului** înţelepciune. — cui a dăruit?

Dativ

Prometeu le-a spus **pămîntenilor** să fie atenţi. — cui a spus?

Mama i-a pregătit **Irinei (Olgăi, Mariei)** un mărţişor. — cui a pregătit?

Mama le-a pregătit **fiicelor** cîte un mărţişor. — cui a pregătit?

REŢINEŢI !

Lui Carmen
lui Catrinel
} *nume feminine cu terminaţii neobişnuite*

6. *Scrieţi propoziţii, folosind substantivele date la diferite cazuri.*

Ploaie, fum, plic, belşug, frunză, Alina, Carmen, Mihaela.

A. *Învăţaţi poezia pe de rost.*

B. *Descrieţi anotimpul primăvara pe meleagurile noastre. Puteţi folosi cuvinte şi îmbinări de cuvinte din poezie (pag. 140).*

SĂRBĂTOAREA FEMEILOR

1.

Mai frumoasă decît viaţa
Doar femeia poate fi.
….....
Mai regină decît floarea
Doar femeia poate fi.

Dumitru Matcovschi

COMPARAȚI !

odihnă (hodină) – отдых
somn – сон

NOTA BENE !

obosit – neobosit

2. Mamă
- frumoasă
- dulce
- …
- …

Frumoasă ca o floare
gingaşă ca o …
harnică ca o …
bună ca o …
senină ca …

3.

PAȘII[1] MAMEI

Buna mea, neobosita,
Chiar la anii ei acum,
Numai duca şi venita,
Numai deal[2] şi numai drum.

Umblă buna mea bătrînă
Ba la fermă, ba la deal,
Fără somn, fără hodină,
Ca un val[3] din mal[4] în mal.

Cîte drumuri ea frămîntă[5],
Dac-ai fi să le măsori[6],
Ai înconjura[7] pămîntul
Jur de jur de multe ori.

Petru Zadnipru
(*13.01.1927, s. Sauca, r. Ocniţa – 23.09.1976*)

[1] **pas** – шаг
[2] deal – холм
[3] **val** – волна
[4] **mal** – берег
[5] **a frămînta** – месить
[6] **a măsura** – измерить
[7] a înconjura – обойти

4.

5.

SĂ-NTÎRZIE PRIMĂVARA...

Tot mai mică, mai tăcută
E măicuţa mea bătrînă –
E acum cît o sămînţă,
Ce se uită în ţărînă[1].

O sămînţă e şi, Doamne! –
Eu mă rog întîia dată
Să-ntîrzie[2] primăvara,
Să nu-nceapă semănatul…

Vasile Romanciuc

[1] ţărînă – *sin.:* pămînt
[2] să-ntîrzie – чтобы опоздала

6.

«**Mama** înseamnă neuitarea casei părinteşti, limba – totul. Cine n-are mamă, n-are nimic, spunea un proverb. Mama este copilăria noastră îmbătrînită. «Ţi-a venit băiatul!» Mama aleargă într-un suflet. N-o văd, văd numai direcţia din care aleargă după frunzele fîlfîind repede ca nişte aripi. Iată, răsare întîi lacrima ei, mai mare, ca trupul mamei. Lacrimi de bucurie. Mă sărută. «Ai venit?» O sărut şi eu, are obrazul amar: «Am venit, mamă».

După ***Grigore Vieru***

7.

FEMEIA ROMANĂ

Femeia romană, mamă şi soţie, matroana, era stimată în cetate. Ea avea dreptul să fie stimată de copii, de bărbat, spre deosebire de grecoaice, care erau izolate în încăperi separate, unde trăiau alături de sclave.

Matroana putea ieşi din casă, singură sau însoţită, pentru a face cumpărături, vizite.

O inscripţie funerară notează astfel portretul ideal al matroanei romane: «Domum servavit lanam fecit pueros educavit», ceea ce în limba română înseamnă: a vegheat asupra casei, a tors lînă, şi-a crescut (educat) copiii (puii).

COPILUL DIN NAZARET

ÎNVAȚĂ DE LA MIEL
SĂ AI BLÎNDEȚEA SA.

1. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Traduceţi-le. Alcătuiţi propoziţii.*

Valuri – line, mari, supărate

Soare – bucuros, vesel, îngrozit

Copii – bucuroşi, fericiţi, trişti

2. *Priviţi imaginile. Povestiţi după întrebări.*

A.

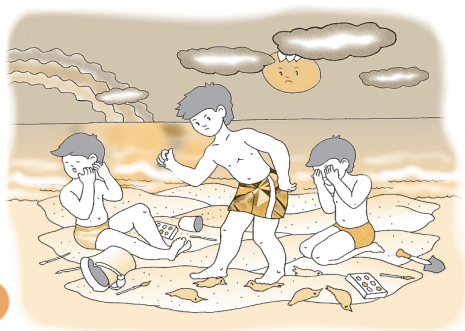

B.

A. Cum e soarele? Ce se vede pe cer? Cum este marea? Ce fac băieţii?

B. De ce s-a întristat soarele? Din ce cauză s-a îngrozit marea, curcubeul? Ce face unul dintre băieţi?

NOTA BENE !

duios – duioşie
invidie – a invidia – invidios

3. *Citiţi textul. Spuneţi de ce păsările lui Iisus erau atît de frumoase.*

ZBURAȚI, ZBURAȚI!

S-au întîmplat acestea pe cînd Domnul Iisus Hristos era copil la Nazaret şi se juca bucuros cu copiii din satul Lui.

Odată, după o ploiae caldă de vară, cîţiva copii s-au adunat pe malul unui rîuleţ din apropiere. Frămîntau lutul moale, făceau păsărele şi le aşezau pe malul apei. Fiecare copil se străduia[1] să facă păsările mai frumoase decît ale celorlalţi. Cu toate acestea[2], păsările micuţului Iisus erau cele mai frumoase, căci tot ce făcea El, făcea cu mare dragoste şi duioşie.

Soarele era la apus[3] şi razele[4] lui cădeau pe faţa apei[5] şi apa era de toate culorile curcubeului[6]. Micuţul Iisus lua cu mîna culorile de pe faţa apei şi vopsea[7] păsărelele. Erau chiar mai frumoase decît cele vii. Toţi copiii erau uimiţi de această frumuseţe. Iar unii Îl invidiau cu invidie neagră.

Iuda, care era şi el printre copii, era înciudat[8], mai ales că păsările lui erau urîte şi grosolane[9]. Furios[10], şi-a strivit[11] păsările cu picioarele. S-a repezit şi la celelalte. Toţi copiii priveau îngroziţi[12] la el, dar nu-l împiedicau[13], căci el era cel mai mare şi cel mai puternic. Apoi Iuda s-a îndreptat şi spre păsările lui Iisus.

Micul Iisus, cînd a văzut pe Iuda gata să sară cu picioarele peste păsări, s-a repezit şi El, şi, bătînd din palme, a strigat cît a putut de tare:

– Zburaţi, zburaţi, păsărelelor!

Şi… minune[14]! Păsările lui Iisus au zburat în măslinul verde de lîngă casă.

Din cartea ***«Raiul copiilor»***

[1] **a se strădui** – стараться
[2] cu toate acestea – все равно
[3] apus – закат
[4] **rază** – луч
[5] faţa apei – поверхность воды
[6] **curcubeu** –
[7] **a vopsi** – a colora
[8] înciudat – разозленный
[9] **grosolan** – obraznic
[10] **furios** – разъяренный
[11] **a strivi** – растоптать
[12] îngrozit – с ужасом
[13] **a nu împiedica** – не препятствовать
[14] **minune** – *sin.:* miracol

4. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cînd s-au întîmplat cele descrise în text? 2) Unde se aflau copiii? 3) Ce făceau ei din lut? 4) Cum erau păsările micului Iisus? De ce? 5) Ce fel de băiat era Iuda? 6) De ce şi-a strivit el păsările?

5. *Citiţi textul pe fragmente. Intitulaţi-le cu propoziţii din text sau folosiţi titlurile din «Colacul de salvare» (pag. 146).*

6. *Povestiţi detaliat fragmentul cel mai poetic, după părerea voastră.*

7. *Reproduceţi textul, folosind întrebările din ex. 4 şi planul din «Colacul de salvare».*

8. *Povestiţi textul în numele unui personaj al textului. Folosiţi întrebările şi imaginile de la ex. 2.*

9. *Improvizaţi un dialog dintre doi băieţi care erau de faţă cînd s-a produs minunea.*

- Copilul la Nazaret.
- Păsările din lut.
- Cele mai frumoase păsări.
- Culorile curcubeului.
- Invidie neagră.
- Groaza copiilor.
- Zburaţi, păsărelelor!

Repere:

• Ce rău şi furios este! • Păsările erau foarte frumoase. • De toate culorile curcubeului. • Şi ale mele erau frumoase, dar… s-a întîmplat o minune.

NOTA BENE !

Cazurile: **vocativul**

masculin	feminin			
• băiete • Vasile • Victore	• mămico • Rodico	dar şi	• mămică • Rodica	• fraţilor • doamnelor • Victor

Exemple:

1) Scumpă ţară şi frumoasă,
O! **Moldovă,** ţara mea!...
Vasile Alecsandri

2) **Mario,** ia mai pune ... pe foc.
Ileano, ia vezi tu de o oală cu lapte...
Geo Bogza

3) Cobori în jos, **luceafăr** blînd, ...
Mihai Eminescu

4) **Codrule, codruţule,**
Ce mai faci, drăguţule!
Mihai Eminescu

5) **Mamă,** bate-mă, ucide-mă... dă-mi ceva de mîncare.
Ion Creangă

Dragă Maria!

10. *Transcrieţi din text propoziţia care conţine un substantiv în vocativ.*

11. *Adresaţi-vă unul altuia cu diferite rugăminţi, sfaturi etc.*

12. *Alcătuiţi, în scris, propoziţii cu îmbinările de cuvinte din ex. 1.*

13. *Copiaţi propoziţiile care descriu păsărelele lui Iisus şi felul în care le făcea.*

A. *Citiţi textul şi răspundeţi la întrebări (ex. 4).*

B. *Povestiţi fragmentul preferat.*

C. *Scrieţi o micropovestire după imagini (ex. 2) şi intitulaţi-o.*

SĂRBĂTORILE DE PAŞTI

1.

Şi cît e de frumos în sat:
Creştinii vin tăcuţi din vale
Şi doi de se-ntîlnesc în cale
Îşi zic: Hristos a înviat!

George Coşbuc

NOTA BENE !

cer – ceresc	sfînt – a sfinţi
mamă – maică – mumă	roşu – a înroşi
nou – a înnoi – a reînnoi	sînge – a sîngera

2.

SFINTELE PAŞTI

Sfintele Paşti e o sărbătoare a vieţii care simbolizează miracolul Învierii Domnului. Este una dintre sărbătorile cele mai importante ale creştinilor. Esenţa acestei sărbători creştine este amintirea vie a patimii (suferinţei), a morţii şi a Învierii lui Iisus Hristos.

Sărbătoarea Paştelui e sărbătoarea luminii şi a bucuriei. Este un moment de linişte sufletească şi de apropiere de familie.

Farmecul deosebit sînt tradiţiile şi simbolurile pascale: oul vopsit, mielul, dar şi bucatele tradiţionale de Paşti. Acestea sînt diferite: cozonacul, pasca, iepuraşul. Minunată este şi slujba de sîmbătă seara cînd creştinii primesc lumina sfîntă.

3.

– HRISTOS A ÎNVIAT!
– ADEVĂRAT A ÎNVIAT!

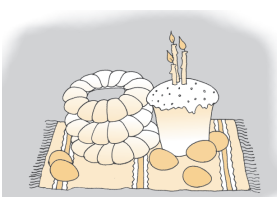

– HRISTOS S-A ÎNĂLŢAT!
– ADEVĂRAT S-A ÎNĂLŢAT!

4. Maria Îl vede viu, şi nu-şi crede ochilor. Da, e El. Mîinile Lui erau slabe, obosite şi aveau o culoare de ceară[1]. Din ele cădeau picături de sînge, înroşind iarba verde.

– Doamne, a şoptit Maria, mîna Ta sîngerează încă.

– Da, Maria, sîngerează, dar nu mai doare.

– Leagă-Ţi mîna cu marama[2] asta.

Nazarineanul a luat-o şi şi-a şters mîinile. Apoi i-a întins-o[3] înapoi; femeia a luat-o şi a acoperit[4] coşul în care erau pîine şi ouă.

Cînd a venit acasă, Maria s-a uitat în coş. Abia acum a observat că ouăle nu mai erau albe. Le-a atins[5] cu mîna, dar roşul sîngeriu de pe ele nu s-a şters. Atunci a înţeles taina acestei întîmplări.

– Doamne, acesta e darul învierii[6] Tale şi noi n-o să uităm aceasta niciodată.

După ***E. Copăceanu***

[1] ceară – воск
[2] maramă – тонкий, праздничный женский платок
[3] **a întinde** – протянуть
[4] **a acoperi** – накрыть (платком)
[5] a atinge – притронуться
[6] **înviere** – воскрешение

5.

ÎNVIEREA DOMNULUI IISUS

Era duminică. Au trecut trei zile de la îngroparea Domnului Iisus. Dis-de-dimineaţă, Maria Magdalena cu alte femei credincioase au venit la mormînt cu miresme pentru Iisus, după cum era obiceiul. Dar ce-au văzut? Piatra era răsturnată, iar mormîntul gol. Îngerul le-a spus femeilor că Hristos a înviat. Femeile au pornit să vestească această minune.

De Paşti există tradiţia de a mînca carne de miel. Mielul Îl simbolizează pe Domnul Iisus. Culoarea roşie simbolizează sîngele vărsat pe Cruce. Ouăle simbolizează mormîntul, iar ciocnirea lor – deschiderea lui. Cel care ciocneşte ouăle spune: „Hristos a înviat!”, iar celălalt răspunde: „Adevărat a înviat!”.

6.

PAŞTILE ÎN SAT

Azi în sat,
Parcă-i ziua mai frumoasă
Şi şoseaua mai voioasă.
Am plecat acum cu toţii,
Şi bunicul, şi nepoţii,
La altar, la închinat!

Bucuroşi
Ne-am întors apoi acasă
Şi ne-am aşezat la masă.
Apoi mult ne-am veselit
Şi la masă am ciocnit
Ouă roşii.

R. Niger

BRAVO !!!

1. *Completaţi versurile cu cuvintele potrivite după sens.*

1.1. Un fir de … verde,
O rază-ncălzitoare,
Un gîndăcel, un flutur,
Un clopoţel în floare.

Vasile Alecsandri

2

1.2. De te-ai face-n văi o …
Te-aş găsi după suflare,
Spune-ţi-aş vorbe cereşti:
«Maică, tot frumoasă eşti!»

Grigore Vieru

2

1.3. *Intitulaţi catrenele de mai sus.*

2–4

2. *Citiţi textul cu atenţie. Completaţi-l după sens.*

PLOAIA

2.1. Ştii de ce plouă? Pămîntul e **negru**
şi o roagă pe Ploaie să vină să-l spele.
Ploaia vine din cer şi-l spală şi
Pămîntul se face ...

Spiridon Vangheli

3

POAMA

2.2. Poama trăieşte în struguraşi. Cînd o rup
eu, e acră. Cînd o rupe ... – e dulce.
Ea se face **dulce** în mîna **mamei.**

Spiridon Vangheli

3

3. *Priviţi imaginea. Scrieţi 4–5 propoziţii la tema «A venit primăvara!».*

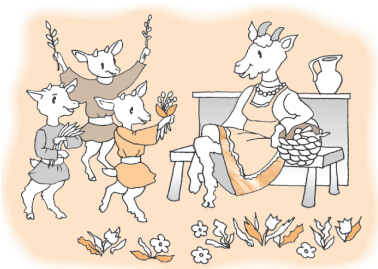

3–15

4. *Citiţi şi completaţi comparaţiile.*

4.1. ...ca cerul.

4.2. …ca o floare.

4.3. …ca un brad.

4.4. …ca o furnică.

4.5. …ca o pîine.

4.6. ...ca un ghiocel.

1–6

5. *Alcătuiţi enunţuri cu trei comparaţii la alegere.*

2–6

6. *Descrieţi, la alegere, portretul mamei, bunicii, surorii, verişoarei, folosind comparaţii (4 – 5 enunţuri).*

2–10

7. *Ghiciţi.*

7.1. Dulce murmură în zbor
Pe razele de soare
Şi trăieşte doar cu flori
De cum naşte, pînă moare.

2

7.2. Trece, trece, trece,
Trece … rece.
Şi revine-n ţară
Doamna primăvară.

Dumitru Matcovschi

2

Magna cum laudae

MINUNILE DIN PREAJMA NOASTRĂ

1. *Citiţi. Pronunţaţi corect sunetul* **[o]** *şi diftongii. Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

Vorbă	neordinar	dintr-odată	**soare**	culoare
orice	atmosferă	portocaliu	joacă	coboară
fenomen	orizont	dorit	se poate	compară

COMPARAȚI !

- Paşte – Пасха
  nuanţă – нюанс, оттенок
- automobil *vechi* – ***старый*** автомобиль
  om *bătrîn* – ***старый*** человек

triunghi – треугольник
orizont – горизонт

NOTA BENE !

- vechi – străvechi
  buni – străbuni
- lumină – a lumina – luminos

soare – solar – însorit
a cerceta – cercetător – cercetaş
a dansa – dans – dansator

- a apărea – a dispărea

2. *Citiţi textul. Aţi văzut vreodată cele descrise în text?*

ȘI SOARELE DANSEAZĂ

O străveche credinţă[1] populară zice că «soarele joacă» o dată la Paşte şi altă dată la Sînchetru (Sfîntul Petru). Cercetînd[2] acest fenomen[3], savanţii[4] au stabilit[5] că acest «dans» al soarelui se poate vedea în orice zi, în special, primăvara şi la începutul verii. E vorba de razele de lumină care trec neordinar[6] prin atmosferă.

Deci cum dansează soarele?

Aflîndu-se la orizont, soarele îşi schimbă dintr-odată forma. Discul solar ia forma unui triunghi, după aceasta a unei ciuperci şi apoi a unui ou. În acest timp se schimbă şi culoarea soarelui, apar nuanţe roşii şi portocalii.

Dar minunea nu se termină aici. După cum am spus, el mai şi dansează: ba se înalţă, ba coboară, iar cînd ajunge la orizont, dispare[7] sau apare în faţa celor care-l privesc.

Dacă doriţi să vedeţi un soare-ciuperci ce «dansează», fiţi atenţi, adică cu ochii în patru[8].

Din cartea ***«Enciclopedia minunilor»***

[1] credinţă – вера
[2] **cercetînd** – изучая
[3] **fenomen** – явление
[4] savant – ученый
[5] **a stabili** – определить
[6] neordinar – *sin.:* neobişnuit
[7] **a dispărea** – *ant.:* a apărea
[8] **cu ochii în patru** – foarte atent

3. *Citiţi fragmentul în care se spune:*

- cînd «dansează» soarele;
- cum este acest dans;
- despre culorile soarelui.

4. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cînd dansează soarele? 2) Ce îşi schimbă soarele? 3) Ce formă ia discul solar? 4) Ce culori poate avea soarele? 5) Cum dansează el? 6) Cum credeţi, se aseamănă «dansul» soarelui cu cel al mingii? Demonstraţi.

5. *Povestiţi textul, răspunzînd la întrebări.*

6. *Citiţi. Încercaţi să continuaţi în versuri sau în proză.*

Soarele-i mai mare,
Pe cînd eu sînt mic.
...

7. *Citiţi miniatura lui Spiridon Vangheli despre stele. Încercaţi să povestiţi în acelaşi fel despre picăturile de ploaie, despre fulgii de zăpadă, despre soare. Folosiţi «vîntul» ca fenomen al naturii.*

STELELE

Ştii de unde se iau Stelele? Le fac Norii. Cînd îl mănîncă pe Soare, Norii fac fărîmături şi ele se împrăştie pe cer.

A. *Citiţi textul şi răspundeţi la întrebări (ex. 4).*

B. *Desenaţi un soare asemănător celui din text şi descrieţi-l.*

Model: Soarele meu e roşu, ca un morcov mare. El dansează pe cer, iar iepurii… stau cu gura căscată.

FULGERUL

1. *Citiţi. Pronunţaţi corect sunetul [g].*

Ger	gît	a cîştiga	îngheţată	gîză
a înghiţi	fulger	a distruge	înger	ghem
a se rostogoli	argintiu	enigmă	înţelegere	grajd

COMPARAȚI !

glob – глобус, шар
plop – тополь
gîscă – гусыня
gînsac – гусь

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi două propoziţii.*

A se rostogoli — mingea, ..., ...

A exploda — o bombă, ..., ...

NOTA BENE !

urmă – a urmări
fulger – a fulgera

3. *Citiţi textul. Spuneţi dacă aţi văzut vreodată un astfel de fenomen.*

FERIȚI-VĂ DE FULGERUL GLOBULAR[1]!

Doi copii s-au ascuns de ploaie într-un grajd[2]. Deodată în vîrful unui plop din apropiere a apărut o minge de foc galbenă-roşiatică. Ea «a sărit» de pe o creangă pe alta, apoi a coborît pe pămînt şi s-a rostogolit[3] spre grajd. Mingea, ca o bucată de fier încins[4], împrăştia în jur scîntei[5] portocalii. Copiii nu se mişcau.

Cînd mingea a ajuns lîngă ei, cel mai mic a lovit-o cu piciorul şi ea a explodat[6]. Copiii au fost aruncaţi la pămînt, dar au rămas vii. Mai rău a fost cu vitele[7]. Din douăsprezece vaci, care se aflau în grajd, unsprezece au fost ucise.

Fulgerul globular se mişcă destul de încet, ca un om care aleargă. El poate fi uşor urmărit[8] cu ochii. Calea lui deseori coincide[9] cu direcţia vîntului. Uneori fulgerul acesta se opreşte. Cînd se mişcă însă, răspîndeşte un sîsîit[10], de parcă ar fi un gînsac.

Fulgerul globular mai e şi astăzi o enigmă[11]. Savanţii au încă mult de lucru.

Din cartea ***«Enciclopedia minunilor»***

[1] **fulger globular** – шаровая молния
[2] grajd – конюшня
[3] **a se rostogoli** – подкатиться
[4] încins – раскаленный
[5] scînteie – искра
[6] **a exploda** – взорваться
[7] **vite** – скот
[8] a urmări cu ochii – проследить взглядом
[9] a coincide – совпадать
[10] sîsîit – шипение
[11] **enigmă** – загадка

4. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Ce au văzut odată copiii? 2) Cu ce seamănă fulgerul globular? 3) Spuneţi cum se mişca el. 4) Ce a făcut copilul cel mai mic? 5) Ce trebuia să facă el? 6) Cum credeţi, ce s-a întîmplat mai departe?

5. *Citiţi şi împărţiţi textul în fragmente, intitulaţi-le.*

6. *Reproduceţi fragmentul preferat.*

7. *Povestiţi textul în numele unui copil care le comunică (*сообщает*) părinţilor despre cele întîmplate.*

8. *Descrieţi fulgerul globular. Puteţi începe astfel:*

Fulgerul globular seamănă cu o minge de foc. El împrăştie scîntei. Are culoare galbenă-roşiatică. Se mişcă…

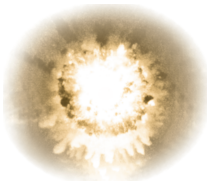

9. *Improvizaţi dialoguri dintre un copil şi prietenii săi după replicile date.*

– Am auzit că ieri s-a întîmplat ceva. Ne spui şi nouă?
– …
– Unde eraţi?
– …
– Cum era fulgerul?
– …
– Ce a făcut Ionică?
– …
– Ce s-a întîmplat mai departe?
– …

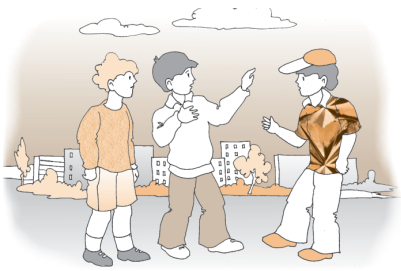

10. *Citiţi propoziţiile în care se dau sfaturi de comportare în timpul ploii cu fulgere. Scrieţi-le la persoana a II-a singular (tu).*

Model: Nu staţi sub copacii înalţi! – Nu sta sub copacii înalţi!

- Intraţi în casă! – ...
- Închideţi ferestrele, uşile! – ...
- Stingeţi (deconectaţi) lumina! – ...
- Staţi liniştit! – ...
- Nu alergaţi! – ...
- Nu strigaţi! – ...

A. *Citiţi textul, povestiţi-l conform întrebărilor din ex. 4.*

B. *Improvizaţi un dialog cu unul dintre personajele textului.*

NISIPURI PERICULOASE

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetele* **[d]**, **[t]**, **[n]**. *Formaţi îmbinări de cuvinte.*

Germania	minute	a nimerit	se deplasa	enigmă
undeva	**a dispărut**	**nisip**	a întins	repede
a cotit	a deschis	prăpastie	vite	spate

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi enunţuri.*

A se scufunda — piatra, vaporul, ...

A nimeri **în** — fereastră, ochi, ...

3. *Citiţi propoziţiile. Formulaţi întrebări.*

1) Republica San Marino are **cea mai mică** armată. Ea numără vreo 60 de militari.

2) Bătrînul a săpat **o fîntînă adîncă.**

3) Ieri jucam fotbal **în curte** şi am nimerit cu mingea în fereastră.

COMPARAȚI !

autostradă – автострада	prăpastie – пропасть
Germania – Германия	şofer – шофер
coloană – колонна	subtropical – субтропический
provizii – провизии	rucsac – рюкзак

NOTA BENE !

cot – a coti – cotitură
a locui – locuinţă – locuit – nelocuit
a se deplasa – deplasare
nisip – nisipos

4. *Citiţi textul. De ce sînt periculoase nisipurile mişcătoare?*

NISIPUL ÎNGHITE OAMENI?!

În primăvara anului 1945 pe o autostradă din Germania se deplasa[1] o coloană de automobile americane pline cu provizii. Pe neaşteptate au apărut avioane fasciste. Un şofer a cotit[2] brusc[3] şi şi-a ascuns maşina în tufarii de la marginea drumului. Peste cîteva minute avioanele au dispărut. În acest timp autocamionul

ascuns în tufari a intrat atît de adînc[4] în pămînt, încît şoferul n-a mai putut să deschidă uşa cabinei. Maşina a nimerit[5] în nisipurile mişcătoare[6] (asemănătoare cu mlaştinile[7]), unde îşi pierd uneori viaţa şi animalele, şi oamenii.

Speriat, ostaşul american abia a reuşit să iasă prin partea de sus a cabinei. Iar camionul greu a fost înghiţit de prăpastia nisipoasă chiar sub ochii militarului[8] care s-a salvat, agăţîndu-se[9] de un tufiş din apropiere.

Altă dată doi studenţi călătoreau printr-o ţară subtropicală cu scopul de a aduna plante rare. Locurile acelea erau nelocuite. Ei mergeau încet cu rucsacurile în spate. Pămîntul era nisipos. Cel care mergea primul a făcut cîţiva paşi pe nisip şi a simţit că se scufundă[10]. «Ajută-mă! Mai repede! Sînt nisipuri mişcătoare!» a strigat el, încercînd să se sprijine cu mîinile.

Tovarăşul său i-a întins o prăjină[11] lungă, dar acela n-a mai reuşit s-o apuce, căci nisipul îi ţinea mîinile. În cîteva minute el a dispărut în nisip chiar sub ochii tovarăşului zguduit[12].

Din cartea ***«Enciclopedia minunilor»***

[1] **a se deplasa** – *sin.:* a merge
[2] **a coti** – повернуть
[3] **brusc** – резко
[4] **adînc** – глубоко
[5] **a nimeri** – попасть
[6] **nisipuri mişcătoare** – зыбучие пески
[7] **mlaştină** – болото
[8] militar – persoană care face parte din armată
[9] agăţîndu-se – цепляясь
[10] **a se scufunda** – тонуть
[11] **prăjină** – шест
[12] zguduit – потрясенный

REPRODUCEȚI !

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cînd au avut loc cele descrise în text? 2) Unde s-a ascuns şoferul? 3) Ce s-a întîmplat cu unul dintre autocamioane? 4) De ce şoferul n-a putut să iasă pe uşă? 5) Putem spune că el a avut noroc? De ce? 6) Ce adunau studenţii? 7) Ce s-a întîmplat cu unul dintre ei? 8) Ce a strigat el? 9) Spuneţi cum a încercat să-l ajute tovarăşul său. 10) De ce nu l-a putut salva?

6. *Împărţiţi textul în două fragmente. Intitulaţi-le. Propuneţi apoi un alt titlu pentru text.*

6.1. *Citiţi prima parte a textului, povestiţi-o după întrebări (1–5).*

6.2. *Citiţi partea a doua, povestiţi-o, răspunzînd la celelalte întrebări (6–10).*

7. *Citiţi proverbul. Explicaţi sensul lui în limba maternă. Citiţi (transcrieţi din text) fragmentele care pot avea următorul titlu.*

Frica are ochi mari.

8. *Alcătuiţi un dialog pe tema «Minunile din preajma noastră». Vorbiţi despre fulger, nisipuri mişcătoare sau alte fenomene. Puteţi începe astfel:*

– Ce carte citeşti, feciorăşule?
– Citesc enciclopedia «Vreau să ştiu».
– Îţi place?
– Desigur.
– Despre ce ai citit?
– Despre nisipurile mişcătoare.
– Îmi povesteşti şi mie?
– Cu plăcere.
– …

9. *Citiţi din text propoziţiile care conţin verbe la modul imperativ. Spuneţi, cui s-a adresat cel care mergea primul: unei sau mai multor persoane?*

10. *Scrieţi poezia lui Constantin Dragomir «Despre unii părinţi». Părinţii voştri seamănă cu cei din poezie?*

10.1. *Puneţi verbele din primele două strofe la imperativ plural (voi, Dvs.).*

DESPRE UNII PĂRINȚI

– Nu lua!
– Nu te-aşeza!
– Nu umbla!
– Nu-i treaba ta!

– Nu vorbi!
– Nu te suci!
– Nu sări!
– Nu te-nvîrti!

– Nu mînca!
– Nu răsufla!
– Nu lăsa!
– Nu arunca!

10.2. *Modificaţi primele strofe, punînd verbele la imperativ singular (tu) forma afirmativă, aşa după cum ar spune «alţi» părinţi.*

A. *Citiţi textul şi răspundeţi la întrebări (ex. 5).*

B. *Povestiţi unul dintre fragmente.*

C. *Modificaţi ultima strofă (poezia «Despre unii părinţi») după modelele exersate la lecţie.*

MINUNILE APEI

MINTE SĂNĂTOASĂ ÎN CORP SĂNĂTOS.
MENS SANA IN CORPORE SANO. (l. latină)

1. *Citiţi. Formulaţi trei propoziţii.*

A începe **să** – bea / doinească / mănînce / ...

A vrea **să** – se deplaseze / cotească / nimerească / ...

2. *Citiţi propoziţiile. Observaţi utilizarea expresiilor evidenţiate.*

1) Tratamentul lui Sandu a durat **mulţi ani la rînd** (много лет подряд). 2) Staţi **în rînd,** vă rog! (в ряд). 3) **În primul rînd** (в первую очередь, во-первых, прежде всего), hai să mergem la expoziţie. 4) Copii, ieşiţi **pe rînd** (по очереди, один за другим)!

COMPARAȚI !

dovadă – довод	vîrstă – возраст
siberian – сибиряк	hîtru – хитрый
identic – идентичный, такой же	obişnuit – обычный

NOTA BENE !

- apeduct = apă duce
- greu – greutate

3. *Citiţi textul. Spuneţi dacă găinile ştiu ce e bun sau nu.*

APĂ VIE?!

Da-da, apă vie! Apa de zăpadă e apă vie. Aşteptaţi dovezi? Cu plăcere!

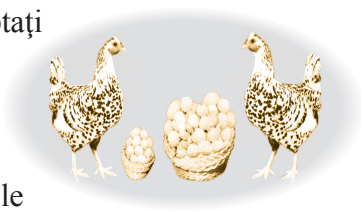

Savanţii siberieni au făcut experienţe cu două grupe de găini identice ca vîrstă şi greutate. Una dintre ele a băut apă de zăpadă, iar alta – apă obişnuită din apeduct[1]. Experienţa[2] a durat[3] trei luni şi jumătate. Găinile

din prima grupă au ouat 538 de ouă, iar cele din a doua doar 272, adică[4] aproape[5] în jumătate. În plus, ouăle găinilor care au băut apă de zăpadă erau mai mari.

Mai doriţi exemple?

O scroafă a fost adăpată[6] cu apă de zăpadă. Peste două luni a fătat 10 purcei. Cînd au împlinit[7] o lună, purceii adăpaţi cu apă vie cîntăreau cîte 9 kilograme, pe cînd cei crescuţi în condiţii obişnuite – abia 5 kilograme.

Dar să vedeţi cît de hîtri sînt puişorii de găină… Cînd le pui o farfurie cu apă obişnuită, ei beau pe rînd[8], liniştit. Dacă însă le torni apă de zăpadă, în care mai plutesc şi bucăţele de gheaţă, aceşti ştrengari[9] gălbiori încep să bea cu sete, se luptă cu vecinii, se urcă în farfurie.

Ei, ce mai ziceţi acum?

Din cartea ***«Enciclopedia minunilor»***

[1] **apeduct** – водопровод
[2] experienţă – опыт
[3] **a dura** – длиться
[4] **adică** – то есть
[5] **aproape** – *aici:* почти
[6] **adăpat** – напоен
[7] **a împlini** – исполниться
[8] **pe rînd** – по очереди
[9] ştrengar – сорванец
[10] destul – достаточно

4. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Ce au demonstrat savanţii? 2) Ce fel de experienţe au făcut ei? 3) Rezultatele au fost interesante? Concretizaţi.

5. *Împărţiţi textul în trei părţi. Intitulaţi-le, apoi citiţi-le.*

6. *Reproduceţi fragmentul care vă place mai mult. Puteţi începe astfel:*

Îmi place fragmentul despre puişori. Puişorii sînt galbeni... Ei ştiu care apă e mai bună: cea vie. Nici mie nu-mi place apa din apeduct. Cînd le dai puişorilor apă…

7. *Povestiţi textul în numele unui «erou» al textului (al puişorului, purcelului, găinii ş.a.). Exprimaţi satisfacţia* (удовлетворение) *lui. Vă va ajuta «Colacul de salvare».*

Model:

Ga-ga-ga! Unde-i apa?
Aha, iat-o! Ce miros?!
Vai, ce bună e! ga-ga-ga!

Interjecţia

- Piu-piu!
- Co-co-co!
- Groh-groh!
- Ah, ce bu-u-un e!
- Vai! Mai vreau!
- Dă-te la o parte!

8. *Improvizaţi un dialog dintre doi puişori (răţuşte, bobocei ş.a.) care «vorbesc» despre apa vie. Folosiţi «Colacul de salvare».*

9. *Continuaţi şirul de sinonime, folosind şi textul. Alcătuiţi propoziţii.*

a intona a doini ...	plai pămînt ...	nea omăt ...	deştept înţelept ...

10. *Traduceţi propoziţiile.*

1) Мне исполнилось 12 лет. 2) Опыт длился много лет подряд. 3) Не люблю воду из водопровода. 4) Какая вкусная вода!

11. *Ascultaţi/citiţi textul. Cum credeţi că sînt islandezii? De ce?*

□ Islanda e un exemplu clasic de ţară cu gheţari veşnici. Cojocul de gheaţă are cîţiva kilometri grosime. Cel mai mare gheţar al Islandei are o lungime de 150 de kilometri.

A. *Povestiţi fragmentul care v-a plăcut cel mai mult.*

B. *Faceţi o descriere a puilor.*

C. *Scrieţi propoziţii, folosind îmbinările:* ***pe rînd, în primul rînd, a-i fi sete.***

D. *Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi interjecţii.*

E. *Găsiţi informaţii curioase din viaţa animalelor şi faceţi o relatare.*

PRIETEN CREDINCIOS

1. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Pronunţaţi corect sunetele [ă], [î]. Construiţi propoziţii.*

Stăpîn grijuliu	mormînt îngrijit	bătrîn iubitor
a se smulge din mînă	glas răscolitor	a se uita întrebător

COMPARAŢI !

labă – лапа
leu – лев

NOTA BENE !

a aştepta – aşteptat – neaşteptat
drag – dragoste – îndrăgit
cald – a încălzi
mic – micuţ

2. *Priviţi desenele. Citiţi şi reţineţi sensul expresiilor.*

Lenuţa a alergat **într-un suflet** la autobuz.

Ion **îşi ia rămas bun** de la mama.

- **Lumea celor fără dor**
- **Locul de veci**

3. *Citiţi textul. Pe cine încă mai aşteaptă Leu?*

LEU, SAU UN CÎINE CARE A IUBIT

Leu, un căţel, s-a născut micuţ ca toţi căţeii. Iniţial stăpînii l-au numit Rîndunel, de zglobiu[1] ce era. A fost Rîndunel vreo trei săptămîni, pînă cînd s-a întîlnit cu noul său stăpîn[2], alături de care avea să-şi ducă viaţa pînă în acea ultimă zi.

S-au plăcut din primele clipe. Căţelul l-a îndrăgit chiar de la prima întîlnire, **cînd** bătrînul, văzîndu-l, a exclamat cu mirare şi nedumerire[3]: Rîndunel?! Ce fel de Rîndunel, domnilor?! Uitaţi-vă ce labe are – de leu! E Leu!

Căţelul i-a răspuns afirmativ[4] cu codiţa-i vioaie, lingîndu-i pantofii, **fiindcă** mai sus nu ajungea.

Au trăit alături vreo cinci ani, plini de credinţă şi de bucuria că nu sînt singuri, că se au unul pe altul.

Dar a venit o zi, o ultimă zi, cum vin toate zilele acelea triste şi neaşteptate[6], în care bătrînul a plecat în lumea celor fără dor…

A rămas Leu singur, lipsit de dragostea şi grija care-i încălzea sufletul. **Nici** rămas bun nu şi-a luat. Au uitat[7] toţi de el în acea zi.

Tulbura[8] nopţi la rînd liniştea vecinilor, pînă **cînd** într-o zi nişte oameni buni au hotărît să-l ducă la cimitir[9].

Acolo, abia au reuşit să facă cîţiva paşi, iar Leu s-a smuls[10] din mîinile celor care-l duceau şi a fugit într-un suflet drept la mormîntul[11] bătrînului.

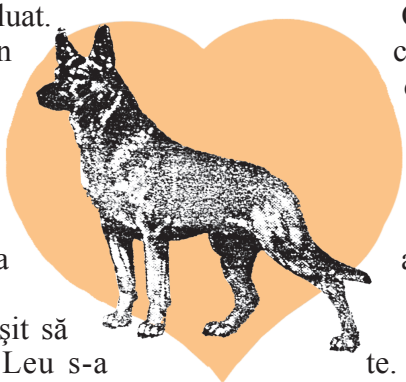

O, Doamne! Cum a ştiut un cîine că anume acesta e locul de veci al fostului stăpîn?!

Alerga pierdut[12] în jurul mormîntului, îl mirosea, se uita întrebător şi cu slabă speranţă la cei din jur, îl adulmeca[13] cu dor…

Cu greu l-au adus acasă. E linişte de atunci în noapte. Uneori, însă, Leu tot mai caută cu dor spre poartă…

[1] **zglobiu** – *sin.:* vioi
[2] **stăpîn** – хозяин
[3] **nedumerire** – *sin.*: dezorientare
[4] afirmativ – утвердительно
[5] **a linge** – лизать
[6] **neaşteptat** – *ant.:* aşteptat
[7] a uita – забывать
[8] a tulbura – нарушать
[9] **cimitir** – locul de veci al omului
[10] **a se smulge** – *aici:* вырваться
[11] **mormînt** – могила
[12] pierdut – *aici:* растерянный
[13] a adulmeca – *sin.:* a mirosi

REPRODUCEŢI !

4. *Citiţi:*
- propoziţiile în care este descris căţelul;
- propoziţiile care demonstrează tristeţea, dorul şi disperarea prietenului patruped;
- propoziţia care demonstrează că Leu s-a resemnat (смирился) cu pierderea stăpînului.

5. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Cine este Leu? 2) Cum se numea la început? De ce? 3) Care erau relaţiile dintre stăpîn şi Leu? 4) Ce s-a întîmplat într-o zi? 5) Ce credeţi despre Leu?

REZUMAŢI !

6. *Împărţiţi textul în două fragmente. Daţi-le titluri potrivite.*

6.1. *Spuneţi ce sentimente vă trezesc aceste fragmente. Numiţi cîteva perechi de antonime care reflectă starea sufletească a personajului.*

Model:

Fericire 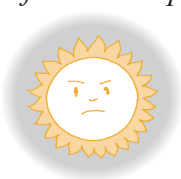 Disperare

7. *Găsiţi în text cîteva propoziţii care ar putea servi drept titlu. Scrieţi-le.*

8. *Reproduceţi textul:*
   - la persoana a treia;
   - la persoana întîi, «în numele» lui Leu.

- viaţă liniştită
- înţelegere
- împreună
- fără griji
- inima
- simţiri puternice
- al şaselea simţ

MEDITAŢI !

9. *Cum credeţi:*
   - care e cauza tristeţii/dorului acestui cîine?
   - de ce a putut cîinele să găsească singur mormîntul stăpînului?

10. *Construiţi un posibil final al acestei drame:*

Model: Au trecut vreo optsprezece luni. Durerea iarăşi l-a cuprins pe Leu. Într-o zi a fugit singur la mormîntul stăpînului. Nu mai vroia nici să mănînce, nici să revină acasă...

11. *Relataţi cazuri similare despre vreun cîine sau un alt animal:*
   - o întîmplare;
   - un film;
   - o carte etc.

12. *Relataţi despre «activităţile» cîinilor-grăniceri, sanitari, poştaşi, salvatori în caz de incendii sau seisme, specializaţi în identificarea drogurilor sau a altor tipuri de contrabandă etc.*

Conjuncția

a) Și, nici: *Tata a spus că vine și mergem la muzeu. Nici mi-i foame, nici mi-i sete…*

b) dar, iar, însă, ci: *Andreea a intrat în casă, dar* a ieșit repede. *Nu cîntă, ci desenează.*

c) ori, sau, ori…, ori, sau …, sau: *Azi sau mîine va ninge.*

d) deci, așadar: *A zîmbit, deci a înțeles.*

e) ca să, că, căci, dacă, deși, cînd, deoarece, fiindcă etc.: *Eu știu că ești talentată. Deși avea doar 18 ani, scria povești.* A înțeles *căci i-a explicat colega.*

13. *Copiaţi din text propoziţiile ce conţin cuvinte evidenţiate. Traduceţi-le. Observaţi şi reţineţi sensul acestor cuvinte.*

14. *Alcătuiţi propoziţii, folosind conjuncţii adecvate.*

Model: Bunica m-a numit Svetlana, dar tata îmi zise Luminiţa.

15. *Găsiţi în text şi scrieţi antonimele următoarelor cuvinte:*

a se despărţi
moarte
negativ
tristeţe

aici
a veni
zile
vechi

15.1. *Alcătuiţi enunţuri cu perechi de antonime, folosind şi conjuncţii potrivite.*

Model:
- **Ziua** ninge, **noaptea** ninge, dimineaţa ninge iară…
- Aş vrea să plece zilele **triste** şi să vină cele **vesele.**
- El mergea **nici** pe drum, **nici** pe cărare.

16. *Citiţi informaţia. Credeţi că se poate întîmpla aşa ceva? De ce?*

□ Cică a fost odată un om care toată viaţa a fost prisăcar (пчеловод). După plecarea prisăcarului în lumea celor fără dor, un roi de albine a ieşit din stup şi l-a însoţit în zbor pînă la cimitir. Apoi s-a aşezat pe mormînt...

A. *Citiţi textul. Faceţi descrierea cîinelui Leu.*

B. *Redaţi conţinutul fragmentului care v-a impresionat.*

C. *Relataţi o întîmplare despre unul dintre prietenii necuvîntători ai omului.*

D. *Scrieţi sfîrşitul acestei întîmplări (5–6 propoziţii).*

DIN VIAȚA PĂSĂRILOR

1. *Ascultaţi şi povestiţi în limba maternă.*

□ Cea mai veche pasăre de pe Glob e kiwi. Ea trăieşte numai în Noua Zeelandă. Este chiar emblema acestei ţări.

2. *Citiţi îmbinările de cuvinte. Pronunţaţi corect diftongii. Alcătuiţi propoziţii.*

Viermi gustoşi	**stăncuţă iubitoare**	**cioc puternic**
mireasă grijulie	dragoste fierbinte	dezmierdări dulci

NOTA BENE !

a suna – sunet	pene – penaj
a curăţa – curat	casă – căsnicie

3. *Citiţi textul. Prin ce v-a impresionat «soţul»?*

STĂNCUȚELE

Masculul e foarte grijuliu cu stăncuţa sa. Cînd găseşte ceva gustos, neapărat îi aduce şi miresei[1] sale. Ea, la rîndul ei, în semn de recunoştinţă[2] şi dragoste, emite[3] nişte sunete care seamănă cu ale puişorilor. Ca oamenii, nu? Şi noi doar, cînd vrem să ne exprimăm dragostea, folosim nume gingaşe, şi vorbim ca nişte copii.

«Mireasa» e şi ea atentă, grijulie. Îi curăţă uneori penajul[4].

Chiar şi după mulţi ani de «căsnicie», masculul continuă să-şi hrănească soţia cu aceeaşi gingăşie şi căldură şi i se adresează cu aceeaşi intonaţie de iubire.

Din cartea
«Inelul împăratului Solomon»

[1] **mireasă** – невеста
[2] **recunoştinţă** – признательность
[3] a emite – издать
[4] **penaj** – оперенье

4. *Argumentaţi că «mirele»-stancă e grijuliu, iubitor, atent.*

5. *Reproduceţi textul în numele stăncuţei-«mireasă». Puteţi începe astfel:*

Soţul meu e foarte frumos şi galant. Cînd găseşte ceva…

6. *Citiţi microtextul în gînd. Demonstraţi prin gesturi (cîte doi elevi) cele citite.*

«BUNĂ ZIUA» LA STĂNCUȚE

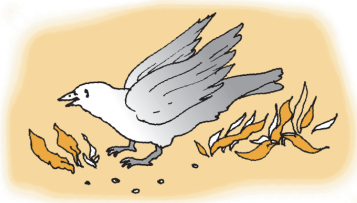

□ Stanca-femelă se lasă în pirostrii în faţa masculului şi într-un fel deosebit mişcă din aripi şi coadă. Aceste mişcări fac parte din ceremonia de salut, ele simbolizînd smerenia, fidelitatea soţiei faţă de soţul său.

6.1. *Povestiţi textul în limba maternă.*

6.2. *Formulaţi întrebări.*

7. *Descrieţi fazanul:*

- cum este;
- unde trăieşte;
- cu ce se hrăneşte etc.

A. *Citiţi textul şi formulaţi în scris patru întrebări.*

B. *Povestiţi momentele cele mai interesante din textul despre stăncuţe.*

PAPAGALII DE LÎNGĂ NOI

1. *Citiţi. Pronunţaţi corect sunetul* ***[o]****.*

A se odihni	ogradă	a dormi	imposibil
a se convinge	copac	de obicei	a împodobi
deodată	a se îmbolnăvi	multicolor	a se opri

COMPARAȚI !

papagal – попугай
a se odihni – отдыхать

NOTA BENE !

A strig**a** – strig**înd** < крича / закричав

A cit**i** – cit**ind** < читая / прочитав

A răspund**e** – răspun**zînd** < отвечая / ответив

2. *Citiţi textul. Cum credeţi, copacul a fost împodobit cu ocazia* (по случаю) *Anului Nou?*

NĂZBÎTIILE[1] PAPAGALULUI CACADU

Într-o zi, după prînz, tatăl meu se odihnea în curte. Deodată am auzit înjurături[2] supărate din locul unde se odihnea el. Alergînd într-acolo, l-am văzut pe tata strigînd, iar puţin într-o parte, pe copac, stătea papagalul.

L-am întrebat, speriat, pe tata:

– Doamne, ce s-a întîmplat? te-ai îmbolnăvit?

– Nu, nu m-am îmbolnăvit, dar cînd dormeam, creatura[3] asta blestemată[4] de papagal mi-a rupt[5] toţi nasturii de la haine.

Cînd m-am uitat pe jos, m-am convins[6] că tata avea dreptate.

Altă dată a păţit-o[7] mama. Papagalul o iubea foarte mult. Deseori ea împletea în livadă. Şi odată, cînd mama nu era acolo, papagalul a luat aţa cu ciocul şi a înfăşurat[8] un copac pînă la vîrf cu lîna frumoasă şi multicoloră. Curios[9] e că era imposibil s-o descurci[10] din frunzişul bogat.

Oaspeţii noştri se opreau uimiţi lîngă această minune. Nu puteau înţelege cine şi cu ce scop a împodobit astfel copacul.

După ***Conrad Lorentz***
din cartea ***«Inelul împăratului Solomon»***

[1] **năzbîtie** – шалость
[2] înjurătură – ругань
[3,4] creatură blestemată – проклятое создание
[5] a rupe – *aici:* откусить
[6] **a se convinge** – убедиться
[7] **a păţit-o** – пострадала
[8] **a înfăşura** – окутать
[9] **curios** – любопытно
[10] a descurca – распутать

REPRODUCEȚI !

3. *Răspundeţi la întrebări.*

1) Unde se odihnea tatăl? 2) De ce era el supărat? 3) Unde îi erau nasturii? 4) Pe cine iubea papagalul? 5) Cum credeţi, de ce a înfăşurat el aţa pe copac?

4. *Citiţi pe roluri prima parte a textului.*

5. *Intitulaţi fiecare parte cu propoziţii din text.*

6. *Ilustraţi textul.*

REZUMAȚI !

7. *Reproduceţi textul după întrebări şi ilustraţia la text.*

8. *Reproduceţi dialogul dintre tată şi fecior. Folosiţi replici din text.*

9. *Scrieţi, punînd verbele dintre paranteze la gerunziu după modelul de la «Nota bene».*

1) Oamenii îl vedeau pe boier (a alerga) şi (a striga) întruna. 2) M-am bucurat mult (a primi) scrisoarea Dumitale şi m-am întristat (a afla) din ea că nu eşti tocmai bine. ***(M. Eminescu)*** 3) Moşneagul (a vedea) aceste mari bogăţii, nu ştia ce să facă de bucurie. ***(I. Creangă)*** 4) Zeii, pe norii de aur, s-au ridicat spre Olimp, iar oamenii s-au dus înapoi (a rîde) şi (a chiui). ***(A. Mitru)***

10. *Ascultaţi/citiţi în gînd. Povestiţi despre struţ (*страус*) în limba maternă.*

UN STRUȚ CARE NU ERA LACOM

□ În timpul unei operaţii chirurgicale, în stomacul unui struţ de la grădina zoologică din Londra, medicii au găsit: două batiste, trei mănuşi, o casetă, o frînghie, un pieptene, o sonerie de la un ceas deşteptător, un colier şi cîteva monede. Cu toate acestea, îngrijitorul a declarat că acest struţ nu era deloc lacom, precum fraţii şi surorile lui.

A. *Citiţi textul pe roluri.*

B. *Povestiţi fragmentul preferat.*

C. *Relataţi un caz similar celui descris în informaţiile de mai sus.*

LUMINĂ SAU ÎNTUNERIC

1. *Citiţi cuvintele. Pronunţaţi corect sunetul [ă]. Formaţi îmbinări de cuvinte.*

Albină	bunică	băiat	piatră	învăţător
dulceaţă	**păianjen**	fată	a lăsa	acasă
ţesător	a găsi	a săruta	a trăi	părinţi

2. *Citiţi propoziţiile. Căutaţi sensul cuvintelor necunoscute în dicţionar. Formulaţi întrebări ca să puteţi răspunde cu aceste propoziţii.*

1) Bunica mea **a ţesut** în viaţa ei multe covoare. Ea este **o ţesătoare** vestită.
2) Tata şi feciorii construiesc o casă: feciorii **cară** piatră, iar tata **zideşte**.
3) Mă iertaţi, **am uitat** cînd porneşte trenul.

NOTA BENE !

a învăţa – învăţăcel
a ţese – ţesător

3. *Citiţi textul. Spuneţi care personaj vă trezeşte simpatie.*

ALBINA

(legendă)

A fost odată o femeie care avea doi copii, un băiat şi o fată. Copiii au plecat de acasă să caute de lucru, căci mama lor nu avea puteri să-i întreţină[1].

Băiatul a intrat învăţăcel la un ţesător[2], iar fata căra[3] piatră pentru zidarii[4] care făceau case.

După cîtăva vreme mama s-a îmbolnăvit şi a rugat pe un om din sat să ducă veste copiilor. Omul a umblat mult, în sfîrşit a găsit şi pe băiat, şi pe fată. Băiatul ţesea un covor şi a răspuns:

– Ce să-i fac? Las' să moară. E bătrînă şi i-a venit ceasul. Nu pot pleca, am mult de lucru.

Apoi omul a venit la fată. Cînd i-a spus de ce a venit, fata a lăsat lucrul, a început să plîngă şi a plecat într-un suflet[5] acasă.

Mamă-sa, cînd a văzut-o, s-a ridicat din pat şi, de bucurie, i s-a liniştit sufletul. Dar s-a întristat şi s-a supărat pe fecioru-său. A sărutat-o[6] pe fată şi a zis:

– Băiatul meu a uitat[7] de mine, dar eu îl iert, fiindcă vă iubesc pe amîndoi[8].

A zis vorbele acestea, a închis ochii şi a murit. În clipa aceea fata s-a prefăcut în albină, iar băiatul în păianjen[9].

De atunci păianjenul trăieşte singur, veşnic singur, fără fraţi şi surori, fără părinţi. Oamenii îl urăsc[10], îi rup pînza[11] şi îl omoară.

Albina însă e veselă şi zboară de pe o floare pe alta, trăieşte cu părinţii, cu fraţii şi surorile. Oamenii o iubesc. Casa ei e un fagure[12] de miere.

[1] a întreţine – содержать
[2] **ţesător** – persoană care ţese covoare etc.
[3] **a căra** – таскать
[4] zidar – каменщик
[5] **într-un suflet** – *sin.:* foarte repede
[6] **a săruta** – поцеловать
[7] **a uita** – *ant.:* a ţine minte
[8] **pe amîndoi** – обоих
[9] **păianjen** –
[10] **a urî** – *ant.:* a iubi
[11] pînză (de păianjen) – паутина
[12] fagure – соты

REPRODUCEȚI !

4. *Citiţi:*

- propoziţiile ce arată ocupaţiile copiilor;
- răspunsul fiecărui copil la chemarea mamei;
- ultimele vorbe părinteşti;
- despre viaţa albinei şi a păianjenului.

5. *Reproduceţi detaliat textul, folosind imaginile şi întrebările date.*

1) De ce au plecat copiii de acasă? 2) Ce făcea băiatul? 3) Dar fata? 4) S-a supărat mama pe copiii săi? 5) În ce s-au prefăcut copiii? De ce?

REZUMAȚI !

6. *Împărţiţi textul în fragmente, intitulaţi-le cu propoziţii din text. Folosiţi şi maximele de mai jos. Găsiţi şi alte variante.*

- Învaţă de la soare cum trebuie s-apui.
- Finis coronat opus.
- Învaţă de la păsări să fii mereu în zbor.
- Errare humanum est.

6.1. *Povestiţi fragmentul preferat.*

7. *Relataţi conţinutul legendei în numele unui personaj: al fetei, băiatului, mamei, bărbatului care i-a căutat pe copii, păianjenului, albinei. Exprimaţi şi atitudinea lor personală.*

Model:
- Da-a, am greşit. Recunosc. Îmi pare rău, dar e prea tîrziu. Oamenii mă urăsc, îmi rup pînza…
- Nu-mi pasă că nu mă iubeşte nimeni. Mare brînză! trăiesc şi singur. Rupeţi, rupeţi pînza! Ţes eu alta. Ha-ha-ha!

MEDITAȚI !

8. *Gîndiţi-vă şi spuneţi: De ce fata s-a prefăcut în albină, iar băiatul în păianjen? De ce totuşi s-au prefăcut, doar mama l-a iertat pe fiu, iar fata a venit s-o vadă?*

9. *Improvizaţi dialoguri dintre personajele legendei.*

Model:

– Bună ziua, mamă!
– Bună ziua, scumpa mamei.
– Mamă, eşti bolnavă?
– Bolnavă…, dar sînt foarte bucuroasă că ai venit.
– Am venit într-un suflet.
– Fratele tău însă n-a venit. N-are timp…
– Mamă!.. Nu te întrista!
– Eu îl iert, fiindcă îl iubesc.

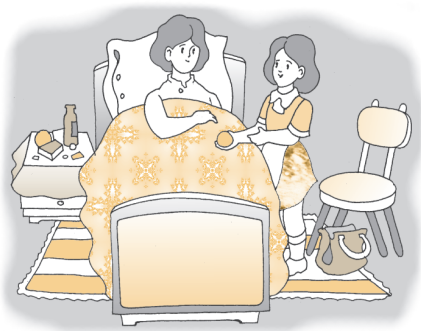

10. *Faceţi o relatare, folosind ca titlu unul dintre următoarele proverbe:*
- Albina alege florile nu după frumuseţe, dar după dulceaţă.
- Albina are şi miere, are şi fiere (яд).
- Are suflet de lup.

11. *Citiţi informaţiile de mai jos. Scrieţi şi altele similare.*

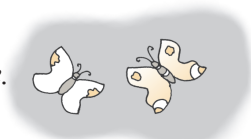

Înainte de ploaie:
– cîinele este neliniştit, se culcă şi se scoală mereu;
– fluturii zboară spre lumina din ferestre;
– albinele zboară grăbite spre stup (улей).

12. *Ghiciţi.*

Haine nu-mi cos,
Da pînză ţes mereu.

A. *Citiţi textul. Povestiţi fragmentul care vă place mai mult.*
B. *Realizaţi un dialog dintre două personaje (în baza textului).*
C. *Scrieţi cîte un sfat pentru fiică şi fecior.*

FIDELITATEA PĂUNULUI

1. *Citiţi. Pronunţaţi corect sunetul [ă]. Formaţi propoziţii.*

Cocoş mîndru	raţă sălbatică	gînsac desculţ
găină mare	**păun minunat**	gîscă grijulie
răţoi frumos	păuniţă somnoroasă	**lebădă graţioasă**

NOTA BENE !

A însura	A **se** însura
Bunicul vrea **să** însoare nepotul. (Дед хочет женить внука).	Nepotul vrea **să se** însoare. (Внук хочет жениться).

2. *Citiţi textul. Spuneţi cum este păuniţa: indiferentă, atentă, neserioasă, leneşă sau iresponsabilă (*безответственная*).*

DE CE-I FRUMOS PĂUNUL?

(legendă)

Păunul[1] şi păuniţa au hotărît să se căsătorească[2].

Păunul era foarte bucuros şi în ziua nunţii[3] a început să se gătească încă de dimineaţă, cum i se cuvine[4] unui mire. S-a împodobit foarte frumos.

Păuniţa însă nu s-a împodobit, zicea că mai are timp.

Pe la amiază a venit păunul s-o ia de la părinţi şi s-o ducă la el acasă. Cînd colo – păuniţa nu e gata. Ea l-a rugat să mai aştepte pînă se va împodobi. Mirele însă a zis că o ia aşa cum este, fiindcă îi este dragă, şi s-au dus la casa lor.

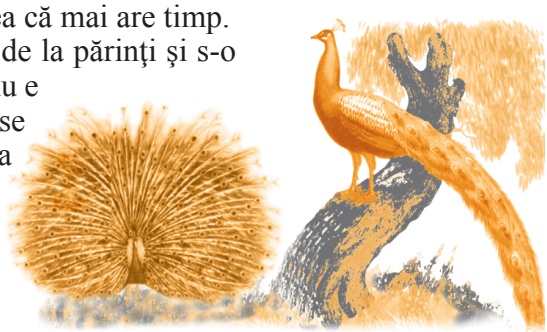

Şi în zilele noastre soţul păuniţei este mai gătit şi mai frumos decît ea. Aşa e?! Numai coada cît face!..

[1] **păun** – павлин
[2] a se căsători – жениться
[3] **nuntă** – свадьба
[4] **cum se cuvine** – как подобает

3. *Găsiţi în text răspunsurile la următoarele întrebări:*

1) Ce au hotărît păunul şi păuniţa? 2) Ce a făcut păunul de dimineaţă? 3) Dar păuniţa? 4) De ce păunul e mai frumos? 5) Ce trăsături avea păuniţa?

4. *Reproduceţi textul în baza întrebărilor din ex. 3.*

5. *Citiţi şi observaţi utilizarea a două verbe.*

a **se** căsători – (el, ea) vrea **să se** căsătorească
a **se** odihni – (ei, ele) pot **să se** odihnească
a **se** spăla – (el, ea) începe **să se** spele
a **se** duce – (el, ea, ei, ele) trebuie **să se** ducă

- Eu **citesc** – pot să **citesc**
  Tu **citeşti** – poţi să **citeşti**
  Noi **citim** – putem să **citim**
  Voi **citiţi** – puteţi să **citiţi**

Exemple:

1) Sora mea **vrea** **să se căsătorească.**
(primul verb) (al doilea verb)

2) E tîrziu, dar Ilieş abia **începe să se spele.**
3) Bunica mea a lucrat 40 de ani, acum **poate să se odihnească.**
4) Ei **trebuie să se ducă** la piaţă după cumpărături.

6. *Modificaţi verbele dintre paranteze după modelul din ex. 5.*

1) Oaspeţii n-au vrut (a se aşeza) la masă. 2) Băieţii doresc (a se înscrie) la secţia de baschet. 3) Vlad ştie (a se furişa) ca o pisică. 4) Zăpada a început (a se topi).

- se aşa**ză** – vrea/vor să se aşe**ze**
- ea locuie**şte** – poate/pot să locui**ască**

7. *Ascultaţi/citiţi, ... zîmbiţi şi traduceţi cuvintele evidenţiate.*

– Nene Ioane, de cînd **ai început să porţi** ochelari?
– De cînd **am vrut să omor** o muscă.
– Cum adică?
– Păi, nu era muscă, ci o piuneză (кнопка).

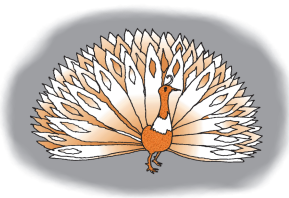

8. *Ghiciţi.*

Cine cîntă ziua-ntreagă,
Dar şi noaptea dinspre zori,
Şi nu are, Doamne dragă,
Nici tu zi de sărbători?

A. *Povestiţi despre păun, folosind şi alte informaţii (din «Enciclopedie» sau din alte surse).*

B. *Scrieţi, în 3–4 propoziţii, ce aţi dori să faceţi în următoarea zi de odihnă.*

VEVERIŢA ŞI CIOCĂNITOAREA

1. *Citiţi cuvintele. Observaţi formarea numărului plural.*

Casă – case
alună – alune
labă – labe
veveriţă – veveriţe

coadă – cozi
coajă – coji
dimineaţă – dimineţi
inimă – inimi

scorbură – scorburi
sfert – sferturi

2. *Formaţi îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

A se zgîria **la** – picior, faţă, …

A se ascunde **în** – casă, pom, copac, …

NOTA BENE !

alun – alune
plin – a umplea
furie – furios – a se înfuria
ghem – a se ghemui

3. *Citiţi textul. Spuneţi de ce această pasăre se numeşte «ciocănitoare».*

CIOC! CIOC! CIOC!

…Demult, demult veveriţa a găsit într-o zi un pom care avea fructe tari[1], dar dulci şi gustoase. Acela era un alun[2]. *I-au plăcut alunele şi s-a gîndit să adune cît mai multe pentru iarnă. A umplut scorbura. Tocmai se bucura că va avea ce mînca toată iarna, cînd, într-o dimineaţă, s-a zgîriat[3] la picior într-o coajă[4] de alună. De unde? Doar nici nu s-a atins[5] încă de alunele adunate. Cînd se uită, un sfert[6] din ele sînt mîncate!

S-a întristat veveriţa, dar şi s-a înfuriat. *A hotărît să-l prindă pe hoţ. S-a ghemuit în fundul scorburii şi a aşteptat. Cine credeţi că era? Ciocănitoarea. Aşa cum umblă ea peste tot, a găsit alunele. Din ziua aceea venea mereu încoace şi lua prînzul. În dimineaţa cînd o aştepta veveriţa, a sosit tot aşa de veselă, dar abia a intrat în scorbură că veveriţa s-a repezit spre ea. Ciocănitoarea a vrut să iasă afară, dar veveriţa a prins-o de coadă[7]. Atunci ciocănitoarea a lăsat coada în laba veveriţei şi pe ici ţi-i drumul[8].

*Mai tîrziu, cînd i-a venit inima la loc[9] şi s-a văzut fără coadă, s-a întors la

veveriţă să se roage. N-a mai intrat în scorbură, dar a bătut cu ciocul: Cioc! Cioc! Cioc! Dar veveriţa şi-a schimbat casa. De atunci ciocănitoarea mereu ciocăneşte la fiecare copac şi îşi caută coada.

După ***Emil Gîrleanu***

[1] **tare** – твердый
[2] **alun** – лесной орешек, фундук
[3] **a se zgîria** – поцарапаться
[4] **coajă** – скорлупа
[5] a se atinge – притронуться
[6] **sfert** – четверть
[7] **coadă** – хвост
[8] pe ici ţi-i drumul – a fugit, a plecat repede
[9] i-a venit inima la loc – s-a liniştit

REPRODUCEȚI !

4. *Răspundeţi la întrebări, folosind doar vocabularul.*

1) Ce fructe a găsit veveriţa? 2) Ce s-a gîndit ea? 3) Ce a observat într-o dimineaţă? 4) Pe cine a prins? 5) Ce caută ea şi acum prin copaci? 6) Credeţi că ciocănitoarea e hoaţă? De ce?

5. *Împărţiţi textul în fragmente, intitulaţi-le şi citiţi-le.*

REZUMAȚI !

6. *Alcătuiţi rezumatul textului, dezvoltînd următoarele idei principale:*

- Veveriţa şi-a strîns alune pentru iarnă, dar cineva a furat din ele.
- Veveriţa a hotărît să prindă hoţul şi a aflat că este ciocănitoarea.
- Veveriţa i-a smuls ciocănitorii coada.
- De atunci ciocănitoarea îşi caută coada.

7. *Povestiţi textul în numele unui personaj: al veveriţei, ciocănitorii, alunelor, copacului, cerului.*

8. *Improvizaţi un dialog dintre două veveriţe (ciocănitori etc.) după replicile date.*

– Bună ziua. Sînteţi vecina cea nouă?
– …
– Unde aţi locuit pînă acum?
– …
– Pe strada Alunilor? E la marginea pădurii?
– …
– De ce aţi venit încoace?
– …
– Aţi fugit de ciocănitoare?! Doar e mică, de ce vi-i frică de ea?
– …

MEDITAȚI !

9. *Imaginaţi-vă că sînteţi la judecată. Formaţi două echipe: una de avocaţi şi alta de acuzatori. Învinuiţi-o sau îndreptăţiţi-o pe ciocănitoare.*

Model:

Vină (acuzatori)	**Dreptate** (avocaţi)
E rea E hoaţă.	E bună Nu e hoaţă.
A ştiut că alunele nu sînt ale ei. ...	Ciocănitoarea n-a ştiut că fructele aparţin altcuiva. ...

10. *Scrieţi proverbul. Cum credeţi, i se potriveşte ciocănitorii?*

A mîncat ruşinea împreună cu mămăliga.

11. *Traduceţi propoziţiile.*

1) Волк **захотел сесть**, но стул растаял и он упал. 2) **Я решила записаться** в кружок румынского языка. 3) Старик **решил отдохнуть**, но его разбудил попугай.

12. *Citiţi gluma, ...zîmbiţi.*

La pescuit, Gică, văzînd că tatăl, în loc de **peşte,** scoate din **apă** ba un **pantof,** ba o **cratiţă,** ba o **pălărie,** a zis:
– Hai, tăticule, să plecăm de aici. Se vede că locuieşte cineva sub apă.

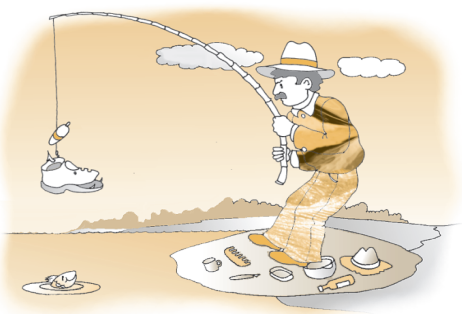

12.1. *Puneţi substantivele evidenţiate la numărul plural.*

A. *Citiţi textul. Reproduceţi-l în numele unui personaj (la alegere).*

B. *Improvizaţi un dialog după modelul din ex. 8.*

C. *Copiaţi din text propoziţiile cu asterisc (*со звездочкой*). Traduceţi-le.*

BRAVO !!!

1. *Citiţi propoziţiile, completaţi-le.*

1.1. Broasca-ţestoasă nu primeşte în casă pe nimeni, căci... **2**

1.2. Dacă stăpînul nu vroia să rămînă fără nasturi, atunci trebuia să-şi apere (ce?) **2**

1.3. Veveriţa şi-a adunat alune, … ciocănitoarea i le-a furat. **2**

1.4. Bunica vrea … (a se odihni). **2**

1.5. Păunul a hotărît … (a se căsători). **2**

2. *Răspundeţi la întrebări.*

2.1. Ce fel de animale sînt păunii? Unde trăiesc? În Moldova sînt păuni? Ei au duşmani? **2–8**

2.2. Ce fel de animal este căprioara? Unde trăieşte ea? Cu ce se hrăneşte? Cum este căprioara? Care sînt duşmanii ei? **2–10**

3. *Alcătuiţi un eseu, pornind de la unul din catrenele date (4–6 propoziţii).*

3.1. Cînd s-a întors
La puii ei cu hrana,
Găsise cuibul gol
Şi amuţit.

3.2. Gîscă, gîscă, ga-ga-ga,
Ce tot strigi, nu mai striga,
Că te-aude vulpea rea
Şi-o să vină să te ia!

Grigore Vieru

3–21

4. *Scrieţi un dialog dintre ciocănitoare şi prietena ei după textul «Cioc! Cioc! Cioc!» (cîte 3–4 replici pentru fiecare personaj).* **3–24**

5. *Citiţi. Formulaţi cîte 3–4 întrebări pentru fiecare propoziţie.*

5.1. Animalul cel mai «gros de obraz» este hipopotamul. Pielea lui are o grosime de cinci centimetri şi cîntăreşte aproximativ 250 de kilograme.

3–12

5.2. O molie (моль) micuţă s-a întors din vizită de la vecini. Mamă-sa o întreabă:
– Cum ţi-a mers?
– Minunat. Îndată ce mă vedeau, toţi aplaudau.

3–12

6. *Citiţi textul. Formulaţi un sfat pentru Costel (1–2 propoziţii).*

VIRGULĂ SAU CODIȚĂ

– Copii, nu se zice codiţă, ci virgulă! explică învăţătoarea.
Peste cîteva zile un coleg îl întreabă pe Costel:
– De ce ai lipsit ieri de la şcoală? Ai fost bolnav?
– Nu. Dar tata a tăiat porcul şi eu a trebuit să-l ţin de virgulă.

3–6

7. *Ghiciţi.*

7.1. Strînge merele cu acul,
Nu cu mîna sau cu sacul.

2

7.2. Cine-n lanţ mereu păzeşte
Casa omului cuminte
Şi de hoţi îl prevesteşte,
Şi credinţa nu şi-o vinde?

2

Magna cum laudae

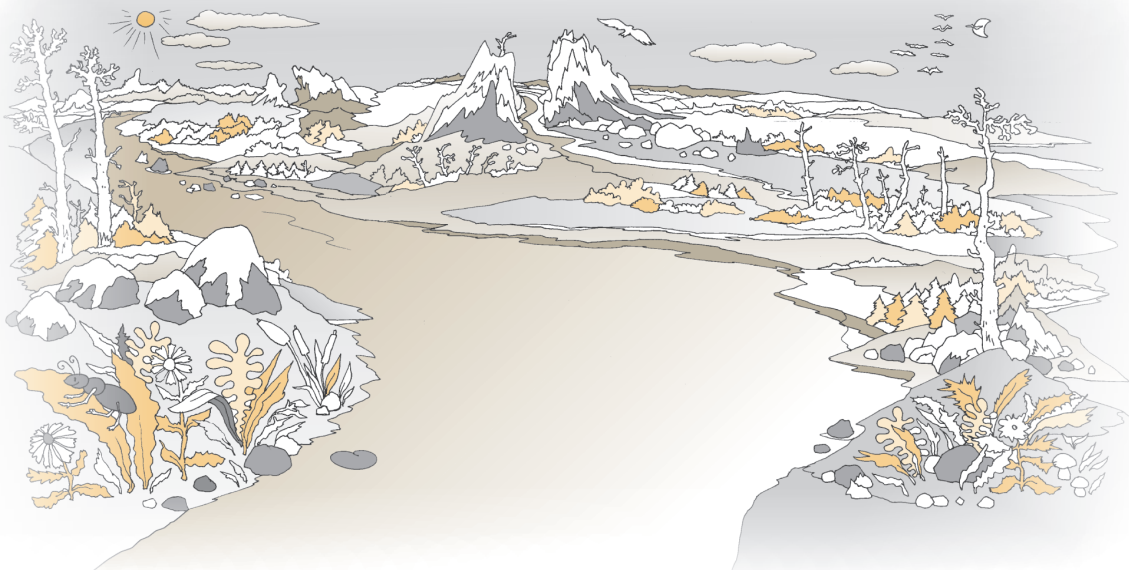

ÎNVAȚĂ DE LA TOATE

Învaţă de la soare cum trebuie s-apui.
Învaţă de la piatră cît trebuie să spui.
Învaţă de la nufăr să fii mereu curat.
Învaţă de la ape să nu dai înapoi.
Învaţă de la stîncă să-nduri furtuna grea.
Învaţă de la greier, cînd singur eşti, să cînţi.
Învaţă de la lună să nu te înspăimînţi.
Învaţă de la vulturi, cînd umerii ţi-s grei
Şi du-te la furnică să vezi povara ei!
Învaţă de la floare să fii gingaş ca ea.
Învaţă de la miel să ai blîndeţea sa.
Învaţă de la păsări să fii mereu în zbor.
Învaţă de la toate, căci toate-ţi sînt surori.

MAXIME LATINE

1. ALTER EGO.
   UN ALT EU.
   ВТОРОЕ «Я».

2. AUT CAESAR, AUT NIHIL.
   ORI TOTUL, ORI NIMIC. (ORI DAN, ORI CĂPITAN.)
   ИЛИ ПАН, ИЛИ ПРОПАЛ.

3. BIS.
   DE DOUĂ ORI.
   ДВА РАЗА.

4. QUI BONO?
   LA CE BUN?
   ДЛЯ ЧЕГО?

5. DE GUSTIBUS NON EST DISPUTANDUM.
   DESPRE GUSTURI NU SE DISCUTĂ.
   О ВКУСАХ НЕ СПОРЯТ.

6. DE MORTUIS AUT BENE, AUT NIHIL.
   DESPRE MORȚI SĂ VORBEȘTI ORI DE BINE, ORI NIMIC.
   О МЕРТВЫХ ГОВОРЯТ ИЛИ ХОРОШО, ИЛИ НИЧЕГО.

7. DUM SPIRO, SPERO.
   CÎT TIMP RESPIR, SPER. (OMUL CÎT TRĂIEȘTE, SPERĂ.)
   ПОКА ДЫШУ — НАДЕЮСЬ.

8. ERRARE HUMANUM EST.
   ORICE OM POATE GREȘI.
   ОШИБАТЬСЯ СВОЙСТВЕННО ЧЕЛОВЕКУ.

9. EX NIHILO NIHIL.
   DIN NIMIC NIMIC (NU IESE).
   ИЗ НИЧЕГО — НИЧЕГО (НЕ БЕРЕТСЯ).

10. EX UNITATE VIRES.
    ÎN UNIRE E PUTEREA.
    СИЛА В ЕДИНСТВЕ.

11. FACILE DICTU, DIFFICILE FACTU.
    UȘOR DE SPUS, GREU DE FĂCUT.
    ЛЕГКО СКАЗАТЬ, ТРУДНО СДЕЛАТЬ.

12. VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!
TRĂIASCĂ, CREASCĂ, ÎNFLOREASCĂ!
ПУСТЬ ЖИВЕТ, РАСТЕТ, ЦВЕТЕТ!

13. FINIS CORONAT OPUS.
SFÎRȘITUL ÎNCUNUNEAZĂ OPERA.
КОНЕЦ ДЕЛУ ВЕНЕЦ.

14. HOMO HOMINI LUPUS (AMICUS) EST.
OMUL PENTRU OM E LUP (PRIETEN).
ЧЕЛОВЕК ЧЕЛОВЕКУ ВОЛК (ДРУГ).

15. IN SAECULA SAECULORUM.
ÎN VECII VECILOR.
ВО ВЕКИ ВЕКОВ.

16. MENS SANA IN CORPORE SANO.
MINTE SĂNĂTOASĂ ÎN CORP SĂNĂTOS.
В ЗДОРОВОМ ТЕЛЕ — ЗДОРОВЫЙ ДУХ.

17. NATURA NON FACIT SALTUS.
NATURA NU FACE SALTURI.
В ПРИРОДЕ ВСЕ ПОСТЕПЕННО.

18. NOTA BENE! (N.B.!)
NOTEAZĂ BINE! (FII ATENT!)
ВОЗЬМИ НА ЗАМЕТКУ! (ОБРАТИ ВНИМАНИЕ!)

19. RARA AVIS.
PASĂRE RARĂ.
РЕДКАЯ ПТИЦА.

20. REPETITIO EST MATER STUDIORUM.
REPETAREA ESTE MAMA ÎNVĂȚĂTURII.
ПОВТОРЕНИЕ — МАТЬ УЧЕНИЯ.

21. AMEMUS PATRIAM!
SĂ NE IUBIM PATRIA!
ЛЮБИТЕ РОДИНУ!

22. O TEMPORA, O MORES!
O TIMPURI, O MORAVURI!
О ВРЕМЕНА, О НРАВЫ!

VOCABULAR ROMÂN-RUS

A

a acoperi – покрывать
adînc – глубокий, глубоко
adică – то есть, значит
a aduce – приносить, привозить
a aduna – собирать, накапливать
(în) ajun – накануне
albie – корыто
ales – избранный, изысканный
alun – лесной орех
alună – лесной орешек
a alunga – гнать, прогнать
amîndoi – вдвоем
amiază – полдень
a-şi aminti – вспоминать
apeduct – водопровод
aproape – близко, почти
a se apropia – приближаться, подходить
(prin) apropiere – поблизости
a ara – пахать
arc – лук (оружие)
a arde – гореть
argintiu – серебристый
a arunca – бросать, выбрасывать
a ascunde – прятать
astfel – так, таким образом
atîtea – столько

B

a bate – бить, стучать
ba una, ba alta – то одно, то другое
belşug – изобилие, богатство
biet – бедняга, бедняжка
bici – кнут
bicicletă – велосипед
a binecuvînta – благословлять
biserică – церковь
a boci – причитать
bot – морда
bou – бык
(în) braţe – (на) руки
broască – 1. лягушка; 2. дверной замок
broască-ţestoasă – черепаха
broderie – вышивка
brumă – иней, заморозки
brusc – резко
bucătar – повар
buhai – бык, бугай
buruiană – бурьян, трава

C

capac – крышка
călare – верхом
a călca – 1. ступать; 2. гладить
căldare – ведро
a căra – возить, везти
cărunt – седой
a căuta – искать
a cîştiga – 1. зарабатывать; 2. выигрывать
celălalt – другой
a cere – просить, требовать
a cerceta – изучать
a cerne – сеять
a certa – ругать
cicatrice – шрам
cică – мол, якобы
cioban – пастух
a ciocni – чокаться
cineva – кто-то, кто-нибудь
a ciopli – вырезать, высекать
ciudat – странный, странно
cizmar – сапожник
chin – мука
clipă – мгновенье, миг
coadă – хвост
coajă – скорлупа, корка, кожура
colţi – клыки
concluzie – вывод
a se convinge – убеждаться
corb – ворон
a coti – повернуть
a crede – 1. считать; 2. думать; 3. верить
credincios – верный, преданный
credinţă – вера
a creşte – расти
crin – лилия
crud – 1. сырой; 2. жестокий
cucoană – барыня
cumplit – жестокий, лютый
cunună – венок
curcubeu – радуга
cutie – коробка

D

dator – должный, обязанный
deja – уже
a deochea – сглазить
deosebire – разница
(în) depărtare – вдалеке

a se deplasa – передвигаться
a deranja – беспокоить
des – часто, густо
desculţ – босиком
deşert – пустой, порожний
a deşerta – опоражнивать, высыпать
a discuta – беседовать
disperat – отчаянный, отчаянно
a distruge – уничтожать
a divulga – разглашать
domol – медленно, тихо
dovadă – довод
drac – черт
dreptate – правда
duios – нежный, нежно
Dumnezeu – Бог
a dura – 1. строить; 2. длиться

E

ecou – эхо
enigmă – загадка, тайна
experienţă – опыт
a exploda – взрываться
eveniment – событие

F

a fabrica – делать, производить
faptă – 1. поступок; 2. проступок
(de) faţă – в присутствии
fecioară – дева
fenomen – явление
ferestruică – форточка
fie – пусть
fierar – кузнец
a fierbe – варить, кипятить
fiinţă – существо
fior – трепет, дрожь
firav – нежный, хрупкий
flăcău – парень
foc – огонь
frunziş – листва
a fugi – убегать
fulger – молния
fum – дым
fund — дно
a fura – красть
furios – яростный, яростно
a se furişa – подкрадываться
furnică – муравей

G

galben – 1. желтый; 2. червонец
gard – забор
gaură – дырка, отверстие
genunchi – колено
ghem – клубок
gîză – букашка
glod – грязь
gol – 1. голый; 2. пустой
gospodină – хозяйка
grămadă – куча
grăunte – зерно
greier – сверчок, кузнечик
grîu – пшеница
grosolan – грубый
gunoi – мусор
guşă – зоб

H

hoţ – вор

J

judecată – суд
judecător – судья
jurămînt – клятва

I

iapă – кобыла
iarăşi – снова, опять
a ierta – прощать
iesle – кормушка
a-şi imagina – представлять (себе)
imediat – срочно, немедленно
important – важный, важно
ingenios – находчивый
inscripţie – надпись
insistent – настойчивый, настойчиво
a insulta – оскорблять
invidie – зависть
invitaţie – приглашение
isteţ – находчивый
a izgoni – изгонять, прогонять

Î

a se îmbolnăvi – заболеть
a îmbrăţişa – обнимать
împărat – император, царь
a împleti – вязать
a împlini – исполниться
a împodobi – украшать
a împrăştia – разбрасывать
împrejur – вокруг
a împrumuta – одалживать
înapoi – назад
a încăleca – садиться верхом (на лошадь)
încălţat – обутый
a înconjura – обходить, огибать
încredere – вера
a se îndrăgosti – влюбляться

îndrăzneţ – смелый, смело
a îndura – терпеть
a se îneca – тонуть, топиться
a înfăşura – окутывать, наматывать
înger – ангел
îngheţ – заморозки
înghiţitură – глоток
îngrozit – пришедший в ужас
a înhăţa – хватать
a se însura – жениться
a întinde – протягивать, натягивать
întristat – опечаленный
întuneric – темнота, темно
a înţelege – понимать
înţelepciune – мудрость
a se înţepa – уколоться
a învia – оживлять
înviere – воскрешение

L

a lăcrima – прослезиться, плакать
a lăsa – оставлять
a lătra – лаять
(în) lături – в сторону
a lăuda – хвалить
lăutar – лэутар, музыкант
a se legăna – качаться
lemne – дрова
lin – тихий, тихо; спокойный, спокойно
a se linişti – успокаиваться
lume – народ, люди
a lupta – воевать, сражаться, бороться

M

mal – берег
maţe – кишки
mărunt – мелкий, мелко
a măsura – измерять
miazănoapte – север
miazăzi – юг
miel – ягненок
mijloc – 1. середина, центр; 2. талия
milă – жалость, милосердие
minciună – обман
minte – ум
minune – чудо
miop – близорукий
mirat – удивленный, удивленно
mire – жених
mireasă – невеста
a mişca – двигать
mişcător – движущийся, зыбучий
a mîngîia – ласкать
mîngîietor – ласковый
mînz – жеребенок
moarte – смерть
modest – скромный
a muşca – кусать
mut – немой

N

năzbîtii – шалости
neam – народ, нация, род, родня
neapărat – непременно
necaz – огорчение, досада
negreşit – непременно
negustor – купец
nemaipomenit – неслыханный, неслыханно
nenorocire – беда, несчастье
neputincios – беспомощный
nerecunoscător – неблагодарный
nevastă – жена
nevăzut – невидимый, тайный, тайком
niciodată – никогда
a nimeri – попадать
noroc – удача, везение
nuntă – свадьба

O

a obosi – уставать
obraz – щека
ochelari – очки
a ochi – целиться
a ofta – вздыхать
oglindă – зеркало
omenie – человечность
a omorî – убивать
a orbi – слепнуть, ослеплять
orbitor – ослепительный, ослепительно
os – кость

P

palid – бледный
parcă – будто
pas – шаг
a păcăli – обманывать
păianjen – паук
părinte – родитель, батюшка
păstor – пастух
a păţi – случаться
păun – павлин
a păzi – охранять
a pedepsi – наказывать
penaj – оперение
pernă – подушка
personalitate – личность
piatră – камень
picătură – капля
piele – кожа, шкура
plapumă – одеяло
plete – волосы (длинные)

plic – конверт
a se plimba – прогуливаться, гулять
a pluti – плыть
poală – подол
poate – может быть, возможно
podea – пол
pomană – милостыня, подаяние
pomelnic – поминальник
a se porni – отправляться
a se posomorî – опечалиться
poznă – шалость
pradă – добыча
prăjină – шест
a se preface – превращаться, притворяться
primejdie – опасность
a pricepe – уметь, разбираться
printre – среди
probă – попытка
a propune – предлагать
prostie – глупость
a proveni – происходить
prunc – младенец
pumn – кулак
pungă – кошелек
purice – блоха

R

rază – луч
răcoare – прохлада
răguşit – охрипший
a răsări – всходить
răsărit – 1. взошедший; 2. восход, восток
a se răspîndi – распространяться
a răsplăti – расплачиваться
răstignit – распятый
a se răzbuna – мстить
receptor – телефонная трубка
a recunoaşte – узнавать
recunoştinţă – признательность
a refuza – отказывать
a reuşi – успевать, удаваться
a-şi reveni – приходить в себя
(pe) rînd – по очереди
a se rostogoli – катиться
rude – родственники
a se ruga – молиться
ruginit – ржавый, пожелтевший
a rupe – рвать
ruşinos – стеснительный, стыдливый

S

sacrificiu – жертва
salivă – слюна
sapă – мотыга
săgeată – стрела
a sălbătici – одичать
sămînţă – зерно, семя; семена
sărac – бедный
sărman – бедняга
a săruta – целовать
a scăpa – 1. ронять; 2. спасаться
a se schimba – меняться
sclav – раб
scorbură – дупло
a se scufunda – тонуть
seceriş – жатва
secetă – засуха
separat – отдельный, отдельно
sfert – четверть
a sfinţi – святить, освящать
sfînt – святой
sfîşietor – душераздирающий
siguranţă – безопасность
a simţi – чувствовать
singur – сам, один
sînge – кровь
a slăvi – славить
a smulge – вырвать
soartă – судьба
a socoti – считать
soţie – жена
a sparge – разбивать
a se speria – пугаться
speranţă – надежда
spin – шип, колючка
spumă – пена
a stabili – установить, определить
statură – рост
stîncă – скала
stomac – желудок
strat – 1. слой; 2. грядка
străin – чужой
a striga – кричать
a strivi – давить, топтать
strop – капля
succes – успех
a suferi – страдать
suferinţă – страдание
a sufla – дуть
supărat – сердитый, сердито
a suporta – переносить, выдерживать, терпеть
supus – покорный, смиренный
sur – серый
surcică – щепка

Ş

şarpe – змея
ştampilă – печать
a şuiera – свистеть

T

tare – громко, сильно
timbru – марка
traistă – котомка
a trece – проходить
a tremura – дрожать
a trînti – бросать
troian – сугроб
trompă – хобот
tufă – куст, кустарник
a se tulbura – мутнеть
tulpină – ствол
turmă – 1. стадо, отара; 2. толпа

Ț

(la) țară – в деревне
țesător – ткач
țînțar – комар

U

ud – мокрый
uimit – удивленный, удивленно
a uita – забывать
ulcior – кувшин
uliu – ястреб
a umbla – ходить
umbros – тенистый
a umfla – надувать
ură – ненависть
uriaș – великан
a urî – ненавидеть
urît – некрасивый, урод
urmă – след
a se usca – сохнуть, высохнуть
ușor – легко

V

val – волна
văl – вуаль
verișor – двоюродный брат
a vărsa – разливать, проливать
vechi – старый
vestit – известный
veștejit – увядший, вялый
vierme – червь
vioară – скрипка
viscol – метель
vită – скот
voce – голос
a vopsi – красить
vrajă – колдовство, волшебство

Z

a zbiera – блеять, орать
zeamă – суп на курином бульоне
zgîrcit – жадный
a se zgîria – (по)царапаться

EXPRESII ȘI ÎMBINĂRI DE CUVINTE

a avea dreptate – быть правым
a avea grijă – заботиться
a avea milă (de) – пожалеть
a avea nevoie – нуждаться
ba una, ba alta – то одно, то другое
a-și bate joc – глумиться, издеваться
bate vîntul – дует ветер
a bufni în plîns – расплакаться
a bufni în rîs – прыскать со смеху
a cădea pe gînduri – задуматься
cu pielea – нагишом
din tot sufletul – от всей души
după părerea mea (lui) – по моему (его) мнению
a fi cu ochii în patru = a fi atent – быть начеку, смотреть в оба
a fi frămîntat de un gînd – терзаться мыслями
a i se face milă – сжалиться
a înghiți noduri – глотать слюнки
într-un suflet = foarte repede – одним духом, вмиг
lapte acru – кислое молоко
a muri de foame (frică) – умереть с голоду (со страху)
a-și pierde graiul – потерять дар речи, не быть в состоянии и слова вымолвить
a prinde la minte – поумнеть
a purta de grijă – заботиться
a trage cu coada ochiului – подглядывать, подсматривать
a ține minte – помнить
a se ține de cuvînt – держать слово
a ține în secret – держать в секрете
a-i veni inima la loc – успокоиться, прийти в себя
viță-de-vie – виноградная лоза
voie bună – веселье, хорошое настроение
zgîrie-brînză – жадный

VOCABULAR RUS-ROMÂN

А

ангел – înger

Б

батюшка – părinte
бедный – sărac
бедняга – sărman (-ă)
бедняжка – biet, biată
безопасность – siguranţă
берег – mal
беседовать – a discuta
беспокоить – a deranja
беспомощный – neputincios
бить – a bate
благословлять – a binecuvînta
бледный – palid
блеять – a zbiera
близко – aproape
близорукий – miop
блоха – purice
Бог – Dumnezeu
босиком – desculţ
брат (двоюродный) – văr, verişor
бросать – a arunca
будто – parcă
букашка – gîză
бурьян – buruiană
бык – bou, taur

В

важный – important
варить – a fierbe
вдвоем – amîndoi
ведро – căldare
везение – noroc
великан – uriaş
велосипед – bicicletă
венок – cunună
вера – încredere, credinţă
верить – a crede
верхом – călare
вздыхать – a ofta
взрываться – a exploda
влюбляться – a se îndrăgosti
водопровод – apeduct
возить – a căra
волна – val
возможно – poate
вокруг – împrejur
волосы – păr, plete
вор – hoţ
ворон – corb
воскрешение – înviere
восток – răsărit
вспоминать – a-şi aminti
всходить – a răsări
вуаль – văl
выбрасывать – a arunca
вывод – concluzie
вырвать – a smulge
вырезать – a ciopli
высыпать – a deşerta
вышивка – broderie
вязать – a împleti

Г

глоток – înghiţitură
глубокий – adînc
глупость – prostie
гнать – a alunga
голос – voce, glas
гореть – a arde
громко – tare
грубый – grosolan
грязь – noroi, glod
густо – des

Д

вдалеке – în depărtare
двигать – a mişca
дева – fecioară
(в) деревне – la ţară
длиться – a dura
дно – fund
добыча – pradă
довод – dovadă
досада – necaz
дрова – lemne
дрожать – a tremura
другой – celălalt
дупло – scorbură
дуть – a sufla
душераздирающий – sfîşietor
дым – fum

Ж

жадный – zgîrcit
жалость – milă
жатва – seceriş
желудок – stomac
жена – nevastă, soţie
жениться – a se însura
жених – mire
жеребенок – mînz
жертва – sacrificiu
жестокий – crud, cumplit

З

заболеть – a se îmbolnăvi
забор – gard
забывать – a uita
зависть – invidie
загадка – enigmă
заморозки – brumă, îngheţuri
зарабатывать – a cîştiga
засуха – secetă
зеркало – oglindă
зерна – grăunţi, boabe
змея – şarpe
значит – adică
зоб – guşă

И

избранный – ales
известный – vestit
изгонять – a izgoni
измерять – a măsura
изобилие – belşug
изучать – a cerceta
изысканный – ales
император – împărat
искать – a căuta
исполниться – a împlini

К

камень – piatră
капля – picătură, strop
катиться – a se rostogoli
качаться – a se legăna
клубок – ghem
клыки – colţi
клятва – jurămînt
кнут – bici
кобыла – iapă
кожа – piele
колдовство – vrajă
колено – genunchi
комар – ţînţar
конверт – plic
кормушка – iesle
коробка – cutie
корыто – albie
кошелек – pungă
красить – a vopsi
красть – a fura
кричать – a striga
кровь – sînge
крышка – capac
кто-нибудь – cineva
кувшин – ulcior
кузнец – fierar
кулак – pumn
купец – negustor
кусать – a muşca
куст – tufă
куча – grămadă

Л

ласкать – a mîngîia
ласковый – mîngîietor
лаять – a lătra
легко – uşor
лесной орех – alun
лесной орешек – alună
лилия – crin
листва – frunziş
личность – personalitate
лук (оружие) – arc
луч – rază

М

марка – timbru
мгновение – clipă
мелкий – mărunt
меняться – a se schimba
метель – viscol
милостыня – pomană
младенец – prunc
мокрый – ud
молиться – a se ruga
молния – fulger
морда – bot
мотыга – sapă
мстить – a se răzbuna
мудрость – înţelepciune
мука – chin
мудрый – înţelept
муравей – furnică

мусор – gunoi
мутнеть – a se tulbura

Н

надежда – speranţă
надпись – inscripţie
назад – înapoi
надувать – a umfla
накануне – în ajun
наказывать – a pedepsi
накапливать – a aduna
(на) руки – în braţe
настойчивый – insistent
находчивый – isteţ, ingenios
неблагодарный – nerecunoscător
невеста – mireasă
нежный – duios
некрасивый – urît
немедленно – imediat
немой – mut
ненавидеть – a urî
ненависть – ură
непременно – negreşit, neapărat
непрестанно – mereu
неслыханный – nemaipomenit
несчастье – nenorocire
никогда – niciodată

О

обман – minciună
обманывать – a păcăli, a amăgi
обнимать – a îmbrăţişa
обутый – încălţat
обходить – a înconjura
обязанный – dator
огонь – foc
одалживать – a împrumuta
одеяло – plapumă
одичать – a sălbătici
оживлять – a învia
окутывать – a înfăşura
оперение – penaj
опечаленный – întristat
опечалиться – a se posomorî, a se întrista
определять – a stabili
опыт – experienţă
орать – a zbiera
оскорблять – a insulta
ослепительный – orbitor
оставлять – a lăsa
отверстие – gaură
отдельный – separat
отказывать – a refuza
отправляться – a se porni
отчаянный – disperat
(по) очереди – pe rînd
очки – ochelari
охранять – a păzi
охрипший – răguşit

П

павлин – păun
парень – flăcău
пастух – păstor, cioban
паук – păianjen
пахать – a ara
пена – spumă
передвигаться – a se deplasa
печать – ştampilă
плыть – a pluti
поблизости – pe aproape
повар – bucătar
повернуть – a coti
подкрадываться – a se furişa
подол – poală
подушка – pernă
пожелтевший – ruginit, îngălbenit
покорный – supus
покрывать – a acoperi
пол – podea
полдень – amiază
понимание – înţelegere
попадать – a nimeri
попытка – probă
почти – aproape
правда – dreptate
превращаться – a se preface
преданный – credincios, fidel
предлагать – a propune
представлять (себе) – a-şi imagina
приближаться – a se apropia
привозить – a aduce
приглашение – invitaţie
признательность – recunoştinţă
приносить – a aduce
(в) присутствии – de faţă
притворяться – a se preface
причитать – a boci
прогуливаться – a se plimba
производить – a fabrica, a produce
происходить – a proveni
просить – a cere
прослезиться – a lăcrima
проступок – faptă rea
протягивать – a întinde
проходить – a trece

прощать – a ierta
прохлада – răcoare
пугаться – a se speria
пустой – gol, deşert
пусть – fie
пшеница – grîu
прятать – a ascunde

Р

раб – sclav
радуга – curcubeu
разбрасывать – a împrăştia
разбивать – a sparge
разглашать – a divulga
разливать – a vărsa
разница – deosebire
распространяться – a se răspîndi
расплачиваться – a plăti o datorie; перен. a se răzbuna
распятый – răstignit
расти – a creşte
рвать – a rupe
резко – brusc
родитель – părinte
родственник – rudă
рост – statură
ругать – a certa

С

сам – singur
сапожник – cizmar
свадьба – nuntă
сверчок – greier
свистеть – a şuiera
святить – a sfinţi
святой – sfînt
седой – cărunt
семена – seminţe
серебристый – argintiu
сердитый – supărat
середина – mijloc
серый – sur
сеять – a semăna
скала – stîncă
скорлупа – coajă
скот – vită
скрипка – vioară
скромный – modest
славить – a slăvi
след – urmă
слепнуть – a orbi
слой – strat
слюна – salivă
смелый – îndrăzneţ
смерть – moarte
снова – iarăşi
событие – eveniment, fapt
сохнуть – a se usca
сражаться – a lupta
среди – printre
стадо – turmă
старый – vechi, bătrîn
ствол – tulpină
стеснительный – ruşinos
столько – atît, atîtea
(в) сторону – în lături
страдание – suferinţă
страдать – a suferi
странный – ciudat
стрела – săgeată
ступить – a călca
стучать – a bate
сугроб – troian
суд – judecată
судьба – soartă
судья – judecător
суп (на курином бульоне) – zeamă
существо – fiinţă
считать – a socoti

Т

тайком – nevăzut
таким образом – astfel
темнота – întuneric
тенистый – umbros
терпеть – a îndura, a suporta
тихо – domol, lin
ткач – ţesător
тонуть – a se îneca, a se scufunda
то одно, то другое – ba una, ba alta
топтать – a strivi
трепет – fior
трубка (телефонная) – receptor

У

убегать – a fugi
убеждаться – a se convinge
убивать – a omorî
увядший – veştejit
удивленный – mirat, uimit
уже – deja
узнавать – a recunoaşte
уколоться – a se înţepa
украшать – a împodobi
ум – minte
уничтожать – a distruge

успевать – a reuşi
успех – succes
успокаиваться – a se linişti
уставать – a obosi

Ф

форточка – ferestruică

Х

хвалить – a lăuda
хватать – a înhăţa
хвост – coadă
хобот – trompă
ходить – a umbla
хозяйка – gospodină
хрупкий – firav

Ц

царапаться – a se zgîria
целиться – a ochi
целовать – a săruta
церковь – biserică

Ч

часто – des, deseori
человечность – omenie
червонец – galben
червь – vierme
черт – drac
четверть – sfert
чокаться – a ciocni
чувствовать – a simţi
чудо – minune
чужой – străin

Ш

шаг – pas
шалость – poznă, năzbîtie
шест – prăjină
шип – spin
шкура – piele
шрам – cicatrice

Щ

щека – obraz
щепка – surcică

Э

эхо – ecou

Я

явление – fenomen
ягненок – miel
якобы – cică
яростный – furios
ястреб – uliu